

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Інститут філології
Кафедра української та російської мов як іноземних

Дерба Світлана Миколаївна
Любчевська-Сокур Вікторія Олександрівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

(навчальний посібник для іноземців)

Друге видання, виправлене і доповнене

Київ
«Видавництво «Фенікс»
2020

УДК 811.161.2(075.8.054.6)

Д 36

*Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 9 від 18 березня 2020 року)*

Рецензенти:

Козлик І. В. – доктор філологічних наук, професор ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Шевченко М. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та російської мов як іноземних Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Дерба С.М., Любчевська-Сокур В. О.

Д 36

Українська мова : навчальний посібник для іноземців / С. М. Дерба, В. О. Любчевська-Сокур; КНУ ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології, Каф. укр. та рос. мов як іноз. – [2-ге вид., випр. і допов.]. – Київ : Фенікс, 2020. – 180 с.

ISBN 978-966-136-735-6

Навчальний посібник з української мови призначений для іноземних студентів, які опанували базові знання граматики та володіють необхідним обсягом лексики української мови. Текстовий матеріал посібника (діалоги, тексти для читання, вірші українських поетів, прислів'я) спрямований на систематизацію лексико-граматичного матеріалу, розвиток та вдосконалення мовленнєвих навичок іноземних студентів.

УДК 811.161.2(075.8.054.6)

© Дерба С.М.,

Любчевська-Сокур В.О., 2020

© «Видавництво «Фенікс», 2020

ISBN 978-966-136-735-6

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ I	6
Розділ II	22
Розділ III	33
Розділ IV	54
Розділ V	66
Розділ VI	80
Розділ VII	97
Розділ VIII	108
Розділ IX	121
Розділ X	138
Додаток I	149
Додаток II	152
Додаток III	164

Передмова

Навчальний посібник є складовою частиною комплексу підручників з української мови як іноземної. Він призначений для іноземних студентів, які мають базові знання з граматики української мови. Мета посібника – систематизувати лексико-граматичний матеріал та розвивати мовленнєві навички іноземних студентів. Він має практичну спрямованість і складається з десяти розділів. Кожен розділ базується на кількох елементах: на лексичному рівні усі завдання і тексти об'єднані однією темою, на граматичному рівні – засвоєння родів і відмінків іменника, часів дієслова, вживання прикметників і числівників сучасної української мови, на синтаксичному рівні – вживання сполучників і сполучних слів в українському реченні. Крім того, опрацьовуються різні групи етикетних формул сучасної української мови з метою формування комунікативної компетенції іноземних громадян. Такий підхід дає змогу ефективно вдосконалити мовні й мовленнєві навички студентів-іноземців.

Матеріал навчального посібника дає змогу іноземним студентам удосконалювати навички читання, писання й говоріння. Граматичні завдання подані таким чином, щоб студент опановував граматику в її реальному функціонуванні, а саме в завданнях, діалогах і коротких оригінальних текстах. Міні-діалоги, діалоги і полілоги демонструють студентам живу розмовну українську мову, стимулюють розвиток комунікативних навичок. Посібник розширює словниковий запас студентів-іноземців, розвиває практичні навички вживання граматичних форм української мови, вчить правильно формулювати речення та висловлювати свою думку, вживати формули мовленнєвого етикету.

Структура розділів:

	Граматична тема	Лексична тема	Інтенції
Розділ I	Іменник (загальні положення, називний відмінок). Часи дієслова.	Родина	Знайомство
Розділ II	Місцевий відмінок іменників	Оселя	Порада
Розділ III	Знахідний відмінок іменників	Поїздка за місто	Вітання
Розділ IV	Давальний відмінок іменників	Зовнішність, характер	Розрада
Розділ V	Орудний відмінок іменників	Спорт, здоров'я	Схвалення
Розділ VI	Родовий відмінок іменників	Кулінарія, кулінарні конкурси	Згода, відмова
Розділ VII	Кличний відмінок іменників	Родинні традиції і свята	Комплімент
Розділ VIII	Ступені порівняння прикметників	Студентські свята	Висловлення власної думки
Розділ IX	Числівники	Прогноз погоди, метеорологічні довідки	Прощання
Розділ X	Числівники (вживання дат)	Біографії відомих людей	Вдячність

Розділ І

Завдання 1. Прочитайте іменники, вкажіть відповідні займенники.

Зразок: сестра – вона.

Батько, брат, племінниця, море, племінник, метро, кімната, будинок, олівець, вулиця, викладач, театри, стілець, речення, кіт, студентка, питання, бібліотекарка, посольство, музеї, лампи, вікно, медсестра, діалог, завдання, вірші, правило, дівчина, діти, концерт, лікарі, спортсменка, вік, дідусь, бабуся, дядько, тітка, син, друзі, студентки, родина, дочка, невістка, зять, онук, онучка, друг, подруга, сусідка, методист, секретарка, школярі, портфель, контролер, декан, бібліотекар, касири, студент, медсестра, доцент, будинки, асистент, помічники, консультант, керівник, хлопець, чоловік.

Завдання 2. Закінчіть речення, використайте іменники із завдання 1.

Зразок: Це мій ... – Це мій батько.

Це мій....	Це його...	Це ваш...
Це моя ...	Це її...	Це ваша...
Це моє...	Це наш...	Це ваші...
Це твій...	Це наша...	Це їхній...
Це твоя...	Це наше...	
Це твоє...	Це наші...	

Завдання 3. Поділіть іменники на дві групи: назви істот, назви неістот. У правий стовпчик – назви істот, у лівий – назви неістот.

Люди, слово, мова, мати, земля, дитина, освіта, спеціальність, професія, учитель, океан, директор, дощ, лікар, слон, асоціація, куратор, робот, кермо, інспектор, тютюн, мистецтво, методистка, форма, зміст, завдання, відносини, суб'єкт, інститут, місце, суспільство, інтерес, населення, громадяни, батьківщина.

Завдання 4. Продовжіть ряди іменників. Використайте слова для довідок.

Зразок: Назви сукупностей істот: група, колектив, персонал.

Назви людей: ...

Назви тварин: ...

Назви рослин: ...
Назви предметів: ...
Назви явищ природи: ...
Назви почуттів: ...
Назви установ: ...

Слова для довідок: аеропорт, дощ, стіл, кіт, супермаркет, дерево, сніг, будинок, гроза, учень, сором, кінь, школа, спека, ваза, квітка, чайник, студент, мороз, університет, любов, яблуна, тарілка, собака, секретар, вишня, шторм, жираф, кохання, виделка, троянда, лікарня, інженер, ложка, лев, радість, батько, курка, ожеледиця, щастя, брат, розпач, бузок, онук, корова, лікар, куратор, підліток, дівчинка, парубок, груша, веселка, інститут.

Завдання 5. Допишіть закінчення у словах.

Сучасн... родина, старш... брат, єдин... дитина, одружен... чоловік, стареньк... дідусь, молодш... сестри, єдин... нащадок, кровн... родич, дружн... стосунки, рідн... дядько, кохан... дружина, двоюрідн... сестри, молодш... син, вродлив... дівчина, лагідн... бабуся, рідн... дитя, середн... сестра, заміжн... жінка, весел... хлопці, вередлив... немовля, гарн... онуки, турботлив... син, доросл... діти, прийомн... дочка, вірн... друзі, розумн... онучка, дбайлив... матір, відом... близнюки, давн... рід, подружн... пара, гучн... весілля, шлюбн... відносини, щаслив... життя.

Завдання 6. Прочитайте діалог. Зверніть увагу на виділені слова – особові займенники.

- Добрий день. *Я* студент Алі. А хто *Ви*?
- Добридень. *Я* студентка Марія. А хто *вони*?
- *Вони* студенти. *Він* студент Ахмед. *Вона* студентка Діана.

Завдання 7. Прочитайте діалоги. Допишіть етикетні формули.

Зразок:

- Привіт, Андрію!
- Вітаю, Оленко!
- Хто це?
- Це Оксана. Моя подруга.
- Хто вона?

- Вона вчителька. Дуже любить дітей.
- Вона спортсменка?
- Так, вона колишня гімнастка.

1.

- Доброго дня!
-
- Хто це?
-
- Хто він?
-
- Він любить кіно?
-

2.

- Привіт!
- Привіт!
-?
- Це мій друг Євген.
-?
- Він акробат.
-?
- Так, він дуже гарно танцює.
-?
- Ні, він не одружений.

3.

- Доброго ранку!
- Вітаю!
-
- Це моя бабуся.
-
- Ні, вона не працює, вона пенсіонерка.
-
- Вона матір мого батька.

Завдання 8. Утворіть словосполучення із запропонованих слів.

Зразок: студенти, перекладати – студенти перекладають.

Я, читати; ми, розповідати; він, слухати; сестра, писати; вони, знати; батько, тренувати; немовля, розуміти; лектор, питати; студенти, відповідати; діти, гуляти; учні, вивчати; директор, вирішувати; працівниця, думати; колега, відпочивати; друг, обідати; я, грати; ти, перекладати; ми, працювати; син і донька, малювати; мама і бабуся, готувати; дві дівчини, танцювати; команда, вигравати; хлопчик, повторювати; ми, говорити; вони, дивитися; я, спати; він, любити; ми, вчитися; ти, робити; брат і сестра, дивитися; Олена, говорити; Орест, співати.

Завдання 9. Розкрийте дужки і запишіть дієслова у формі теперішнього часу.

1. Я (дати) однокласнику конспект. Він (дати) його Марії. Ти (дати) Андрієві завдання з лабораторної роботи. Ви (дати) нам свої перепустки. Ми (дати) викладачеві свої зошити з домашньою роботою. Вони (дати) своїм дітям кишенькові гроші.

2. Я (їсти) бутерброди на сніданок. Ти (їсти) манну кашу? Він (їсти) борщ зі сметаною. Ми (їсти) морозиво навіть зимою. Ви (їсти) деруни? Вони (їсти) шашлик на природі, а ще вони люблять (їсти) мариновані помідори.

3. Я не люблю (пити) гаряче молоко. Він завжди вранці (пити) чорну каву. Мати вранці (пити) гарячий чорний чай. Ми (пити) апельсиновий сік. Бабуся і дідусь (пити) узвар. Ти (пити) молочний коктейль. Я не (пити) холодний йогурт. Ви (пити) кефір.

Завдання 10. Перепишіть речення, дієслова, що стоять у дужках, поставте у формі теперішнього часу.

Зразок: Студенти (вчити) уроки. – Студенти вчать уроки.

1. Я (вчитися) і (працювати). 2. Ми не (говорити), ми (слухати і писати). 3. Він (спати). 4. Діти вже (спати). 5. Я (дивитися) фільм. 6. Вони (любити) морозиво. 7. Ти (робити) домашнє завдання. 8. Де ви (вчитися)? 9. Ми (вчитися) добре. 10. Він (не бачити). 11. Сестра (дивитися) новини. 12. Марія і Андрій (робити) справи. 13. Ви (любити) цукерки? 14. Ти (говорити), а я (повторювати). 15. Віктор (вчити) вірш. 16. Ми (вчити) прави-

ло. 17. Друзі (дивитися) концерт. 18. Я (говорити) українською мовою, а Джон (говорити) англійською мовою. 19. Ви (вчити) слова.

Завдання 11. *Напишіть дієслова у потрібній особовій формі.*

1. казати:

Я _____ усім щиру правду. А ти _____ тільки те, що хочеш. Олексій _____ брехню. Іван з Ігорем _____, що завтра модульна робота. А ми _____, що її не буде. А ви не _____ нічого.

2. садити:

Я люблю _____ квіти, я _____ їх дуже багато. Мама моя _____ чорнобривці та гладіолуси. Ми _____ також і троянди. Наші сусіди _____ і вирощують ромашки. А ви _____ будь-які квіти?

3. носити:

Юля _____ надзвичайно модний одяг. Я не _____ такий стиль як вона. Моя подруга _____ тільки класичний одяг. Ми з нею _____ дуже схожий одяг. А наші одногрупники _____ спортивний одяг. А ви який одяг _____?

Завдання 12. *Розкрийте дужки і напишіть дієслова у формі теперішнього часу.*

Ми (їхати) на відпочинок у Карпати. Там ми (робити) різні справи. Діти (будувати) великий сніговий мур. Оксана (будувати) крижаний палац, а Микола і Олег (будувати) гараж. Чоловіки (полювати). Я не (полювати), бо (вважати), що це погано.

Наші мами в цей час (малювати) сосновий ліс. Моя мама (малювати) ще й оленя, а Олег (малювати) сонце і хмари. Я і Оксана (малювати) ведмедя, а маленька Марічка (малювати) ще й гриби.

Завдання 13. *Перепишіть речення, дієслова напишіть у аналітичній формі майбутнього часу (бути + інфінітив).*

1. Студент читає і розповідає текст. 2. Викладач пояснює нову граматику, а студенти слухають. 3. Мої друзі добре виконують домашні завдання. 4. Ти правильно говориш українською мовою і

завжди пам'ятаєш нові слова. 5. Ми перекладаємо текст з англійської мови і готуємо завдання з української мови.

Завдання 14. Трансформуйте речення, щоб дієслова використовувалися у синтетичній формі майбутнього часу (суфікс -м-).

Сьогодні лікар говорить з Мухамедом. У нього складна операція. Я провідую його часто. Він повідомляє нас, коли його оперує лікар. Лікар дозволяє провідувати його. Коли Мухамеду легше, я вчу з ним українську мову. Віктор готує з ним математику. Микола знайомить його з новими рефератами, які ми пишемо у бібліотеці. Ми приносимо йому фрукти, ягоди, квіти, а він ставить їх на вікно. Ніно забезпечує Мухамеда свіжими газетами.

Завдання 15. Прочитайте текст. Поставте дієслова у формі майбутнього часу.

Нині ми (вирішити), о котрій годині ми (поїхати) на екскурсію. Додому я (приїхати) дуже рано. Я (виконати) усі справи. Спочатку я (вивчити) граматику, (виконати) завдання, (прочитати) текст і (повторити) слова. Потім піду до Віктора. Він (пояснити) мені два складних правила. Думаю, що ми (запам'ятати) їх разом.

Завдання 16. Розкрийте дужки і запишіть речення у зошит. Дієслова можна використати у формі будь-якого часу.

1. Ти (телефонувати) сьогодні на Батьківщину?
2. Ти (говорити) про це своєму другові?
3. Сьогодні я сам (готувати) відповіді на питання до семінару.
4. Ольга (телефонувати) додому ввечері.
5. Микола (читати) спортивну газету.
6. Кожного року ми (будувати) нові споруди.
7. Ми завжди (пам'ятати) про Колумба.
8. Коли ви (вчити) нові слова?
9. Ці підручники ви (приносити) з собою на заняття.
10. Скоро вона добре (говорити) українською мовою.

Завдання 17. *Складіть речення за зразком, використайте наведені дієслова.*

Зразок: робити – Ну хто ж так робить?

Різати, готувати, їсти, мити, одягатися, сидіти, писати, читати, говорити, питати, відповідати, прибирати.

Завдання 18. *Прочитайте речення. Замість крапок поставте дієслова іти, піти, ходити в потрібній формі.*

1. Зараз Наталка ... на роботу. 2. Орест та Іван щовечора ... на стадіон. 3. Завтра ми збираємося ... в музей. 4. Я не люблю ... пішки. 5. Тобі треба ... на пошту та отримати бандероль. 6. Сьогодні вранці ви ... на виставку квітів? 7. Сьогодні після обіду Олена ... в деканат, а ввечері хоче ... в кіно.

Завдання 19. *Прочитайте діалоги. Складіть власні міні-діалоги. Скористайтеся зразком.*

I. Зразок: – Оксано, куди ти йдеш?

– Я йду в супермаркет. Треба купити молоко та цукор.

1. Вам треба купити ліки в аптеці. 2. Ви хочете заплатити за Інтернет у банку. 3. Ви хочете взяти в бібліотеці підручник. 4. Вам необхідно зустрітися з другом у кафе. 5. Вас викликають на кафедру до методиста, щоб забрати залікову книжку.

II. Зразок: – Учора я ходив в оперний театр на балет «Спартак».

– А я ще не бачив цей балет!

– То піди й подивися.

1. Ви були в театрі ляльок на виставі «Декамерон». 2. Ви були в художній галереї на виставці дитячих малюнків. 3. Ви були на екскурсії в Музеї води. 4. Ви були на показі мод у Мистецькому Арсеналі. 5. Ви були на фабриці ялинкових прикрас.

III. Зразок: – Скажіть, будь ласка, чи далеко звідси до стадіону «Олімпійський»?

– Якщо йти пішки – хвилин 15, а якщо їхати тролейбусом – то п'ять хвилин.

1. Ви цікавитесь, чи далеко до парку. 2. Ви цікавитесь, чи далеко до ринку. 3. Ви цікавитесь, чи далеко до станції метро. 4. Ви цікавитесь, чи далеко до пошти. 5. Ви цікавитесь, чи далеко до вокзалу.

IV. Зразок: – Андрію, чому тебе не було на занятті? Куди ти ходив?
– Я ходив до друга в гості.

1. Вашого друга не було на семінарі. 2. Подруги не було на консультації. 3. Друзів не було на екскурсії. 4. Ви не були на дні народження друга. 5. Тебе не було на вечірці в клубі.

V. Зразок: – Сергію, звідки ти йдеш?
– Я був на стадіоні. Ходив грати у футбол.

1. Ви були на пошті. 2. Наталка була в бібліотеці. 3. Мати була в аптеці. 4. Вони були у свого друга. 5. Ти був у ресторані.

Завдання 20. Ви зустрічаєте товариша в тролейбусі (автобусі, метро). Дізнайтеся у нього, куди (звідки) він їде.

I. Зразок: – Доброго дня, Іване! Куди ти їдеш?
– У магазин «Наукова книга».

II. Зразок: – Вітаю, Марку! Ти додому? Звідки ти їдеш?
– З роботи.

Слова для довідок: ринок, стадіон, музей, супермаркет, вокзал, аеропорт, екскурсія, лікарня, бібліотека, консультація, кафе, ресторан, гори, пляж, університет, школа.

Завдання 21. Прочитайте діалог. Складіть власні діалоги в ситуаціях: а) ви запрошуєте друга в гості і пояснюєте йому, як їхати до вас; б) ви пояснюєте подрузі, де книжковий ринок.

– Олю, давай зустрінемося вранці!
– Марино, я б з радістю, але сьогодні вранці я їду в магазин.
– Далеко?

- Не дуже далеко, але не зовсім зручно їхати.
- Не зручно? Чому?
- Тому що спочатку треба їхати автобусом або тролейбусом, потім зробити пересадку на метро, а там ще пішки хвилин десять йти.
- Навіщо їхати так далеко? Хіба немає магазину ближче?
- Є, але я бачила там дуже гарне пальто, і недорого.
- Бажаю тобі щасливої дороги!
- Дякую.

Завдання 22. Прочитайте полілог. Підкресліть усі звертання.

- Олеже, а як звати твого батька?
- Олександр, його звати Георгій Романович.
- А коли він приходить додому?
- Уже має бути. О! Привіт, тату!
- Доброго дня, Георгію Романовичу!
- Доброго дня, хлопці! Як ваші справи?
- Усе гаразд. А де мама?
- Вона теж піднімається додому.
- Доброго дня, хлопці!
- Привіт, мамо!
- Доброго дня, Валентино Сергіївно!
- Що нового в інституті?
- Усе добре. Сьогодні була цікава лекція, ми зараз вивчаємо основи права.
- Як звати вашого викладача?
- Його звати Семен Пилипович. Він дуже розумний.
- А як ви звертаєтесь до нього?
- Семене Пилиповичу.
- Дуже гарно звучить.
- Мамо, вже пізно, але ми сьогодні хочемо попрацювати разом у нас удома.
- Добре, сину. Олександр, тоді я маю зателефонувати твоїй мамі.
- Добре, будь ласка, наш номер 987-654-32-11.
- Алло, доброго вечора, Юліє Володимирівно! Уже досить пізно. Нехай Олександр у нас заночує. Ви не проти?
- Ні, не проти.
- От і добре. Хлопці, довго не сидіть, як закінчите, лягайте спати. Завтра рано вставати.

Завдання 23. Відтворіть розмову хлопців з батьком за зразком завдання 22. Хлопці хочуть поїхати на свято шоколаду до Львова. Використайте звертання.

Завдання 24. Прочитайте міні-діалоги. Допишіть у них наведені вирази: Будьмо знайомі! Я хочу з вами познайомитися! Ви не проти, щоб ми познайомилися? Чому б нам не познайомитися? Дозвольте відрекомендуватися! Знайомтеся, будь ласка.

1

- Будьмо знайомі! Мене звати Тарас Бондаренко.
- Андрій Васильович. Дуже приємно!

2

- Мене звати Сергій Миколайович.
- Олена Іванівна. Мені дуже приємно з Вами познайомитися!

3

- Мене звати Богдан Юрійович.
- А мене Максим Сергійович. Радий знайомству з Вами!

4

- Мене звати Ганна.
- Тамара. Я дуже рада знайомству. Здається, ми навчаємося разом?
- Так, це правда. Можемо сісти разом.

5

- Капітан поліції Рудько Тарас Ігорович.
- Мисников Микита Іванович. Патрульний. Дуже приємно!

6

- Це мої батьки Георгій Романович і Валентина Сергіївна.
- Мені надзвичайно приємно познайомитися. Мене звати Анастасія Вадимівна.

Завдання 25. Розкажіть, які вислови ви використовуєте, коли знайомитесь:

- а) з дівчиною (хлопцем);
- б) з батьками дівчини (хлопця);
- в) з новим колегою;
- г) з послом Вашої країни.

Завдання 26. Створіть діалоги, в яких ви знайомитесь з новим студентом, з викладачем, з куратором.

Чи знаєте ви, що ...

Родина дуже важлива. Це близькі, рідні люди. Вони дарують тепло, допомагають. Це й рідна домівка, затишна й безпечна. Родина – це маленький світ. Тут усе зрозуміле, дороге.

Родина – це основа. Справжня родина – це більше, ніж просто родичі. Це особливе ставлення. Це любов, взаємоповага, допомога. Це коли кожна людина унікальна та незамінна, як і те, що вона приносить. Це бабусині казки та смачні пироги, це турбота мами, допомога батька.

На жаль, родини бувають різні. Хтось свариться або байдужий. Але кожен мріє мати гарну родину. Найголовніше – це повага!

Завдання 27. Прочитайте текст. Дієслова в дужках використайте у минулому часі.

Старше покоління

Мене звати Світлана. Хочу розповісти про своїх дідуся й бабусю. Дідусь – Роман Кирилович. Він (народитися) у Вінниці. Він навчався у школі пілотів. Він – визнаний майстер пілотажу. Він (виконувати) міжнародні рейси (Франція, Польща, Румунія та ін.). (Працювати) як інструктор. Він має державні нагороди.

Потім (одружитися). Мою бабусю звати Олена Максимівна. Вона дитячий лікар. Вона (працювати) багато років. А зараз вони пенсіонери. Ми ходимо часто до них. У них є дача. Вони там живуть улітку. Бабуся вирощує квіти та овочі. Дідусь вирощує сад.

Завдання 28. Дайте відповіді на запитання.

1. Як звати дідуся?
2. Хто він?
3. Де він працював?
4. Що він має? Чи є у нього нагороди?
5. Як звати бабуся?
6. Хто вона?
7. Де вони живуть?
8. Що робить бабуся?
9. Що робить дідусь?

Завдання 29. Складіть діалоги, в яких розпитайте, чи є у ваших однокласників бабуся й дідусі (можливо, прабабуся і прадідусі), як їх звати.

Завдання 30. Розкажіть про: а) вашого дідуся, б) вашу бабуся.

Завдання 31. Прочитайте текст. Запам'ятайте виділені слова.

Батьки

Мене звати Олег. Я – студент. У мене є батько і мати. Батько – Георгій Романович. Він директор магазину техніки. Він дуже любить свою роботу. Георгій Романович серйозний і *розумний*, а як тато – *чуйний* і *уважний*. Він має друга. Його звати Вадим. Вони разом грають у нарди, у футбол (коли тепло на вулиці). Інколи вони їздять *рибалити*.

Моя мати – Валентина Сергіївна. Вона чуйна і добра. Вона завжди піклується про нас. А ще вона працює. Програміст – це дуже *відповідальна* робота. Інколи мама навіть удома працює.

У мене є сестра Світлана. Вона школярка. Ми допомагаємо прибирати, мити посуд.

Завдання 32. Прочитайте текст «Батьки», вживайте будь-яку форму майбутнього часу дієслів.

Завдання 33. Прочитайте діалог в особах. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

- Лідіє, які ми вже старі стали...
- Віталію, ну чому ти *сумуєш*?
- Погода погана. Дощ іде.
- То й що? Життя прекрасне. Подумай, яка у нас велика *родина*.
- Так, діти дорослі. Треба їх *провідати*.
- Давай *завітаємо* на Різдво.
- Згоден. Варто купити подарунки. Валентині можемо подарувати *прикрасу*. Вона їх любить. А Олегові та Світлані нові гаджети. Вони такі сучасні діти. А батькові? Георгієві шкіряний сувенір.
- Так, це гарні подарунки. У нас є ще друга донька. Юлії привеземо годинник. А дітям *придбаємо* фотоапарат. А її чоловікові Антону ти можеш подарувати сигари. Він буде *приємно вражений*.
- Лідіє, а ми не попередимо їх?
- Ні, хай це буде сюрприз. Свята – це чудова *нагода* зустрітися. Різдво збирає родини разом.

Завдання 34. Подивіться на схему сім'ї Світлани й Олега. Чії біографічні дані ви вже знаєте? Що ви можете сказати про членів цієї родини?

дідусь

Роман Кирилович
67 р., пенсіонер,
раніше пілот

бабуся

Олена Максимівна,
65 р., пенсіонерка,
раніше дитячий лікар

дідусь

Сергій Іванович, 65 р.,
шлюсар

бабуся

Лідія Василівна, 64 р.,
перекладач
живуть у Римі (Італія)

тато Георгій Романович
45 р.,
директор магазину техніки

мама

Валентина Сергіївна,
43 р., програміст

син Олег

20 р.,
студент Києво-Могилянської
академії, юрист

донька Світлана

16 р., 11 клас

друг тата

Вадим Станіславович, 44 р.,
тренер з хокею

викладач Олега

Семен Пилипович
(норми міжнародного права)

подружки Світлани

Марина, Маргарита

сестра мами

Юлія Сергіївна
36 р., менеджер компанії зв'язку

чоловік Юлії Сергіївни

Антон Геннадійович,
37 р., водій

їх діти

Богдан, 14 р., 9 клас
Катерина 12 р., 7 клас

класний керівник Світлани,

Анастасія Вадимівна
(географія)

дівчина Олега

Оксана, 19 р.,
одногрупниця

Завдання 35. Розкажіть про вашу родину. Використайте слова і словосполучення: родина, батьки, дідусь, бабуся, порада, нагода, турбота, пенсіонери, діти, онуки, правнуки, родичі, взаємоповага, перукар, перекладач, слюсар, медсестра, водій, офіцер, адвокат, домогосподарка, вихователька, секретарка, касир, економіст, менеджер, добрий, серйозний, чуйний, визнаний, уважний, ласкавий, охайний, доброзичливий, незамінний, байдужий, піклуватися (про кого?), вирішувати (що?), допомагати (кому?), провідувати (кого?), народитися (де?), старше покоління, відповідальна робота, сімейні цінності, особливе ставлення.

Завдання 36. Прочитайте текст. З'ясуйте з якою метою використовуються сполучники **а, але**.

Історія однієї родини

Коли був Голодомор (33-ий рік), найбільше постраждала Київська область. Люди жили біля Києва, але це не рятувало. Наприклад, є село Літки. Тисяча селян тут померли.

Марія Ковалевська була маленька. Тільки 6 років. Вона усе добре пам'ятає і розповідає: «Це ж не просто так, що це сталося. Це навмисно Голодомор був. Ніде й один начальник не помер. Вони мали їсти й пити, а у людей забирали все».

Родина Біленків не була заможна, але корова і два воли давали можливість прогудуватися. Але почали створювати колгосп. Забрали тварин.

Батько – Григорій Біленко – зібрав сімейні коштовності (золотий хрестик і сережки). Поїхав у Київ. Там жили два його брати. Вони сказали залишити прикраси, а самі дали продукти.

Тоді був один шлях. Пароплав ходив. Діти і дружина чекали, але не судилося зустрітися. Голодні односельці зустріли батька. Вони забрали продукти, а батька вбили.

Брати підтримували нас, але дворічна сестричка теж померла.

Марія Ковалевська (Біленко) щаслива, що вижила. Нині вона має троє дітей, семеро внуків і одинадцять правнуків.

(Н. Жижко, О. Сорокіна)

Завдання 37. Закінчіть речення.

1. Родина Марії жила біля Києва, але ...
2. Начальники мали їсти, а ...
3. Родина Марії була бідною, але ...
4. Діти й дружина чекали, але ...
5. Односельці забрали їжу, а ...

Завдання 38. Розкажіть, що ви знаєте про Голодомор? Можливо, вам відома історія чиеїсь родини?

Завдання 39. Прочитайте українські прислів'я, поясніть як ви їх розумієте. Скажіть, в яких ситуаціях їх можна використати.

1. Матері ні купити, ні заслужити.

2. Який дуб, такий тин: який батько, такий син.
3. Від малих дітей голова болить, а від великих – серце.

Завдання 40. Прочитайте жарт. А чи знаєте ви жарти про родину?

– Марійко, чому ти всі цукерки поїла сьогодні? – розсердилася мати, заглянувши в буфет. Я ж просила тебе залишити ще й на завтра.

– Мамусю, ти ж вчила мене не залишати на завтра те, що можна зробити сьогодні.

Завдання 41. Прочитайте та вивчіть напам'ять вірш Анатолія Костецького.

Батьківщина

Знаєш ти, що таке Батьківщина?

Батьківщина – це ліс осінній,
це домівка твоя і школа,
і гаряче сонячне коло.

Батьківщина – це труд і свято,
Батьківщина – це мама і тато,
це твої найщиріші друзі
і бджола у веснянім лузі.

Батьківщина – це рідна мова,
це дотримане чесне слово.

Розділ II

Завдання 1. Утворіть словосполучення.

Зразок: мешкати, квартира – мешкати у квартирі.

Навчатися, школа; мешкати, будинок; їсти, кухня; жити, столиця; працювати, інститут; семінар, аудиторія; стояти, підлога; відпочивати, море; купувати книги, книгарня; снідати, вітальня; кататися, стадіон; плавати, басейн; класти продукти, полиця; писати, дошка.

Завдання 2. Прочитайте діалоги.

1.

- Олеже, а де ти мешкаєш?
- Я мешкаю в квартирі. Будинок розташований у центрі. У моїй кімнаті великі вікна, тому добре видно Дніпро та пагорби.
- Який чудовий краєвид. А я бачу лише двір та дитячий майданчик.

2.

- Привіт, Марино!
- Привіт, Світлано!
- Ти вже була в гуртожитку? Є сусіди?
- Так. У мене є дві сусідки. Дуже привітні дівчата.

3.

- Доброго дня, Олено Степанівно!
- Доброго дня, Юрію Володимировичу!
- Чи вже готова вітальня?
- Ні. Ще не закінчили оздоблення. Ми плануємо швидко завершити роботу.

Завдання 3. Прочитайте діалог в особах. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

- Привіт, Олександрє!
- Привіт, Олеже!
- Як твої справи? Ти ще мешкаєш у гуртожитку?

– Дякую, усе добре. Я переїжджаю. Мої батьки купили квартиру на вулиці Ю. Коцюбинського.

– А чому ти вирішив *вийхати* з гуртожитку?

– Я жив із двома старшокурсниками. Вони хороші друзі. Кімната наша була *затишна і чиста*. Ми прибирали і *провітрювали*. На вікнах висіли гарні *штори*, а на підлозі лежав *пухнастий килим*. Наші сусіди були дуже веселі і *галасливі* хлопці. Вони слухали музику, співали пісні, танцювали, голосно розмовляли, грали в лото, доміно та інші ігри, дивилися футбол. Тому в мене не було умов для навчання вдень та відпочинку вночі.

– Сподіваюся, що тепер ти будеш жити окремо і зможеш вчитися. Можливо, тобі потрібна допомога з переїздом?

– Ні, дуже дякую. Але мені залишилося забрати лише *пакунки* з посудом. Зошити і книжки я вже розклав. Приходь завтра до мене. Я з радістю покажу тобі своє *помешкання*.

– Домовилися. Мені буде приємно побачити, як ти влаштувався. До завтра!

Завдання 4. *Напишіть замість крапок прийменники в, у, на.*

Два друга зустрілися вулиці. Один – Олександр і він навчається першому курсі політехнічному університеті спеціальності «прикладна математика». А другий – Костянтин, він уже працює приватній лікарні.

Друзі вирішили сходити кіно нову комедію «Весілля Лас-Вегасі». Їм сподобалися головні герої, зображені афішах. залі було темно, коли вони зайшли. Тому вони зайняли вільні місця першому ряді.

Вони переглянули фільм і отримали гарні й позитивні враження. Потім друзі пішли кафе, щоб обговорити фільм. Хлопці викликали таксі і попросили водія відвезти їх вулицю Коцюбинського.

Завдання 5. *Створіть діалоги. Використайте наведені слова: бабуся, дідусь, брат, сестра, батько, мати, друг, подруга, дівчина; Україна, Італія, Польща, Франція, Австрія, Німеччина, Америка, Австралія, Швеція.*

Зразок: – У тебе є онук?

– Так, є.

- Де він відпочиває?
- Він відпочиває в Угорщині.

Завдання 6. Розкрийте дужки і запишіть речення у зошит.

1. Андрій Іванович усе життя пропрацював на (військовий завод).
2. Я і мій товариш мешкаємо у (велика двокімнатна квартира).
3. Іван мріяв жити на (Карибські острови).
4. Улітку приємно полежати на (сира земля) і подивитися в небо.
5. Злодії за свої дії сидять у (в'язниця).
6. Чорне море на (південь) України.
7. Викладач сказала нам написати у (наші конспекти) кілька речень.
8. Максим настільки швидкий, що не може постояти на (одне місце) і хвилини.
9. Фігуристи вміють крутитися на (одна нога) дуже швидко.
10. Безліч школярів мріють навчатися в (Інститут журналістики).

Завдання 7. Закінчіть речення і запишіть їх.

1. Одразу після сесії студенти відпочивають ...
2. У Полтаві усі охочі можуть погуляти ...
3. Легкоатлети вчаться бігати ...
4. І діти, і дорослі люблять кататися ...
5. Микола з Оленою готують ...
6. Щоб підтримувати своє здоров'я, необхідно плавати ...
7. Вагітній жінці необхідно по дві години на день ходити ...
8. Панамський канал неможливо переплисти ...
9. Інколи заради вдалого кадру акторам треба політати ...
10. У навчальних аудиторіях дошка або стоїть ..., або висить ...

Завдання 8. Прочитайте текст. Слова в дужках використайте у місцевому відмінку.

Моя оселя

Мене звати Світлана. Я живу з батьками і братом Олегом (чотирикімнатна квартира). У нас є вітальня, спальня батьків, кімната Олега і моя кімната. Мама піклується, щоб (наша квартира) було затишно і всім комфортно. Тато лагодить різні предмети, меблі, техніку. У мене є брат Олег. Ми прибираємо (квартира).

Особливо я люблю свою кімнату. Вона дуже простора, охайна, тепла взимку, прохолодна влітку. (Стіни) висять картини. Сучасні художники намалювали їх. Ми купили картини (Андріївський узвіз). Вони дуже гарні, вдало освітлені, тому на них приємно дивитися.

З кімнати видно озеро. Дикі качки живуть там. (Підвіконня) стоять вазони, вони гарні і часто квітнуть взимку. (Вікно) висять жалюзі. Біля вікна стоїть мій робочий стіл, він довгий. (Стіл) стоїть мій комп'ютер. На ньому я виконую реферати, лабораторні роботи.

Ліворуч ліжка, (який) я сплю. Зараз (ліжка) лежить покривало. Біля ліжка стоїть тумба, а на ній акваріум. Одного разу ми відвідували Океанаріум. Ми були настільки вражені, що тато купив акваріум. Тепер (моя кімната) стоїть великий акваріум. Дивовижні риби живуть там. Навіть є три соми.

З іншого боку стоїть шафа. Мої малюнки висять там. Поряд сервант. Там лежать книжки, фотографії та цінні дрібнички. Наприклад, статуетки, які ми привозимо з відпочинку (море). Також (полиці) є цікаві книжки. Тварини, динозаври – це моє захоплення.

(Підлога) кімнати лежить пухнастий килим. (Він) зручно робити босоніж зарядку. Я і Олег любимо грати (килим).

(Стеля) висить люстра. Вона виглядає як місяць. А (шпалери) є маленькі зірочки.

Я дуже люблю наше помешкання. Часто запрошуюю подруг.

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання до тексту.

1. Де стоїть акваріум у кімнаті Світлани?
2. Де Світлана вішає свої малюнки?
3. У чому вона зберігає книжки?
4. Що розташоване ліворуч?
5. Коли батьки купили акваріум?
6. Що входить в обов'язки тата?
7. Які обов'язки має мама?
8. Як виглядає кімната Світлани?
9. Де батьки купили картини?
10. Де Світлана тримає дрібнички, які привозить з моря?
11. Чому Світлана любить свою оселю?

Завдання 10. *Виберіть правильний варіант.*

1. Я повішу дзеркало на стелю / на балконі.
2. Коли я придбаю собі квартиру, то на стінах / на підлозі покладу паркет.
3. Щойно я заїду в помешкання, над дверима / під вікном повішу підкову.
4. У мене є кілька дзеркал: одне на шафі / біля ліжка, а друге у ванній кімнаті / на кухні.
5. Ми поставили ялинку посеред кімнати / у комірці.

Завдання 11. *Прочитайте текст. Слова, подані в дужках, поставте в потрібній формі.*

Брат Світлани

Мій брат Олег – студент. Він народився (Київ). Наш батько працює (власний магазин техніки). А мати (приватна компанія). Олег навчається (Києво-Могилянська академія), а раніше він навчався (технічний ліцей). (Вересень) він почав вчитися (правознавчий факультет). Олег і одногрупники вчать (просторі лекційні аудиторії), (читальна зала), (сучасна спортзала). Олег гарно навчається, багато читає. Він любить дивитися фільми (сучасний багатозальний кінотеатр).

Завдання 12. *Складіть діалоги, в яких запитайте один одного про своє помешкання.*

Завдання 13. *Закінчіть діалог самостійно, використайте запропоновані вирази: я раджу Вам, дозвольте порадити Вам, Вам варто.*

- Доброго дня! Я планую зробити ремонт.
- Доброго дня! Наша фірма зможе Вам допомогти. У нас працюють найкращі спеціалісти.
- Дуже приємно. Давайте обговоримо дизайн кухні. Вона велика і простора.
- А ви вже вирішили, які кольори мають бути?
- Ні, а могли б Ви мені щось порадити?
- _____ зробити світлу кухню. Це буде піднімати Вам настрій.
- Я Вам щиро вдячна за пораду! Я неодмінно скористаюся. А як краще підібрати меблі?

– _____ проконсультуватися з дизайнером. Він зробить макет, врахує ваші побажання.

– Щиро дякую. Обов'язково обговоримо з дизайнером макет і матеріали.

– Сподіваюся, щовсевийде якнайкраще. А ще _____ продумати розташування меблів. Можливо, в центрі кухні варто поставити великий дерев'яний стіл.

– Так, я мушу добре обміркувати ваші поради.

Завдання 14. *Закінчіть речення. Користуйтеся зразком.*

Зразок: Я дуже раджу Вам ...
Я дуже раджу Вам взяти ось цей світильник для спальні.

1. Я пропоную Вам ...
2. Я б Вам порадив ...
3. Дозвольте порадити Вам ...
4. Може б, Вам ...
5. Вам варто ...
6. Вам слід ...

Завдання 15. *Прочитайте українські прислів'я, поясніть, як ви їх розумієте. Скажіть, в яких ситуаціях їх можна використати.*

1. Усюди гаразд, а вдома найліпше.
2. У своїй хаті своя правда, і сила, і воля.
3. Чужа хата гірша ката.

Завдання 16. *Прочитайте жарт. А чи знаєте ви жарти на тему житла?*

Застрахував чоловік квартиру на 1000000 гривень і запитує в агента:

- А скільки мені дадуть, якщо квартира сьогодні вночі згорить?
- Років п'ять.

Завдання 17. *Розкажіть про: а) вашу кімнату, б) кімнату батьків, в) вітальню.*

Чи знаєте Ви, що ...

В Україні є 5 найкрасивіших палаців.

Палац Потоцьких у Львові. Розкішна будівля, в якій зараз міститься Львівська галерея мистецтв, і парк навколо палацу – це одна з родинок історичного Львова.

Митрополичий палац – найвизначніший шедевр архітектури Західної України. Він розташований у Чернівцях. Колись у цьому палаці була резиденція митрополитів Буковини.

Палац Тарновських у Качанівці. Качанівка – це національний заповідник історико-культурного значення, який розташовується на мальовничому схилі біля річки Смош. Одне з найкрасивіших та найромантичніших місць на Чернігівщині.

Палац графа Кирила Розумовського в Батурині. Це частина Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця». Палацово-парковий ансамбль дивує своїм багатим убранством та вишуканим стилем.

Маріїнський палац у Києві. У палаці розташована церемоніальна резиденція Президента України. Палац – пам'ятка архітектури XVIII ст. Імператриця Єлизавета була у Києві в 1744 році і сама обрала для нього місце в парку на схилах Дніпра.

Завдання 18. Прочитайте текст. Запам'ятайте виділені слова і словосполучення.

Софійський собор

Софійський собор побудували в першій половині XI ст. у Києві. Він був центром столиці Київської держави.

Він має *церковне призначення*. Але *головний храм* мав і державне використання. У ньому проходили державні церемонії.

При соборі працювали бібліотека та скрипторій (центр книгописання). При ньому також діяла школа.

Мозаїки та фрески прикрашають *інтер'єр* у Софійському соборі. Це класичні зразки давньоруського живопису.

Сьогодні на території собору створено Національний заповідник «Софія Київська». У заповіднику є будинок митрополита, церква, пекарня, церковне училище та інші будівлі.

Будь-яка людина, що цінує високу культуру, має відвідати цю *пам'ятку*.

Завдання 19. Дайте відповіді на запитання.

1. У якому столітті побудували Софійський собор?
2. Які церемонії проходили в соборі?
3. Де працювали бібліотека та скрипторії?
4. Що прикрашає інтер'єр у Софійському соборі?
5. Що сьогодні можна побачити у заповіднику «Софія Київська»?

Завдання 20. Порівняйте Софійський собор з архітектурною пам'яткою вашої країни.

Завдання 21. Прочитайте текст.

Палац у Версалі

Версальський палац – це колишня резиденція французьких королів. Побудований у 1661–1710 рр. Оздоблення палацу – це втілення абсолютної монархії. Двір короля – це єдиний центр. Король практично ніколи не залишав його.

Внутрішнє планування замку – це бажання королівської родини, чий покої були розташовані в центрі палацу.

Великі апартаменти короля та королеви були на другому поверсі. Вони оздоблені планетами та античними героями, які використовувалися в архітектурі палацу. Герої символізують відповідні планети. Так, Салон Аполлона – це була спальня, Салон Венери – їдальня, Салон Діани – більярдна, Салон Марса – бальна зала, Салон Меркурія – кімната для гри в карти. Потім додали ще Салон Достатку та Салон Геркулеса.

Салон Достатку – це кімната, в якій зберігалися рідкісні речі. На стінах є портрети нащадків Людовика XIV. Інколи ця кімната – буфет. На трьох столах ставили напої в золотому і срібному посуді.

Завдання 22. Дайте відповіді на запитання.

1. Де розташований Версальський палац?
2. Де король проводить весь свій час?
3. Де розташовані покої короля?
4. Де використані античні герої та планети?
5. Де зберігають рідкісні речі?

6. Де висять портрети нащадків Людовика XIV?
7. Де ставлять золотий посуд?

Завдання 23. Прочитайте текст. Знайдіть у ньому сполучне слово **який (яка, яке, які)**. Підкресліть його і слово, з яким співвідносне сполучне слово.

Бурштинова кімната

Бурштинова кімната – знаменитий шедевр мистецтва XVIII ст., який безслідно зник, під час Другої світової війни. Ця кімната – літня резиденція російських імператорів, які мешкали там.

Бурштин – матеріал оздоблення. У кімнаті є бурштинові панелі, прикраси та панно. Створив їх майстер Андреас Шлютер. Це був подарунок Фрідріхові I. Коли в 1709 р. робота була завершена, погано закріплені бурштинові панно впали. Король розгнівався і вислав майстра, який створив шедевр, із країни. Потім син короля Фрідріх Вільгельм I подарував кабінет Петру I. Палац був у Царському Селі. Панелі заносили на руках. Виявилося, що панелі менші, ніж кімната, в якій їх розмістили. Новий дизайн кімнати виконав Бартоломій Растреллі. Золочене дерево, нові панно та картини, які були зроблені з мозаїки, прикрасили кімнату.

Бурштин тріскається, втрачає прозорість, іноді осипається. У кімнаті постійно проводили реставрації.

У Другій світовій війні кімната таємниче зникла. Пошуки кімнати, які довго тривали, закінчилися. Але порожню залу відновили. Використали архівні дані та кілька фото. Проект відновлення створив архітектор О. Кедринський, який керував роботою. Реставрація тривала 24 роки (з 1979 до 2003 року).

Завдання 24. Дайте відповіді на запитання.

1. Який вигляд мала бурштинова кімната?
2. Які породи використовувалися для створення кімнати?
3. Яке лихо сталося з майстром А. Шлютером?
4. Скільки років тривала реставрація?
5. Які властивості бурштину спричинюють постійні реставрації?

Завдання 25. Допишіть у речення потрібні сполучники.

1. У 1941 році шедевр, _____ розташований у Царському Селі, мали евакуювати.

2. А. Кучумов наказав заховати кімнату, _____ так боялися втратити.

3. Замаскували в кімнаті шпалерами і марлею, _____ покрили усі вироби.

4. Німці знайшли кімнату, _____ була замаскована, і вивезли її в місто Кенігсберг (місто Калінінград у Росії).

5. Існують дані, що бурштинову кімнату зберігали в Кенігсберзькому замку, _____ згорів.

6. Учені роблять висновок, що кімната була знищена військами, _____ звільняли місто.

7. Дослідники шукають шедевр, _____ зник.

8. У Росії є копія, _____ розташована в Катерининському палаці.

9. Реставрація, _____ фінансували російська влада та німецький концерн «Рургаз», тривала 24 роки.

Завдання 26. Прочитайте діалоги.

1.

– Доброго дня, шановні студенти!

– Вітаємо, Оксано Миколаївно!

– Я дізналася, що вчора ви були на екскурсії на Печерську. Олена Іванівна сьогодні розповідала на кафедрі про це.

– Так! Це була дивовижна екскурсія! Ми побачили дуже гарний будинок. Він здивував нас. І ззовні і з середини він виглядає дуже дивно.

– Скажіть, чи бачили ви на Печерську ще один незвичайний будинок, який називається Будинок з химерами?

– На жаль, ні. Ми плануємо піти туди згодом.

2.

– Оксано Миколаївно! Учора ми знов були на Печерську! Ми хотіли побачити Будинок з химерами. Зараз у цьому будинку розташовується Офіс Президента, тому побачили будинок тільки ззовні. Ми зрозуміли, що оформлення будинку унікальне. На фасаді різноманітні скульптури. Це дельфіни, орли, жаби, величезні голови антилоп і носорогів. Водостоки виглядають як хоботи слонів. По

колонах біжать ящірки, а ще змії та крокодили! Коли ми побачили все це, то одразу записалися на екскурсію, і завтра будемо там.

– Дуже добре. Після екскурсії розкажете мені, що ви побачили в середині будинку.

Завдання 27. Підготуйте розповідь про будинок з химерами, використайте інформацію.

Будинок у стилі модерн. Будівництво тривало з 1902 по 1903 роки. Цікава архітектура: один бік будинку – 3 поверхи, інший бік – 6 поверхів.

Центральний вхід. Оригінальна ліпнина. Стеля: центр – великий спрут має великі щупальця. Тут різнокольорові перламутрові морські зірки, мушлі, водорості. Люстра теж перламутрова. Стіни – малюнки. Тут підводний світ.

Мальовничі мармурові білі сходи. Мають гарні прикраси.

Вітальня. Ліпнина – гірлянда. Тут рожеві, білі та ніжно-зелені іриси.

Їдальня. Дуже гарна ліпнина – різна городина (часник, артишоки, буряк, морква). Стіни – малюнки: олень, заєць. На гірляндах куріпки та ялинкові шишки. Ці малюнки викликають апетит.

Сходи на четвертому поверсі прикрашає електричний світильник – гігантський сом, він працює й зараз.

Зараз тут працює музейно-культурний центр «Шедеври мистецтва України». Експонати – мальовничі полотна, скульптури, бронзовий посуд 16 ст. до н.е. та інші раритети.

Завдання 28. Розкажіть про відому кімнату (покої) будь-якого палацу Вашої країни. Використайте слова та словосполучення: кімната, оздоблення, покої, салон, зала, прикраси, килим, камін, портрет, стеля, зображений, скульптура, меблі, реставрація, прикрашати (чимось), виготовляти (щось), символізувати (щось), бути розташованим (у чомусь), призначення апартаментів, урочисті події, музичні інструменти, побудували шедевр, використовували породи.

Завдання 29. Розкажіть про традиційне житло у вашій країні.

Завдання 30. Розкажіть про пам'ятки архітектури у вашій країні.

Розділ III

Завдання 1. Прочитайте міні-діалоги. Складіть аналогічні діалоги в ситуаціях: а) ви купуєте продукти, б) ви готуєте обід, в) ви замовляєте піцу (вечерю).

1

Зразок: – Вітаю! Вам допомогти?

– Доброго ранку! Допоможіть мені, будь ласка, вибрати страву на сніданок.

– Що саме вас цікавить: овочі, м'ясо, риба, молочні продукти?

– Бажано якусь молочну страву.

– Можу запропонувати вам вівсяну молочну кашу та гарячий шоколад.

– Дякую, принесіть, будь ласка.

2

Зразок: – Добридень!

– Доброго дня! Перепрошую, ви знаєте, де можна придбати українсько-італійський словник?

– Цей словник є в нашому магазині на другому поверсі у відділі «Довідкова література».

– Дякую.

3

Зразок: – Добрий вечір!

– Вітаю! Чим можу допомогти?

– Я хочу придбати стартовий пакет «Київстар».

– Який саме пакет Вас цікавить?

– Мені потрібен необмежений Інтернет та безплатні розмови в мережі.

– Тоді вам треба купити пакет «Вільна країна» або «Вільна мережа. Перший регіон».

– Дякую за допомогу. Обов'язково скористаюся вашою радою.

Завдання 2. *Складіть декілька варіантів початку (кінця) діалогу, використайте слова та словосполучення.*

Вечір добрий!
Добривечір!
Добрий вечір!
Даруйте!
До побачення!
Добридень!
Добрий день!
Доброго дня!
Доброго ранку!
На все (вам) добре!
Перепрошую!
Прошу вибачення!

Завдання 3. *Виправте помилки у запропонованих словосполученнях.*

1

Зелений борщ, овочевий салат, солодкий печиво, вершковий морозиво, смажений качка, солоний огірки, маринований помідори, грибний суп, молочний каша, фруктовий напій, свіжий молоко, солодкий йогурт, м'ясний страва, морквяний сік, гарячий суп, рибний котлета, м'ясний паштет, консервованій гриби, молочний коктейль, чорний кава, гарячий компот, сирний паличка, картопляний поре, смажений печериці.

2

Автобусний зупинка, швидкісний трамвай, міський електричка, водний транспорт, тролейбусний лінія, швидкий потяг, маршрутний таксі, річковий трамвай, наземний (підземний) транспорт, сучасний метро, довідковий бюро, київський фунікулер.

Завдання 4. *Розкрийте дужки і поставте слова в правильну форму.*

Зразок: Український хор заспіває (українська пісня) на концерті. – Український хор заспіває українську пісню на концерті.

1. На семінарі викладач сказав прочитати (наукова література) з цього питання.
2. На медичній комісії лікарі оглядали (хворий пацієнт).
3. Батьки ходили в консерваторію послухати (класична музика).
4. Студентові треба було повторити (весь матеріал) першого семестру.
5. На виставці художники показали (свої картини).
6. Діти у школі вчать (лірична поезія).
7. Після п'яти років навчання ми закінчимо (вищий навчальний заклад).
8. Зі мною сталася неприємність, я загубив (своя газета).
9. Віктор попросив (конспект і папка) в одногрупника.
10. У Андрія скоро день народження і він запросив (близька подруга).
11. Мама розбудила (я) о восьмій ранку.
12. Зимою холодно і необхідно одягати (тепла шапка).
13. Пощастить людині, яка знайде (своє щастя).
14. Для Іллі важливо отримати (висока оцінка) на іспиті з математики.
15. Туристам привезли (їх багаж) вчасно.
16. Діти подарували (чудовий подарунок і листівка) мамі на свято Дня матері.
17. Олег дуже пізно помітив (червоне світло) світлофора.
18. В аудиторії хлопці зустріли (нова одногрупниця).
19. Якщо ви захворіли, то необхідно викликати (лікар) додому.
20. Дуже важко приготувати (смачна страва) без гарячої води.

Завдання 5. Замість крапок поставте потрібні слова.

1. Мені брат на день народження подарував
2. Менеджер банку попросив зробити
3. Завдяки умілим діям поліцейських вдалося затримати...
4. Оленка цілий день чекала ... біля вікна.
5. Батькам вдалося відшукати
6. Ніколи не можна забувати
7. Мої знайомі назвали ... Квіткою.
8. Вам необхідно виконати на завтра.
9. Вихователь у дитячому навчальному закладі одягає
10. На занятті з англійської мови нам сказали перекласти ... і вивчити їх.

11. Фанати зустрічали в аеропорту ... з футболістами.
12. У третьому раунді боксер переміг
13. Кілька років будували
14. Двоє архітекторів створили ... нового мосту через Дніпро.
15. Після вечірки Максим провів ... додому.

Завдання 6. Допишіть потрібні дієслова у речення. Використайте слова для довідок.

1. Андрій пообіцяв ... подарунок Марії.
2. Оперний співак ... арію без музики.
3. На наступний тиждень нам треба ... 20 нових слів.
4. Викладач ... студентів, де їхні підручники.
5. Художник отримав замовлення ... портрет президента.
6. Мій тато ... на мій вибір вищого навчального закладу.
7. ... на лист варто протягом 2 днів.
8. Вражений картиною юнак ... на неї кілька годин.
9. Олександр ... дружині обручку за народження сина.
10. Ілона та Ольга вирішили ... на концерт разом.

Слова для довідок: чекати, подарувати, запитати, написати, схвалити, співати, милуватися, вивчити, купити, піти.

Завдання 7. Сформулюйте речення і запишіть їх:

1. Прослухати, камерна, дівчата, концерт, із, захоплення, музика.
2. Перший, новина, Михайло, про, дізнатися, в, карантин, інститут.
3. Покохати, з, погляд, Віталій, перший, дівчина.
4. Ліс, хлопці, в, знайти, ходити, і, гриб, білий.
5. Марина, гості, торт, запросити, кухня, на, скуштувати, запропонувати, і.
6. Привітати, делегація, ігри, Олімпійський, переможці.

Завдання 8. Прочитайте діалог.

- Олеже, ми вже довго гуляємо, я втомилася і зголодніла.
- Так, Маргарито, мені також хочеться їсти! О, подивися на годинник, уже час обідати. До речі, тут неподалік є гарне затишне кафе. Раніше я часто бував там.
- А як там готують?

- Дуже смачні страви, особливо м'ясні. Ходімо поїмо!
- Із задоволенням! Я така голодна! Мені здається, можу з'їсти все, що завгодно.
- Що тут у меню? Читай!
- Так, подивимося. Ось перші страви: червоний борщ, зелений борщ, гороховий суп, грибна юшка, солянка, курячий бульйон, вегетаріанський (пісний) капуста, юшка.
- Великий вибір. Мабуть, я візьму червоний борщ. А ти?
- Я замовлю грибку юшку. Тут її дуже смачно готують.
- Другі страви: печеня, курка смажена, вареники, рибні котлети, солодкі млинці, запечена риба, м'ясний рулет, картопля смажена.
- Замов мені смажену курку, овочевий салат та солодкі млинці.
- А я візьму м'ясний рулет, смажену картоплю, запечену рибу та мариновані огірки.
- Десерт будемо брати? Бачу, тут смачні шоколадні тістечка в меню.
- Так, пропоную взяти вершкове морозиво та фруктове тістечко!
- Згода, а я замовлю собі полуничне морозиво, шоколадні тістечка і каву.
- І мені візьми чорну каву.
- Яку каву – капучино чи еспресо?
- Капучино.
- Добре, замовлятиму.

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання, використайте слова для довідок.

1. Чому Олег і Маргарита хочуть зайти в кафе?
2. Як готують у кафе?
3. Які страви є в меню?
5. Що замовили молоді люди?

Слова для довідок: час обідати, зголодніти, великий вибір, перша страва, друга страва, десерт.

Завдання 10. Прочитайте діалог.

- Світланко, доброго ранку!
- Доброго ранку, матусю!

– Швиденько вставай, треба готувати сніданок, а я вже запізнююся на роботу.

– Добре, мамо, що будемо готувати?

– Хіба ти не знаєш, що тато любить уранці пити чорну каву, а Олег завжди п'є зелений чай? Треба ще зварити молочну рисову кашу, нарізати овочевий салат та підсмажити м'ясо.

– Мамо, я вчора спекла хліб, подивися, він ще м'який?

– Так доню, хліб вийшов гарний – білий, м'який.

– От і добре, зробимо бутерброди. У холодильнику є сирний салат, масло, червона ікра, можемо запропонувати мариновані гриби.

– Бабуся і дідусь теж будуть снідати?

– Вони їстимуть пізніше.

Завдання 11. Прочитайте текст. Дайте відповіді на запитання.

Сьогодні Світлана прокинулася рано вранці. Вона згадала, що дідусь і бабуся збираються ввечері їхати додому. Вони давно живуть в Італії, у Римі. Світлана зайшла в кухню і побачила, що мама вже готує сніданок. Мама вміє готувати, особливо смачно вона смажить рибу, м'ясо, курку та картоплю. Світлана дуже любить допомагати їй. Вона заходилася робити салат. Спочатку ретельно вимила капусту, моркву, цибулю, селеру, кріп, петрушку, огірки та помідори. Потім дівчина взяла ніж та кухонну дошку і дрібно нарізала овочі. Вона поклала овочі в салатник, додала сіль, мелений перець та кукурудзяну олію і ретельно перемішала салат. У цей час мама вилила в каструлю гарячу воду та поклала м'ясо. «Що ти будеш варити?» – запитала дочка. «Борщ на обід» – відповіла мама. – «А на сніданок буде каша та салат». Чорну каву завжди готує бабуся, яка живе в Італії. Вона заварює міцну чорну каву дуже смачно.

«Мамусю, подивися, чи гарно я нарізала овочі?» – запитала Світлана. «Так, доню, ти вже добре навчилася куховарити», – відповіла мама.

1. Коли прокинулася Світлана?
2. Про що вона згадала вранці?
3. Що Світлана побачила на кухні?
4. Чи допомагала вона мамі?
5. Про що говорили Світлана та її мама?

Завдання 12. *Складіть діалоги у таких ситуаціях: а) ви з друзями замовляєте обід у студентській їдальні; б) ви з другом (подругою) замовляєте вечерю в ресторані, а офіціант вам допомагає; в) вас запросили на обід батьки вашої подруги (друга).*

Завдання 13. *Складіть діалоги, в яких використайте прислів'я.*

1. Почуватися як риба у воді.
2. Ні риба, ні м'ясо.
3. Ловити рибу в каламутній воді.
4. Яка пшениця, така й паляниця.

Завдання 14. *Складіть короткі оповідання на запропоновані теми.*

1. Сьогодні дочка вперше самостійно приготувала обід.
2. Я готую вечерю для гостей.
3. Чоловік допомагає дружині на кухні готувати сніданок.

Завдання 15. *Прочитайте діалоги:*

1

- Наталіє Михайлівно, чи можу я до вас звернутися?
- Слухаю тебе уважно, Світлано!
- До нас приїхали дідусь та бабуся, які живуть у Римі. Учора ми були в театрі, дивилися чудовий сучасний балет. А завтра, в суботу, я хочу запросити їх у театр на якусь нову виставу. Порадьте мені, куди краще піти?
- Я б порадила тобі театр імені І. Франка. Там багатий репертуар, є комедії, трагедії, навіть мюзикли!
- Не впевнена, що вони люблять мюзикли. Мабуть, треба їх про це запитати!
- Правильно, Світланко, я б теж спочатку запитала.

2

- Бабусю, хочу тебе запитати, чи подобаються тобі мюзикли?
- Яке несподіване запитання, внученько! Чому ти запитуєш?
- У театрі імені І. Франка прем'єра, новий мюзикл. Я хочу вас запросити.

– Із радістю приймемо твоє запрошення. У Римі ми не часто буваємо в театрі, бо не дуже добре володіємо італійською, а в Києві вистави ідуть нашою рідною українською мовою.

– Домовилися, я куплю квитки.

– Дякую, Світлано!

3

– Бабусі, дідусі, мамо й тато! Олег купив квитки в театр, запрошуємо вас усіх на виставу.

– Світланко, яке урочисте запрошення! Звичайно, ми усі підемо!

– Отже, завтра, в суботу, будемо дивитися виставу «Едіт Піаф. Життя в кредит». Мені дуже подобаються такі родинні вечори!

– Так, адже дідусь Віталій Іванович і бабуся Лідія Василівна вже скоро їдуть додому, в Італію, тому хочемо піти разом.

– А яку виставу будемо дивитися?

– Сучасний мюзикл. Мені сказали в касі, що будуть присутні автор та композитор, адже це прем'єра.

– Згода, завтра ввечері підемо усі разом!

4

– Олено Максимівно, як давно я не була в цьому театрі!

– Так, Лідіє Василівно, добре, що діти нас сюди запросили!

– Згодна, не усі сучасні діти такі уважні та чемні, як наші. Буває всяке в житті. Нам пощастило, Олег та Світлана нас люблять та поважають.

– Цікаво, яку виставу ми сьогодні дивитимемося? Щось я нічого про неї не чула.

– Так це ж прем'єра.

– О, справді, а я й забула. Олег казав, та мабуть я неуважно слухала.

– Наші місця в партері, у третьому ряду, посередині.

– Ось і третій ряд. Проходьте, сідайте, будь-ласка!

– О, які зручні крісла, і сцену добре видно!

– У цьому театрі дуже гарна акустика! Актори говорять на сцені тихо, але всюди все добре чути. А які чудові декорації!

– У Римі ми не часто відвідуємо театри, тому що живемо в передмісті, іноді не хочеться кудись виїжджати (навіть у центр). Та й італійську мову ми не дуже добре знаємо.

- Однак треба вивчати мову, адже ви вже давно живете в Італії!
- Так, я розумію, але в нашому віці важкувато вчитися.
- Якщо живеш у країні, треба знати її мову.
- Згодна. Приїдемо додому і знову запишемося на курси. Я давно планую опанувати італійську.
- О, лунає третій дзвоник, зараз почнеться вистава!
- Добре, будемо дивитися, вистава починається.

5

- Дякуємо вам, діти, що запросили нас на таку чудову сучасну музичну виставу!
- Справді, вам сподобалося?
- Так, ми отримали величезне задоволення! Така гарна музика, актори співають і танцюють чудово. Оркестр теж грає дуже добре.
- Ось бачиш, Олеже, я тобі говорила, що це слухна думка запросити наших рідних у театр!
- Так, діти, я думаю, в Італії ми довго будемо згадувати цей чудовий вечір і цю дивовижну веселу музичну виставу! Приємно, що ми чули живу музику та живий спів! У наш час це буває не часто. Зазвичай актори використовують фонограму.
- Бабусю, дідусю, подивіться, який гарний тихий вечір! Запрошуємо вас прогулятися Хрещатиком!
- Згода!

Завдання 16. *Складіть власні діалоги в ситуаціях: а) ви запрошуєте дівчину в театр; б) в антракті ви обговорюєте з друзями виставу, в) ви розповідаєте матері про прем'єру.*

Завдання 17. *Складіть короткі розповіді на запропоновані теми.*

1. Вистава, яка мені дуже подобалася.
2. Мій улюблений театр.
3. Враження від концерту.

Завдання 18. *Прочитайте діалог «Збираємося на дачу».*

- Тату, мамо, Олеже, де ви були?
- Привіт, Світлано!
- Чому ви так пізно прийшли додому? Я вже почала хвилюватися!

- Ми були в супермаркеті.
- Щось смачне купили?
- Так. Ти ж знаєш, що в неділю поїдемо за місто на дачу, а там треба щось їсти.
- Згодна, на свіжому повітрі весь час хочеться їсти.
- Ми купили курку, м'ясо, рибу, капусту, цибулю, кріп, петрушку, огірки та помідори.
- А хліб?
- Бабуся має на дачі хлібопіч.
- Справді, я й забула! Треба ще мультиварку придбати! Вона давно про неї мріє. А пити що будемо?
- Тато купив вам Кока-колу та Фанту, а ми будемо пити березовий сік.
- Березовий сік? Хіба він вже є?
- Так, у квітні його збирають у лісі.
- Рибу та м'ясо будемо готувати на вогнищі?
- Звичайно. Ще й картоплю запечемо в багатті.
- О, тоді я поїду з вами!

Завдання 19. *Запам'ятайте слова та словосполучення. Складіть з ними речення.*

Багаття
 Березовий сік
 Відкритий вогонь
 Справді

Завдання 20. *Прочитайте текст «У бабусі за містом».*

Мене звати Світлана. Мій брат Олег уже розповідав про себе та про нашу родину. А я розкажу про свої уподобання. Я люблю працювати. Особливо мені подобається робота, яка приносить задоволення. Я ще школярка, тому моя робота і мій обов'язок – це моє навчання. Мені дуже подобається вчитися у школі та отримувати гарні оцінки. Я завжди ретельно виконую домашні завдання та зазвичай добре відповідаю на уроках. Ще я люблю писати реферати. Мені подобається читати різноманітну наукову літературу, обдумувати та аналізувати її. Я ніколи не дивлюся чужі реферати в Інтернеті, мені це нецікаво. Я вважаю, що тільки власна праця приносить користь. Тато часто каже мені: «Що посієш, те й пожнеш».

Плід моєї праці – мої ґрунтовні знання. Мій брат студент, тому він іноді шукає чужі реферати та студентські наукові роботи в Інтернеті та скачує їх. Олег виправдовується, що в нього обмаль часу, тому він це робить. Іноді ми з ним сваримося через це, але швидко миримося.

Кожній людині потрібен відпочинок. Для мене найкращий відпочинок — це поїздка на природу або до бабусі на дачу в село. Бабуся завжди чекає на нас і дуже радіє, коли ми приїжджаємо. Вона готує різноманітні страви та пече смачні солодкі пироги.

Ось і завтра ми збираємося поїхати до неї. Наша дачна ділянка невелика, тому й будинок батьки побудували маленький. Тато говорить, що в нас не будинок, а будиночок. Він любить жартувати і на нього ніхто не ображається.

У нашому дачному будинку три кімнати та веранда. На веранді стоїть зручний великий дерев'яний стіл та м'які стільці, гарні кухонні меблі, двокамерний холодильник та електрична плита. Зазвичай ми снідаємо, обідаємо та вечеряємо на веранді. Улітку ввечері на веранду бабуся завжди приносить фрукти та ягоди, особливо я люблю полуницю, агрус та малину. Ми сідаємо за стіл, розмовляємо, тато й мама тихенько співають українські народні пісні. Мій брат теж любить українські пісні та іноді підспівує. Олег має гарний голос. Бабуся заварює чай, ставить на стіл пиріжки. Дідусь розпалює багаття для мене. Він знає, що я люблю печену картоплю. Мені подобаються такі тихі теплі літні вечори в родинному колі.

Бабуся дуже любить свою дачу. Колись дідусь та бабуся посадили гарний фруктовий сад. Зараз у нашому саду є яблуна, груша, слива, айва, алича, персик, черешня, вишня, абрикос, шовковиця. Дідусь дуже любить виноград, малину та смородину і тому ретельно доглядає їх.

Гордість бабусі – це її квітник. У квітнику чого тільки нема! Троянди, жоржини, лілії, гладіолуси, мальва, настурція, айстри, волошки, ромашки, іриси, бегонії, півонії, герань. Та понад усе бабуся любить чорнобривці. Вони у нас усюди – на клумбі, на грядках, навіть на вулиці. Бабуся каже, що чорнобривці – це символ України. Дідусь посадив калину і жартома говорить, що «без чорнобривців та калини нема України».

У дворі тато побудував альтанку. В альтанці є гриль. Там ми смажимо м'ясо, рибу, печемо картоплю.

Я дуже люблю збирати овочі. Бабуся завжди саджає помідори, огірки, капусту, солодкий болгарський перець, гіркий перець, баклажани, селеру, часник, цибулю, кукурудзу, картоплю, сіє салат, моркву, буряк, петрушку, рукколу, кінзу, кріп та різноманітні запашні трави. Вона сама ретельно доглядає свої квіти та городину. Лише іноді я допомагаю поливати клумбу та грядки. Бабуся добре знає ботаніку і завжди цікаво розповідає про кожну рослину в своєму саду.

На мою думку, бабусина дача – це найкраще місце на землі.

Завдання 21. Дайте відповіді на запитання.

1. Які уподобання має Світлана?
2. Як вона навчається?
3. Що каже тато?
4. Де Світлана любить відпочивати?
5. Який будинок мають бабуся та дідусь?
6. Які рослини саджає бабуся?
7. Де ввечері збирається уся родина?
8. Чому Світлана вважає бабусину дачу найкращим місцем на Землі?

Завдання 22. Прочитайте діалоги (полілоги). Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

1

- Бабусю, дідусю, відчиняйте!
- О, нарешті ви приїхали! Ми вже *зачекалися!*
- Мамо, тату, ми не самі, з нами батьки Юлії, вони щойно приїхали в Київ на великодні свята.
- Раді вас бачити, проходите, будь ласка.
- О, як гарно у вас в саду! Усі дерева розквітли!
- Це тому, що весна в цьому році рання.
- Бабусю, підемо в ліс гуляти? Тато обіцяв зібрати березовий сік. А гриби вже є в лісі?
- Ні, онучко, ще немає. *Їстівні* гриби будуть у червні, а зараз квітень.
- Мені подобається збирати гриби та ягоди в лісі, там таке свіже повітря, тиша, тільки птахи співають!
- Це називають тихим полюванням.

- Полюванням? Чому?
- Тому що лісові гриби ховаються, їх важко помітити. Тільки дуже *уважна людина* може їх знайти.
- Тоді ходімо просто погуляємо.
- Ідіть, а ми будемо готувати обід.
- Добре, ми недовго гулятимемо.

2

- Який чудовий весняний ліс!
- Так, а яке свіже чисте повітря!
- Добре, братику, що ми приїхали сюди! *Шкода* тільки, що немає тут наших друзів!
- Маргарита та Олена обіцяли ввечері *завітати сюди*.
- Так, я знаю, що Маргарита та Олена збиралися до нас на гостини.
- Було б непогано, вони дуже веселі дівчата.
- Твій друг Ігор теж жартівник. Дуже дотепно розповідає різні життєві історії.
- *Це не дивно*, бо він багато читає.
- Ти, братику, теж багато читаєш, а так цікаво розповідати не вмієш.
- У нього *хист до розповідей*.

3

- Світланко, *запрошуй усіх до столу!*
- Так бабусю, зараз я усіх покличу!
- Бабусю, дідусю, тато, мамо, братику, друзі, йдіть вечеряти! Ми вже все приготували і всі *страви на столі!*
- Дякуємо, Світланко, вже йдемо!

Запам'ятайте!

- Зачекатися (кого?)
- Уважна (неуважна) людина
- Завітати (куди? до кого?)
- (Не) дивно
- Хист (до чого?)
- Запрошувати до столу
- Страви на столі

Завдання 23. *Складіть діалоги, які, на вашу думку, можливі в таких ситуаціях: а) ви запрошуєте друзів на дачу; б) друг запрошує вас у кафе; в) ви побачили в квітнику у бабусі нові квіти; г) ваша подруга просить показати сад.*

Завдання 24. *Складіть короткі розповіді на запропоновані теми.*

1. На гостині в родичів у селі.
2. Прогулянка в саду.
3. Приготуємо вечерю на відкритому вогні.

Завдання 25. *Опишіть ситуації, в яких можна використати прислів'я.*

1. У цьому домі і вода як мед.
2. З тобою каші не зварити.
3. Де багато кухарів, там собаки не голодні.
4. Який кухар, такий борщ.

Чи знаєте ви, що

У всьому світі люди святкують родинні свята – День матері та День батька. День матері – одне з найулюбленіших свят на Землі.

В Україні, Естонії, Італії, Туреччині, Австралії, Данії, США День матері припадає на другу неділю травня. У Литві свято випадає на першу неділю травня. У Швеції та Франції День матері відзначають в останню неділю травня. У Польщі День матері святкують 26 травня. У Норвегії святкування припадає на другу неділю лютого. У Грузії День матері відзначають 3 березня. У Вірменії День материнства і краси відзначають 7 квітня. В Узбекистані 8 березня вважають Міжнародним жіночим днем й одночасно Днем матері. У Білорусі свято відзначають 14 жовтня. У Росії День матері відзначають в останню неділю листопада. В Іспанії День матері святкують 8 грудня.

Завдання 26. *Прочитайте діалоги. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.*

1

- Світланко, ти пам'ятаєш, що в неділю свято?
- Свято? Так, звичайно! Це ж мамине свято – День матері.

– Як і де будемо святкувати? Може, на дачі в бабусі? Запросимо тата, маму, дідуся і бабусю.

– Так, ще й наші італійські родичі приїдуть.

– А я хочу запросити своїх однокурсників. У моїй групі навчаються іноземці, вони вже давно просяться за місто, а це *хороша нагода*.

– Так, брате, я згодна. Треба тільки подумати про подарунки.

– Добре, подарунки я беру на себе.

2

– Братику, Олеже, я *весь час думаю* про мамине свято. Хочеться його весело відсвяткувати.

– Так, сестричко, я теж цим *переймаюся*. Хотів з тобою порадитися, як краще зробити: запросити усіх за місто чи *залишитися вдома*.

– Звичайно за місто! Ліс, річка, свіже повітря, що *може бути краще?*

– Чудово, так і зробимо.

– Обов'язково запроси своїх однокурсників, сподіваюся, їм буде весело.

3

– Друзі! Ахмеде, Ровшане, Рамоне, Паоло, Хатуно, Терезія! Я прошую вас усіх на прогулянку за місто!

– Справді? Є нагода?

– Так, друзі, ми святкуємо День матері у другу неділю травня. Цього року *свято припадає* на 10 травня. Я та моя сестра хочемо відсвяткувати цей день у бабусі на дачі, за містом. Буде вся наша родина.

– О, це *поважна причина!* Давно хотіли побачити, як в Україні вітають матерів. Обов'язково поїдемо. Де й коли збираємося? Далеко їхати?

– Зустрінемося в неділю о десятій годині на примиському залізничному вокзалі. Треба їхати електричкою півгодини, а потім кілометр *іти пішки* лісом, або проїхати автобусом.

– Краще підемо лісом! Ми давно хотіли подивитися на український ліс.

– Домовилися! До зустрічі!

Завдання 27. *Складіть власний діалог на тему «Запрошення на свято», використайте слова та словосполучення.*

Хороша нагода, (подарунки) брати на себе, весь час думати, перейматися, свято припадає на..., поважна причина, йти пішки, їхати далеко (близько).

Завдання 28. *Прочитайте текст.*

Святкуємо День матері

Сьогодні я хочу розповісти, як ми святкували День матері. В Україні цей день відзначають навесні, у другу неділю травня. Цього року свято припало на 10 травня. Мій брат запропонував запросити на це свято усіх своїх однокурсників-іноземців. Олег розуміє, що їхні мами живуть далеко, а це свято приємно проводити в родинному колі. Ми вирішили святкувати за містом, на дачі у бабусі.

Ми зустрілися на приміському залізничному вокзалі, сіли в комфортну сучасну електричку і поїхали за місто. Їхали недовго, десь півгодини. На станції потяг зупинився, ми вийшли на платформу. Там було багато людей, вони поспішали на автобус. Ахмед здивувався, він ще ніколи не був на такій маленькій замиській лісовій станції. Станція так і називається: «Лісова». Терезія запропонувала не їхати автобусом, а піти пішки лісом. Вона давно мріяла побувати в нашому лісі. Удома, в Угорщині, вона жила в маленькому селі в горах і зазвичай довго гуляла в лісі. Так ми й зробили. Ми йшли повільно, не поспішали, оглядали все навколо. Високі зелені сосни, білі берези, кремезні дуби стояли навколо нас. Ми чули, як співають птахи. Раптом Ровшан побачив білку. Вона швидко перебігла лісову стежку і зникла на дереві. «Білка!» – здивувався Ровшан. – «Я думав, вони тільки в зоопарку живуть». Ми всі розсміялися. «Ти ж в справжньому лісі, а не в зоопарку» – сказала Паола. Олег підтримав нашу розмову і додав, що у нашому лісі є зайці, лиси, кабани, вовки і навіть косулі. «А ягоди тут є?» – запитав Рамон. «Звичайно є», – відповіла Світлана. – «Ягоди є не тільки на базарі чи в супермаркеті, вони в лісі ростуть. Тут є дика лісова малина, ожина, суниця, чорниця». «Я дуже люблю чорницю! І малину теж люблю», – промовив Ахмед. «А мені подобається лісова суниця, вона дуже запашна», – сказала Паола. «У мене вдома, у Бразилії таку смакоту не купиш».

Ось ми й прийшли. «Мамо, бабусю, зустрічайте гостей!» – закричав Олег. Мама побачила нас, зраділа і швидко відчинила ворота. «Заходьте, гості, ми вас давно чекаємо».

На веранді нас чекала бабуся. Вона напекла пірижки, підсмажила картоплю та запекла курку, нарізала салат, зварила дуже смачний солодкий компот. На столі у великій мисці лежали вареники. Усі почали вітати маму та бабусю. Наші друзі приготували для них подарунки. Хлопці подарували квіти та листівки. У кожній листівці вони написали щирі побажання здоров'я та щастя. Дівчата ще вдома спекли кремовий торт і привезли його на дачу. Олег подарував парфуми, а я подарувала блендер.

Ми обідали, розмовляли, жартували, хлопці й дівчата розповідали, як і коли в них на батьківщині святкують День матері. Бабуся показала сімейні фотоальбоми. Дівчата та хлопці уважно роздивлялися та коментували наші дитячі фотографії і сміялися. Це було дуже весело і ніхто не ображався на жартівливі коментарі. Увечері ми гуляли в саду, палили багаття, співали пісні. Ахмед співав турецькі пісні, Паола – бразильські, Ангела – угорські, Ровшан – азербайджанські, а потім усі разом ми співали українські народні та естрадні пісні. Виявилось, що наші друзі люблять, знають і гарно співають українські пісні. Це був незабутній весняний святковий день.

Завдання 29. Дайте відповіді на запитання.

1. Коли в Україні святкують День матері?
2. Де Олег та Світлана вирішили святкувати День матері?
3. Чому Олег запросив однокурсників?
4. Чи довго вони їхали?
5. Як мама та бабуся зустріли гостей?
6. Як вітали маму та бабусю?
7. Що друзі робили ввечері?

Завдання 30. Прочитайте на вивчіть напам'ять вірш українського поета М. Пономаренка.

Якщо говорити між нами...
Якщо говорити між нами,
То все починається з мами.
І казочка перша у світі,

І сонячна подорож в літо.
Найперші легенькі сніжинки
І сяюче диво – ялинка.
Від мами – і літери,
Й слово,
І зроблена разом обнова....
Якщо говорити між нами,
То все починається з мами.

Завдання 31. Прочитайте текст.

День батька та матері

У сучасному світі є чудові ніжні родинні свята: День матері та День батька. Ці свята мають не дуже давню історію.

У 1907 році американка Анна Джарвіс з Філадельфії запропонувала вшанувати матерів. Сталося так, що її мати померла. Анна дуже сумувала і написала лист до державних установ, законодавчих органів і видатним особам з пропозицією один день у році присвятити вшануванню матерів. У 1910 році американський штат Вірджинія перший визнав День Матері офіційним святом. У 1914 році президент США Вудро Вільсон оголосив другу неділю травня національним святом на честь усіх американських матерів.

Сонора Смарт Додд з міста Спокан в штаті Вашингтон запропонувала ввести день батька, адже у вихованні дітей беруть участь батько й мати. Уперше День батька відзначали в Спокані 19 червня 1910 р. Найбільш поширена дата святкування Дня батька – третя неділя червня. Зараз різні країни наслідують цей приклад.

У більшості країн, у яких свято є офіційним, у цей день влаштовують різні концерти, виставки та інші заходи. У дитячих садках і школах проходять ранки, на які запрошують мам. Крім того, традиційно дорослі діти приходять у гості до своїх мам і дарують їм подарунки.

В Україні День матері офіційно відзначають щороку, починаючи з 2000 року, у другу неділю травня.

Завдання 32. Дайте відповіді на запитання.

1. Де й коли започаткували свято День матері?
2. Хто й коли запропонував святкувати День батька?

3. Як святкують ці свята в різних країнах?

4. Чи є в Україні таке свято?

Завдання 33. *Розкажіть про родинні свята у вашій країні, використайте подані слова.*

Свято, вшановувати, вітати, дарувати, концерт, виставка, подарунок, офіційний, неофіційний, побажання, привітання.

Завдання 34. *Складіть коротку розповідь на одну із запропонованих тем.*

1. Святкуємо день матері.

2. Родинні свята у моїй країні.

Завдання 35. *Прочитайте українські прислів'я, скажіть, як ви їх розумієте.*

1. Чоловік у домі голова, а жінка – душа.

2. У світі знайдеш усе, крім рідної матері.

3. Живуть між собою, як риба з водою.

Завдання 36. *Прочитайте текст. Запам'ятайте виділені слова і словосполучення.*

Заповідний степ

Заповідник Асканія-Нова розташований у Херсонських степах. Це найбільша і, мабуть, єдина територія в світі, яку людина не змінила. Тут рослинність збереглася у *незайманому вигляді*. Заповідник створено у 1875 році. Раніше тут був *аматорський зоопарк* при великому *вівчарському господарстві*. Його площа становить понад 33 тисячі гектарів, а незаймана територія – понад 13 тисяч га. У заповіднику заборонено будь-яку господарську діяльність.

У заповідному степу живуть різні *копитні тварини*, зокрема найрідкісніші коні Пржевальського, антилопи, кулани, зебри, буйволи, зубри, бізони, які, а також страуси та різні птахи. Усі ці види були завезені сюди на *акліматизацію* в степових районах в Україні. Щороку заповідник відвідують і українці, й іноземні туристи.

Завдання 37. Дайте відповіді на запитання.

1. Де розташований заповідник Асканія-Нова?
2. У якому році створено заповідник?
3. Що було на цій території до створення заповідника?
4. Що заборонено робити в заповіднику?
5. Які тварини живуть у заповіднику?
6. З якою метою завезли тварин в Україну?

Завдання 38. Порівняйте заповідник «Асканія-Нова» з будь-яким парком чи заповідником у вашій країні.

Завдання 39. Прочитайте текст.

Природні дива

В Україні є унікальні місця, які створила сама природа. Їх можна побачити на півдні і півночі, сході і заході нашої держави. Вони вражають людей своїми масштабами та красою.

На півдні України, за 30 кілометрів від міста Херсон знаходиться справжня пустеля. Її площа 200 гектарів. Вона має назву Олешківська пустеля. З'явилося це природне диво в ХІХ столітті. Здавна люди випасали на цій території овець. Вівці з'їли всю траву в районі. Тут залишилися лише піски. Сьогодні це найбільший піщаний масив Європи.

Та є ще одне природне диво у цій пустелі – підземне озеро. Воно знаходиться на глибині 300–400 метрів. У ньому дуже смачна прісна вода. А посеред пустелі лежить унікальний витвір природи – оазис.

На заході України можна побачити інше диво. Це Дністровський каньйон. Він розташований на межі Івано-Франківської, Тернопільської, Чернівецької та Хмельницької областей. Тут протікає річка Дністер. Це друга за довжиною річка України та дев'ята в Європі. Дністер й утворив найбільший в Україні та один із найбільших в Європі каньйонів. Його береги піднімаються вгору від 100 до 250 метрів. Тут збереглися унікальні гірські породи.

А в Тернопільській області знаходиться найдовша у світі гіпсова печера. Вона має назву Оптимістична печера. Утворилася ця печера чотирнадцять мільйонів років тому. У печері є величезні скупчення прозорих кристалів гіпсу. Ці скупчення мають назву «печерний

сніг». У лабіринтах печери можна побачити підземні озера, схожі на дзеркало.

Температура повітря в Оптимістичній печері коливається від 9,5 до 10,5 градусів і не залежить від температури повітря на поверхні.

Ця печера дуже гарна, тому її завжди відвідують туристи.

На Волині є ботанічний феномен. Так називають тунель уздовж залізничної колії між селищами Клевань та Оржів. Він утворився серед дерев та кущів, які сплелися між собою. Люди називають його Тунель кохання. Улітку та восени Тунель кохання вражає особливою красою.

Завдання 40. Дайте відповіді на запитання.

1. Чи є в Україні пустеля?
2. Як вона утворилася?
3. Де знаходиться прісне підземне озеро?
4. Чи є в Україні оазиси?
5. Де можна побачити каньйон в Україні?
6. Як утворився цей каньйон?
7. Яку печеру можна побачити в Тернопільській області?
8. Який феномен знаходиться на Волині?

Завдання 41. Розкажіть про природні дива у вашій країні.

Розділ IV

Завдання 1. Прочитайте діалоги. Складіть власні діалоги за зразком.

1

- Марино, приємна зустріч!
- Привіт, Олесю! Ти теж купуєш подарунки?
- Так, ось матері – хустинку, братові – смартфон.
- А я братові – годинник, сестрі – кофтинку.

2

- Доброго дня, Максиме Івановичу!
- Добридень, Олеже!
- Ми подарували Максимові Степановичу словник.
- Так, я бачив. Молодці!

Завдання 2. Прочитайте діалог в особах. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

- Привіт, Валентино! До тебе заходила сестра Юлія.
- Привіт, Георгію! Дякую, що сказав. Сьогодні обов'язково їй подзвоню.
- Ви хоч і сестри, але зовсім не схожі.
- Так, згодна. Юлія вища, у неї *карі очі, темне волосся, гострий ніс* і дуже *приємна посмішка*.
- А ти молодша. І маєш *блакитні очі, світле волосся, прямий ніс*.
- Юлія *схожа* на батька, а я на матір. Тому ми *різні*.
- Це правда. Сергій Іванович високий, має темне волосся, карі очі та гострий ніс. А ще у нього дуже гарна *засмага*.

Завдання 3. Закінчіть речення.

1. Подарувати квіти ... (сестра).
2. Батьки порадили ... вступати на медичний (донька).
3. Олег купив квитки ... (друг).
4. Перекладач у компанії потрібен ... (усі).
5. Реферати треба здати ... (лектор).
6. Дипломи необхідно захищати ... (студенти).
7. На конференції ставили питання ... (доповідач).
8. Сьогодні по телебаченню передали новини ... (слухачі).

9. На вулиці іде сніг. ... варто бути обережним (водії).
10. На 8 березня ... зробимо сюрприз (мати).

Завдання 4. Розкрийте дужки і запишіть речення.

Вразок: Олена показала (маленький хлопчик) книжку. – Олена показала маленькому хлопчику книжку.

1. Ми збираємося подарувати (своя мати) квіти.
2. Батько порадив (я) вступати в Інститут міжнародних відносин.
3. Викладач написав (першокурсниця) у зошит нові слова.
4. Не ввічливо показувати (люди) язик.
5. (Іноземний студент) необхідно відповідати на іспиті.
6. Треба принести (Оксана) свіжі фрукти в лікарню.
7. Гості побажали (ювіляр) довгих років життя.
8. Світло заважало (діти) гратися.
9. У театрі глядачі аплодували (неперевершені актори).
10. Місцеві жителі обов'язково пояснять (ви), як знайти дорогу.
11. Професор порекомендував (своя студентка) прочитати роман Л. Толстого.
12. Андрій показав (мій брат) рекламний проспект.
13. Гарна дівчина йшла вулицею і сподобалася (молоді юнаки).
14. Батько пообіцяв (молодша сестра) купити новий телефон.
15. Мій сусід у гуртожитку запропонував (я і моя сусідка) сходити в кіно.

Завдання 5. Закінчіть речення і запишіть їх у зошит, використовуючи іменники у давальному відмінку.

1. Цей комп'ютер належить ...
2. Необхідно вчасно інформацію передавати ...
3. Дід Мороз подарунки роздає ...
4. Батьки не дозволяють ...
5. На іспиті варто відповідати ...
6. Усі люди в залі аплодували ...
7. Олег пообіцяв купити ...
8. Замовлення варто привезти ...
9. Завжди треба правду говорити ...
10. Я виконав те, що пообіцяв ...

Завдання 6. Створіть речення із запропонованими словами і запишіть їх: роздавати, дарувати, обіцяти, дати, показати, допомогати, дозволяти.

Завдання 7. Закінчіть речення.

1. Поки він пише на дошці нові слова,
2. Поки Сашко розповідає вірш,
3. Поки Марина відповідає на запитання,
4. Поки частина групи готується до відповіді,
5. Поки Оля розповідає про канікули,
6. Поки я буду читати,

Завдання 8. Допишіть у речення сполучники *коли, як тільки*.

1. Усе стало нецікавим, вона покинула роботу.
2. Люба закінчила інститут, вона поїхала додому.
3. Я знайшла хорошу роботу, закінчила інститут.
4. прийшла осінь, кожного дня дощить.
5. влаштуєшся на новому місці, напиши мені листа.
6. я починаю говорити, він зупиняє мене.

Завдання 9. Прочитайте текст. Слова в дужках поставте у давальному відмінку.

Друзі

Олександр і Костянтин друзі. Вони студенти. Живуть у двокімнатній квартирі. (Олександр) дісталася вітальня, а (Костянтин) спальня.

Олександр має високу статуру та щирю посмішку. Він міцний і кремезний. Він має світле волосся, великі сині очі, прямий ніс, рум'яні щоки. Олександр надає (своя зовнішність) великого значення. (Цей хлопець) двадцять один рік. Любить дітей та природу. Грає на гітарі та часто (близькі друзі) співає пісні. Він гарно ставиться до друзів. Завжди допомагає.

Костянтин на зріст менший, але має спортивну статуру. Костянтин має лисину, але вона йому личить. (Костянтин) двадцять років, але має старший вигляд. Він має середній зріст, великі плечі. Грає у футбол в інститутській команді. Інколи дає вдалі поради (їхній

тренер). Має почуття гумору, ніколи не лізе в кишеню за словом. Він завжди справляє приємне враження. Ніхто не скаже погано про нього. Поводить себе скромно.

Завдання 10. Дайте відповіді на запитання до тексту.

1. У яких кімнатах живуть хлопці?
2. Який вигляд має Олександр?
3. Як у нього риси характеру?
4. Як він ставиться до друзів?
5. Який зовнішній вигляд у Костянтина?
6. Який у нього характер?
7. Який спорт він любить?
8. Що говорять люди про Костянтина?

Завдання 11. Прочитайте діалог. Перекажіть його, добираючи антоніми до виділених слів.

- Вадиме, ми сьогодні зустріли нового колегу.
- І який він?
- Він *низького* зросту, *повний*. Надзвичайно розумний.
- Звідки ти знаєш, що розумний?
- Він розповідав про традиції українців. Так цікаво.
- А яке у нього обличчя?
- Риси обличчя *правильні*, *великий* рот, *римський ніс*.
- А волосся?
- *Русяве* волосся. Йому личить.
- А скільки йому років?
- Не знаю, але виглядає він *молодим*.

Завдання 12. Складіть діалоги. Запитайте один одного про зовнішність Ваших рідних. Використайте слова та словосполучення.

1. Гарна фігура, міцна статура, стрункий, сильний, худий, товстий.
2. Зріст високий, середній, низький, маленький, невисокий.
3. Обличчя гарне, біле, смугляве, бліде, червоне, веснянкувате.
4. Лоб високий, низький.
5. Очі великі, маленькі, сині, карі, зелені, чорні, лагідні, хитрі, розумні.
6. Ніс довгий, короткий, гострий, кирпатий.

7. Волосся чорне, русяве, каштанове, сиве, довге, коротке, кучеряве, густе.

8. Руки довгі, короткі, ніжні, міцні.

9. Ноги стрункі, гарні, негарні, довгі, короткі.

Завдання 13. *Опишіть зовнішність одного із присутніх в аудиторії, щоб за описом можна було впізнати, хто це.*

Завдання 14. *Розкажіть, хто відіграв важливу роль у формуванні вашого світогляду. Які риси характеру у вас сформувала ця людина? Використайте слова.*

1. Вихований, стриманий, мовчазний, веселий, говіркий, грубий, культурний, делікатний, тактовний, люб'язний, дратівливий, скритний, говіркий.

2. Доброзичливий, привітний, чуйний, уважний, терплячий, злий, ширий, самовпевнений, зарозумілий, неправдивий, брехливий.

3. Чесний, відвертий, справедливий, принциповий, об'єктивний.

4. Розумний, здібний, талановитий, дурний, впертий.

5. Вразливий, емоційний, запальний, безпристрасний.

6. Працелюбний, ледачий, вимогливий, недобросовісний, рішучий.

Завдання 15. *Скажіть, чи треба брати до уваги риси характеру, коли людина обирає професію. Обґрунтуйте свою думку.*

Завдання 16. *Прочитайте текст. Знайдіть у ньому сполучники **поки, тоді, коли**.*

Мистецтво прикраси

Перші свідчення застосування косметики сягають льодовикового періоду. Це не перебільшення! У печерах льодовикового періоду археологами знайдені помада й олівець для брів. Проте розфарбовування обличчя носило релігійний характер. А жир тварин – це захист від холоду і води.

Батьківщиною ж косметики вважають Древній Єгипет. Поки існували жерці, вони зберігали у таємниці косметичні секрети. На-

приклад, особливий малюнок на нозі продовжував молодість, певний макіяж очей повертав людині життєрадісність, а також сприяв успіхам у коханні. Тоді фарбувалися і чоловіки, й жінки. Коли жінка не використовувала косметику, це вважалося ганьбою.

Тоді, у Древньому Єгипті прекрасно знали всі цілющі й косметичні властивості ароматичних олій, які мали ціну, як коштовності.

Мистецтво макіяжу Єгипту поширилося на весь світ. А поняття про красу змінювалися разом із розвитком людства.

Завдання 17. *Розкажіть, які матеріали використовувалися у Древньому Єгипті, як косметичні засоби.*

Завдання 18. *Дайте відповіді на запитання.*

1. Коли ви почали використовувати косметичні засоби?
2. Коли ви не користуєтеся косметикою?
3. Коли ваша мати робить макіяж?
4. Як довго ваша сестра не користувалася декоративною косметикою?
5. Які парфуми вам подобаються в різний час доби?

Завдання 19. *Прочитайте текст. Запам'ятайте виділені слова і словосполучення.*

Краса по-українськи

У XVII ст. чоловіки-українці *стриглися* «під макітру». Щоб стрижка виходила рівною і красивою, на голову одягали макітру й обрізали волосся рівненько по колу. У давнину практично всі українські чоловіки *носили вуса*. Це була ознака чоловіків-українців.

Українські дівчата носили *розпущене волосся* або заплітали одну-дві *коси*. Заміжні жінки ховали волосся, одягали *хустку* чи очіпок.

«П'явочки», «бовти» і «теліпаси» – так у давнину називалися різні жіночі прикраси. Українські жінки в минулому носили *вінки і стрічки*. Серезжки, підвіски, каблучки, намисто – це *ювелірні прикраси*, які українки прикрашали коштовними каменями й коралами. Намисто інколи мало до 25 низок дрібненьких намистин. Також носили на шиї золоті монети.

Завдання 20. Дайте відповіді на запитання.

1. Як стриглися в давнину українські чоловіки?
2. Носили чоловіки бороду чи вуса?
3. Яка зачіска була у дівчат? А у заміжніх жінок?
4. Як називаються прикраси українок?

Завдання 21. Порівняйте українські прикраси з тими, що зазвичай носять у вашій країні.

Завдання 22. Прочитайте текст і дайте відповіді на запитання.

Темперамент

Темперамент – це властивість людської психіки, що визначає реакцію людини на інших людей та на обставини. Саме темперамент є основою розвитку характеру.

Магія чисел у середземноморській цивілізації привела до вчення про чотири темпераменти. Давньогрецький лікар Гіппократ пояснював темперамент як особливості поведінки, переважання одного з елементів:

- холерик – робить людину нервовою й неврівноваженою;
- флегматик – робить людину спокійною й повільною;
- сангвінік – робить людину активною й позитивною;
- меланхолік – робить людину депресивною й песимістичною.

У кожного типу темпераменту можна знайти як позитивні, так і негативні властивості. Гарне виховання, самоконтроль дають можливість виявити: меланхолікові, як людині вразливій, глибокі переживання та емоції; флегматикові – витримку; сангвініку – чуйність; холерикові – активність у роботі.

1. Що таке темперамент?
2. Хто перший виділив типи темпераменту?
3. Які типи темпераменту ви знаєте?
4. А який у вас тип темпераменту?
5. Який темперамент у вашого друга (вашої подруги)?
6. Що б ви хотіли змінити у темпераменті вашого брата (чи сестри)?

Завдання 23. Розкажіть про свого одногрупника (одногрупницю). Використайте слова і словосполучення: людина, особистість, добрий, гарний, приємний, щирий, доброзичливий, культурний, поганий, неприємний, спокійний, справедливий, відданий, прогресивний, здібний, освічений, душевний, сумний, працьовитий, відповідальний, викликає (у когось), справляє (на когось) приємне враження, поводити себе скромно, ставитися до людей привітно, мати свій погляд, мати великі здібності.

Завдання 24. Допишіть етикетні формули: Не хвилюйтеся! Заспокойтеся! Опануйте себе! Не звертайте на це уваги! Сподівайтеся на краще!

- Доброго дня, Олено Кирилівно!
 - Добридень, Світлано Андріївно!
 - А чому ви така сумна?
 - Ой, не питайте. Неприємності на роботі.
 - Це все дрібниці. Завтра буде новий день.
 - Хіба новий день щось змінить?
 - , якщо залишити проблему на три дні, то вона сама вирішиться.
 - Легко так казати. А мені зробили зауваження.
 - і Ви дуже хороший працівник.
- Ніхто не буде вас звільняти.
- Як добре, що я вас зустріла. Дякую за підтримку.
 -! Усе буде добре!

Завдання 25. Закінчіть речення за зразком.

Зразок: Не хвилюйтеся, ...

Не хвилюйтеся, ми вчасно приїдемо у лікарню.

1. Не переживайте, ...
2. Заспокойтеся, ...
3. Опануйте себе, а то ...
4. Викиньте це з голови, ...
5. Не звертайте на це уваги, ...
6. Це все дрібниці, ...
7. Усе буде гаразд, ...
8. Ви маєте сподіватися на краще, ...

Завдання 26. Прочитайте діалог.

Українські шведи

– Світлано, доброго ранку!

– Вітаю, Паоло!

– Я хочу тебе дещо запитати! Можна?

– Будь-ласка, запитуй. Чим можу допомогти тобі?

– Учора ввечері я дивилася телевизор. Диктор розповідав про Україну і українців. І раптом я почула, що на півдні України, в Херсонській області є шведське село. Воно єдине в Східній Європі. Тут живуть шведи. Ці люди називають себе «українськими шведами». Цікаво, як вони туди потрапили? Ти щось знаєш про них та їхнє життя?

– Аякже, знаю. У школі нам багато розповідали про народи, які живуть в Україні, адже наша країна багатонаціональна. Ми живемо, як кажуть, на перехресті Європи.

– Якщо можеш, розкажи мені про цих людей. Мені дуже цікаво.

– Цікаво? Тоді слухай уважно. Херсонські шведи – найменша національна громада в Україні. З'явилися шведи в Україні 300 років тому. У 1782 році вони приїхали на південь України освоювати територію. У херсонському степу шведи побудували власне село, яке назвали Старошведське. Поряд оселилися німці-переселенці. Згодом шведи і німці об'єдналися в одне велике село. Зараз його називають Зміївка. У селі налічується загалом 144 шведи. Ще тринадцять шведів живуть у Києві та семеро – в Одеській області.

– А якою мовою вони розмовляють, невже й досі шведською?

– Ні, всі вони володіють українською. Шведською говорять люди старшого покоління. Молодим людям шведську викладають на курсах у школі. До речі, мова херсонських шведів не схожа на сучасну шведську мову. Так говорили у Швеції у XVIII столітті. Учені кажуть, що цією мовою вже ніде у світі не говорять. Її можна почути лише в Зміївці.

– А що вони їдять? Яка кухня їм до вподоби – шведська чи українська? Адже шведи люблять рибу і морепродукти, а тут степ.

– Кухня херсонських шведів своєрідна. Це суміш шведської, німецької та української кухонь. На столі місцевих жителів можна побачити і традиційні шведські фрикадельки, і солодкі пироги – штруделі, і український борщ, і пельмені, і німецькі ковбаски та солодку гірчицю, смажену свинину, солоні кренделі та тушковану капусту.

– А які свята українським шведам до вподоби, українські чи традиційні шведські?

– Херсонські шведи дуже веселі люди. Вони відзначають Різдво, Великдень, Новий рік. Та найулюбленіше свято – день літнього сонцестояння. У Швеції це – традиційне народне свято. У Зміївці в цей день влаштовують традиційний пікнік на березі Каховського водосховища. Люди співають, танцюють, дарують дітям солодощі, розпалюють багаття.

– А українці мають таке свято?

– Звичайно, ж, мають. Ми називаємо його свято Івана Купала.

– Чи допомагає Швеція цим людям?

– Так, шведи не забувають своїх українських співвітчизників. У Швеції існує товариство нащадків жителів Старошведського. А в 2008 році село навіть відвідало шведське королівське подружжя.

– Дякую тобі, Світлано, за детальну розповідь! Коли я приїду додому в Перу, я обов'язково розповім своїм друзям, яка цікава держава Україна.

Завдання 27. *Складіть діалоги, використайте інформацію. Дайте назву власним діалогам.*

1

1. Болгари живуть у всіх областях країни. В Одеській області мешкає 74% всіх болгар України. Місто Болград називають неофіційною столицею українських болгар.

2. Перші болгарські переселенці з'явилися в Україні наприкінці XVIII століття.

3. Болгарську мову вважають рідною 64,2% українських болгар. Удома болгари говорять болгарською. В офіційних установах спілкуються українською.

4. Болгарською мовою видаються книги і газети, є телевізійні і радіопередачі. У п'яти українських ВНЗ можна стати вчителем болгарської мови і літератури. Є болгарські школи.

5. У болгарських селах Одеської області досі можна побачити традиційні болгарські будинки. Вони дуже довгі. Це давня традиція, адже декілька поколінь родини живуть разом. Діти виростають, створюють сім'ю, і їм добудовують до будинку нові кімнати. Потім онукам добудовують кімнати, і будинок стає ще довшим.

6. Традиційні страви українських болгар – голубці, загорнуті у виноградне листя, та курка, тушкована в томатному соусі.

7. Болгари відзначають ті ж свята, що і їхні сусіди інших національностей. У селах дбайливо зберігають старовинні звичаї. На зимові свята на стіл подають особливий пиріг. У пиріг кладуть монети і один поламаний гудзик. Монети означають добре побажання. А якщо комусь попадеться поламаний гудзик, усі дружно посміються.

8. Центр болгарської культури в Одесі. Тут відбуваються різноманітні культурні заходи. Музей народної болгарської культури є в селі Зоря. На півдні Одеської області щороку 29 січня відзначається День бессарабських болгар.

2

1. Перші німці оселилися в Україні в другій половині XVIII століття.

2. Зараз в Україні живе 33,3 тисячі німців.

3. 12,2% українських німців вважають рідною мовою німецьку. Найкраще зберегли рідну мову німці в Закарпатті.

4. Більшість українських німців живуть у Донецькій, Дніпропетровській та Одеській областях.

5. Традиційна німецька кухня – сосиски, квашена капуста і пиво. Дуже популярні різноманітні котлети, м'ясо, овочі, яйця, гриби. На зимові свята німці готують різноманітну традиційну німецьку випічку.

6. Більшість німецьких свят – релігійні (Різдво, Великдень та інші). Святкують їх за «західним» стилем.

7. У 60 українських містах є німецькі культурні центри. Тут можна записатися на курси німецької мови й історії, вивчити традиційні німецькі ремесла, танці і пісні.

Завдання 28. Прочитайте українські прислів'я, поясніть як Ви їх розумієте. Скажіть, у яких ситуаціях їх можна використати.

1. Сила та розум – краса людини.

2. Нічого, що руки чорні, аби душа була чиста.

3. Він глухий, як кажеш «дай», а як скажеш «на», то чує.

Завдання 29. Прочитайте жарт. А чи знаєте ви жарти на тему характеру, темпераменту?

Двоє п'яних підпалили скирту – щоб зігрітися. Через деякий час бачать: із села біжать до них люди.

– Чого це люди сюди біжать? – питає один.

– Чого-чого, хіба не ясно – змерзли. Як запалити, то нема кому, а як погрітися – то всі тут як тут.

Завдання 30. Прочитайте та вивчіть напам'ять вірш Богдана Ступки.

Не закохуйся в обличчя,
не закохуйся в вбрання,
а закохуйся в ту душу,
що потрібна для життя!
Бо краса – це сон зрадливий,
раз присниться та й нема.
А душа – це все на світі,
що потрібно для життя.

Розділ V

Завдання 1. Прочитайте діалоги, за зразком опишіть схожі ситуації.

1

- Андрію, а з ким ти радишся, коли хворієш?
- З лікарем. Він оглядає мене і призначає лікування.
- А я раджуся з бабусею. Вона захоплюється народною медициною.
- Це дуже корисно. Я чув про таке.

2

- Оксано, ти користуєшся моїми книжками?
- Ні, я вже склала іспит з математики. Можу їх тобі повернути.
- Дякую.

3

- Миколо, а ти цікавишся космосом?
- Так, мені подобається спостерігати за нічним небом.
- Завтра у планетарії буде цікавий фільм про планети. Ходімо разом!
- Домовилися!

Завдання 2. Прочитайте інтерв'ю з олімпійським чемпіоном. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

Життя після Олімпійських ігор

- Олексію, як змінилося ваше життя після Олімпіади?
- У принципі, продовжую жити тим самим життям, як і раніше. Після Ігор у Лондоні довелося взяти невелику перерву, аби вирішити певні особисті питання, які не вдавалося *залагодити* за цей час. Однак після перемоги на Олімпіаді я став більше *вірити у свої сили*, почав більше прислухатися до власного внутрішнього голосу. А щодо життя... звичайно, дещо змінилося. Став більш вільно відчувати себе у спорті. Якщо раніше головною з моїх цілей була *медаль, нагорода*, то тепер – це нові результати.
- У вас ще не має власної сім'ї?
- Ні, я нині в пошуках. Узагалі-то, я людина дуже сімейна. Вважаю, що міцна родина – це той фундамент, на якому все решта добудується.

– Наскільки нам відомо, ви *популяризуєте* важку атлетику, зокрема, у Харкові. Як саме?

– Після Олімпіади до мене почали прислухатися не лише в *організаціях* важкої атлетики, а й у спортивних організаціях узагалі. Тепер мені легше донести свою думку, або ж пропозицію. Я намагаюся *брати участь* у всіх заходах, які організовує Національний олімпійський комітет, Федерація важкої атлетики чи, зокрема, місто Харків, на яких ми популяризуємо цей спорт, намагаємося *приєднати до цього спорту* молодь.

– Чому цей спорт повинен сподобатися дітям?

– Як відомо, слов'яни завжди були дуже міцними і фізично розвиненими. Коли ти піднімаєш новий кілограм – стаєш сильнішим. А це не може не стимулювати. Я завжди запрошую дітей на *тренування* – після кількох занять стає зрозуміло, чи підходить це дитині, чи ні.

– Чи існує вікова межа для виступів важкоатлетів?

– У нашому спорті все *обмежується не віком, а підходом до занять*. Від 20 до 32 років – це найкращий період для занять важкою атлетикою, хоча я знаю, що спортсмени могли підіймати і в 38, і в 40 років. У кожного є своя індивідуальна вікова межа.

– Тобто у вас є всі шанси взяти участь у наступній Олімпіаді?

– Я думаю, що так. Мені було б приємно взяти участь у ще одній Олімпіаді. Це вже буде третя *за рахунком* для мене.

– А що найбільше запам'яталося з останньої Олімпіади?

– Найбільше – сам Лондон, архітектура, люди... Сформулювати важко, але враження дуже яскраві і приємні.

Завдання 3. Закінчіть речення.

Зразок: Грати ... (м'яч). – Грати м'ячем.

1. Займатися ... (спорт).
2. Перемога над ... (суперник).
3. Користуватися ... (булави).
4. Поступитися ... (перемога).
5. Сподобатися суддям ... (виступ).
6. Захоплюватися ... (плавання).
7. Пишатися ... (результати).
8. Милуватися ... (гімнастки).

Завдання 4. Прочитайте текст. Поставте слова з дужок у правильну форму. Чи були у вашому дитинстві схожі мрії?

У Валентини Іванівни є маленький син Сергій. Йому лише 7 років. Але він мріє стати (відважний капітан) і керувати (справжній пароплав) або (лайнер). Сергійко захоплюється (різні види) транспорту. У нього є багато книжок з малюнками транспорту і він годинами може милуватися (вони). Сергій уже мріє як буде летіти (вертоліт), їхати (потяг), пливти (корабель) або на будь-якому іншому транспорті подорожуватиме (світ). Тому хлопчик нині цікавиться (англійська мова) і захоплюється (культура) різних народів. Він сподівається, що буде (великий мандрівник) і зробить багато цікавих відкриттів. А поки-що Сергійко лише малює (олівець) пейзажі далеких країн, які він бачить уві сні.

Завдання 5. Замість крапок поставте слова у потрібній відмінково-прийменниковій формі.

1. Батьків необхідно поважати і не можна сперечатися (вони).
2. Олесь мріяв зустрітися (чудова дівчина) з їхнього гуртожитку.
3. Щодня ми вітаємося (наші близькі).
4. Ми подарували друзям щеня. Тепер вони щодня гуляють (цей собака).
5. З дитинства людина повинна навчитися самостійно боротися (проблеми).
6. Не усі мали можливість у січні спостерігати (затемнення) сонця.
7. Степану сподобалося танцювати (нова партнерка).

Завдання 6. Складіть речення із запропонованих слів і запишіть їх.

1. Домовитися, школа, викладач, випускники, зустрітися, 10, їх, роки, через.
2. Колектив, пишатися, інститут, досягнення, свій, моги, студенти.
3. Чоловіки, дорослий, електричний, бритва, голитися.
4. Один, Дніпро, з, інший, берег, на, моги, перепливати, влітку, плот.
5. Володіти, мова, кілька, Олеся, іноземний.

6. Займатися, зі, боротьба, учні, тренер, свій, три, години, щодня, по.
7. Стати, мріяти, Антоніна, а, відомий, журналісткою, стати, політик.

Завдання 7. Розкрийте дужки. Уточніть інформацію. Зазначте, де відбувалася дія.

Вразок: Михайло зустрівся (брат). – Михайло зустрівся з братом у парку.

1. Хлопці хотіли поговорити (дівчата).
2. Студентам необхідно познайомитися (мистецтво Відродження).
3. Батьки їздять відпочивати (діти).
4. Людині треба працювати (ентузіазм).
5. Абітурієнт порадився (батьки).

Завдання 8. Розкрийте дужки і речення запишіть у зошит.

Вразок: Анатолій працює (підприємство, дружина). – Анатолій працює на підприємстві з дружиною.

1. Пенсіонер Олександр Іванович працював (банк, партнер) більше 20 років.
2. Мрія Світлани мешкати (приватний будинок, своя родина).
3. Водії, що люблять швидко їздити, дозволяють собі поганяти (траса, автомобіль).
4. Усі президенти Америки живуть (Білий дім, свої близькі).
5. У дендропарку «Софіївка» є ставок (вхід, риба).
6. Біля пам'ятника Т. Шевченку гід стоїть (парк, численні туристи).
7. Кирило після закінчення ліцею хоче навчатися (Інститут філології, старший брат).
8. Українці люблять зимою відпочивати (курорт Буковель, свої друзі).
9. Дошкільнята граються (дитячий майданчик, іграшки).
10. Молодята під час весілля плавали (пароплав, усі гості).

Завдання 9. Прочитайте текст. З'ясуйте, що таке спорт і його види. Поставте слова у дужках у форму орудного відмінка.

Кожна людина якимось певним чином займається (професійний чи непрофесійний спорт). Хтось грає у футбол по кілька годин

на день, а хтось ходить пішки одну годину на день. Це один із методів фізичного виховання. Воно спрямоване на розвиток людини, зміцнення її здоров'я. (Мета) спорту поряд із (зміцнення) здоров'я і (загальний фізичний розвиток) людини є досягнення перемог у професійному спорті.

(Необхідна умова) спорту є створення системи тренувань. Заняття (спорт) є трьох видів:

1) масовий спорт визначається (вік, стан здоров'я, рівень) фізичного розвитку людини.

2) спорт як навчальний предмет. Він є навчальною дисципліною для студентів усіх вищих навчальних закладів.

3) професійний спорт. Він дає можливість досягнути найвищих результатів – рекордів.

На сьогодні в Україні існує понад 50 видів спорту, із яких 30 входять до програми Олімпійських ігор. У багатьох видах спорту користуються (спортивний інвентар), наприклад, (м'яч, шайба, штанга, булави, обруч, кільця, човен, рукавички, паличка, битка та інше).

Завдання 10. Відтворіть речення, в яких використовуються слова: виховання, спрямовувати (на що?), зміцнення, перемога, рекорд, інвентар.

Завдання 11. Наведіть свої приклади: а) масового спорту, б) спорту як навчального предмету, в) професійного спорту. А також, якщо знаєте, назвіть представників цих видів спорту.

Завдання 12. Поєднайте види спорту та інвентар:

футбол	м'яч, сітка
гімнастика	кільця, булави
волейбол	м'яч, ворота
теніс	штанга
важка атлетика	ракетка
хокей	шайба, ключка

Завдання 13. Укажіть 5 спортивних професій. Наприклад: тренер, рефері...

Завдання 14. Уявіть, що Вас запросили до школи розповісти дітям про користь спорту. Розкажіть про позитивний вплив спорту на фізичне здоров'я людини. Користуйтеся схемою:

- заняття спортом (або вранішні вправи);
- удосконалення фізичного стану людини;
- покращення настрою;
- досягнення особливих успіхів (рекордів);
- спортивна кар'єра.

Завдання 15. Підготуйте доповідь про будь-який вид спорту. Виберіть або традиційний (футбол, фехтування), або сучасний (стритрейсінг, мотоспорт). Уточніть час виникнення виду спорту; правила гри. Укажіть відомих представників цього виду спорту.

Завдання 16. Прочитайте текст. Слова в дужках поставте в потрібній формі.

Здоровий спосіб життя

Здоровий спосіб життя передбачає комплекс конкретних дій для покращення здоров'я.

Існує три золотих правила підтримання (люди) гарної форми:

1. Зверніть увагу на ваше харчування, це важливіше, ніж може здатися. Одразу після того, як ви почнете харчуватися раціонально, ви відчуєте значні поліпшення. Людина так влаштована, що може харчуватися (найрізноманітніші продукти), отримувати калорії і жити (активне життя). Однак, існують продукти, які мають небажані складові. (Яскраві приклади) таких товарів є продукція фаст-фуду – гамбургери, сендвічі та чіпси. Немає нічого страшного в тому, щоб з'їсти один гамбургер, але щоденне споживання гамбургерів обов'язково викличе ожиріння, зміну складу крові.

Людині необхідно 1,5–2 літри води на день. Слід бути хоча б приблизно в цих рамках, але це не означає, що потрібно щодня випивати по 2 літри води. Набагато корисніше буде збільшити кількість фруктів й овочів, які також містять воду, додаткові поживні речовини та вітаміни.

2. Здоровий сон. У зв'язку з (велика важливість) цього моменту, здоровий сон виділено (окремий пункт). Задовільний стан тіла і розуму можливий лише за умов регулярного відпочинку. Восьмигодинний сон життєво необхідний будь-якій людині, і якщо у

вашому житті занадто мало або занадто багато годин відведено на відпочинок, значить ваше життя не оптимальне. Змініть розпорядок дня так, щоб на сон припадало рівно 8 годин щодня.

3. Займайтеся спортом. Без занять спортом ви зможете зберегти своє здоров'я на якомусь рівні, але не поліпшити. Люди, що займаються спортом, менше хворіють. Якщо ви живете в місті, відвідуйте фітнес-центр, бо цей заклад дозволить вам швидше за все набутися прекрасної форми. Фітнес-центр – це саме те місце, де заняття спортом організовані (найзручніше).

Завдання 17. *Складіть діалоги, в яких запитайте один одного про заняття спортом. Можливо, ви раніше професійно займалися спортом?*

Завдання 18. *Розкажіть про місце спорту у вашому житті. Як ви піклуєтесь про своє здоров'я? Чи є у Вашій родині якісь традиції, пов'язані зі спортом?*

Завдання 19. *Прочитайте текст. Знайдіть у ньому сполучні слова після того як, з того часу.*

Десять хвилин для себе

Виконуючи щоранку зарядку, ви не тільки набудете хорошої фізичної форми, але й піднімете свій імунітет і відчуєте приплив енергії. Ранкові вправи допомагають організму швидко прокинутися, налаштуватися на роботу. З того часу ви не будете відчувати себе сонними, лише повними сил та енергії. Це куди краще, ніж пити натщесерце каву. Виконувати ранкову зарядку слід у добре провітреній кімнаті. Одяг має бути зручним, не повинен заважати рухам. Ранкову гімнастику виконують до сніданку, після зарядки бажано прийняти контрастний душ. При складанні комплексу ранкової зарядки підбирайте такі вправи, щоб навантаження збільшувалося поступово. Після того, як ви зміните складність вправ, їх кількість і кількість повторів, темп виконання, можна регулювати навантаження. При виконанні ранкової зарядки стежте за своїм самопочуттям. Обране навантаження має викликати у Вас задоволення, а не втому. З того часу, як ви почнете тренуватися, навантаження повинні бути помірними.

Завдання 20. Дайте відповіді на запитання.

1. О котрій годині починається ваш день?
2. Коли ви виконуєте ранкову зарядку?
3. Коли ви любите займатися спортом?
4. Після чого вам необхідно трохи відпочити?
5. З якого часу ви тренуєтеся?

Завдання 21. Допишіть у речення сполучні слова з того часу, після того як.

1. ви почали тренуватися, ваш кровообіг покращився.
2. ви прийшли у фітнес-центр, почався сильний дощ.
3. ми дивимося на футбольну команду, хочемо самі пограти.
4. Олег і Дарина стали танцювати разом, вони виграли багато змагань.
5. Олеся виїхала з країни, у неї немає часу на спорт.

Завдання 22. Прочитайте текст і дайте відповіді на запитання.

Види спорту для кожного знаку Зодіаку

Овни – природжені спортсмени. Вони дуже активні, сміливі та енергійні. Успіх чекає Овнів у східних єдиноборствах, боксі, у легкій атлетиці, бігу на короткі дистанції, автоперегонах, кінному спорті, активній йозі.

Тільці – сильні та міцні духом люди. Тільці почуватимуться комфортно в гімнастиці, танцях на льоду, синхронному плаванні. Вони можуть похизуватися витривалістю і досягнути успіху в біатлоні, тріатлоні, лижах або марафоні.

Близнюки – швидкі, спритні, активні представники зодіакального ряду. Вони з успіхом виявлять себе в настільному тенісі, спортивній гімнастиці, фехтуванні, стрільбі. До душі Близнюкам припадуть велосипедний спорт, легка атлетика, веслування, ковзани.

Зазвичай Раки не проявляють сильного захоплення спортом. Найкраще їм вибрати такі види спорту, які не потребують зайвої напруги, а, навпаки, дозволяють розслабитися. Заняття в басейні – хороший цьому приклад.

Леви – енергійні, яскраві особистості, випромінюють впевненість у собі і виявляють чималі фізичні якості. Великий успіх чекає

Левів у єдиноборствах, командних іграх. Леви зможуть реалізувати себе в таких видах спорту, як фігурне катання, гімнастика, лижі, гольф, фехтування і теніс. Лев любить походи в тренажерний зал.

Діви досягають великих успіхів у видах спорту, де потрібне ретельне відпрацювання рухів – фігурне катання, гімнастика, стрибки у воду, різні види танців. Дівам добре підійдуть такі види спорту: стрільба, фехтування, теніс, пілатес, вправи для зміцнення м'язів живота і стегон, легкий біг, фітнес.

Терези ретельно слідкують за фігурою. Терези готові витратити години в тренажерних залах та фітнес-центрах заради уваги протилежної статі. Задоволення їм принесе кінний спорт, теніс, гольф, вітрильний спорт, гірські лижі.

Скорпіонам підійдуть екстремальні види спорту, адже Скорпіони не бояться ризикувати. Скорпіони з кращого боку виявлять себе у східних єдиноборствах, важкій атлетиці. Латиноамериканські танці, гімнастика, заняття з пластики та гнучкості – територія, де Скорпіон зможе повністю розкрити свій потенціал.

Непосидючі Стрільці, як правило, ще з дитинства тягнуться до спорту. Стрільцям підійде волейбол, баскетбол, легка атлетика, туризм, верхова їзда, велосипедний спорт, стрільба, дартс, фітнес, заняття в тренажерному залі, плавання. Нерідко Стрілець поєднує два й більше видів спорту одночасно.

Козероги не пропускають тренувань, чітко дотримуються графіку занять і щоразу відточують техніку. Фізичні дані дозволяють Козерогам професійно займатися легкою атлетикою, баскетболом, бігом на довгі дистанції.

Водоліям подобаються активні види спорту. Водолії прекрасно виявляють себе у легкій атлетиці, альпінізмі, стрибках у воду та екстремальних видах спорту. Також їм слід звернути увагу на шейпінг, йогу, велоспорт, плавання, заняття з силовими навантаженнями.

Ще змалечку Риби всіляко ухиляються від фізкультури. Риби, як представники своєї стихії люблять воду, тому плавання, гребля, вітрильний спорт, аквааеробіка, водне поло – це ті види спорту, що їх зацікавлять.

(А. Мельник)

1. Який у вас знак Зодіаку?
2. Чи збігається дана характеристика з вашим життєвим досвідом?
3. Чи відповідає вона вашим близьким?

Завдання 23. Використайте у діалогах висловлювання: Ти правильно вчинив! Дуже розумний вчинок! Ти прийняв надзвичайно вдале рішення!

1

- Віталію, я бачив як ти захистив сестричку!
- Так, її хлопці ображали.
- Молодшими треба опікуватися.
- Мені приємно, що ти оцінив мій вчинок.

2

- Валентино Олександрівно, ви сьогодні у доброму гуморі.
- Так, мій син врятував перехожого і викликав швидку.
- Він молодець.
- О, не варто таких слів.

3

- Олексію, я вирішив повернутися на Батьківщину. Там влаштуватися.
- Я також скоро їду.
- Те саме я можу сказати і про тебе.

Завдання 24. Складіть діалоги, використавши висловлювання з попереднього завдання.

Завдання 25. Прочитайте діалог.

– Доброго ранку, шановні студенти! Сьогодні до нас завітав незвичайний гість. Це спортивний лікар, який працює в Національному Університеті фізичного виховання і спорту. Ми поговоримо з ним про деякі проблеми, пов'язані зі здоров'ям.

– Спортивний лікар? До нас? Але ж ми здорові, щотижня займаємося спортом. Ще й раз на семестр проходимо медичну комісію в поліклініці.

– Так, це правда. Ви старанні студенти і знаєте, що помірні фізичні навантаження позитивно впливають на здоров'я, знижують ризик різноманітних захворювань.

– Пане лікарю, чи допомагає спорт від депресії?

– Так. Під час занять спортом організм виробляє гормони щастя (ендорфіни). Ендорфіни позитивно впливають на наш настрій і самооцінку, підтримують наше психічне здоров'я.

– Пане лікарю, чи потрібні під час сесії перерви на заняття спортом?

– Звичайно, потрібні! Адже під час сесії студенти зазвичай ведуть сидячий спосіб життя. Тому вам не завадить робити щоранку зарядку або ходити в басейн. По-перше, це знімає напругу, а по-друге, рівень фізичної активності прямо впливає на душевний стан.

– Пане лікарю, якими видами спорту ви б порадили займатися двадцятирічним студентам?

– Це чудовий вік! Можна займатися веслуванням, важкою і легкою атлетикою, футболом, баскетболом, тенісом, регбі. У цьому віці ми можемо показати свої найкращі результати в спорті, адже організм відновлює сили максимально швидко. Важливо, щоб ваші тренування були різноманітними: чергуйте аеробні навантаження з анаеробними і силовими вправами.

– Дякуємо за змістовні відповіді!

– Сподіваюсь, ви врахуєте цю інформацію під час навчання. До побачення!

– На все добре!

Завдання 26. *Складіть діалоги, використайте інформацію.*

1. Дитинство та підлітковий вік

1. Маленькі діти. Фізичні вправи допомагають дітям розвиватися, зміцнюють м'язи, розвивають упевненість у собі і своїх силах і сприяють підтримці здорового режиму сну і бадьорості.

2. Вільний час: гра в парку або на дитячому майданчику.

3. Заняття різними видами спорту. Плавання, гра з м'ячем, гімнастика, хокей, фігурне катання, лижі, ковзани, спортивна боротьба.

4. Підлітки. Знизити рівень стресу і позбутися страхів, характерних для підлітків.

5. Командні види спорту. Це допоможе зберегти мотивацію під час занять спортом, розширити коло спілкування підлітка і навчить його дисципліні.

2. 30–40 років

1. 30 років. Сидяча робота, сімейні турботи. Складно знайти час на спорт.

2. Велосипед, біг, лижні перегони та плавання, пляжний футбол, волейбол, пінг-понг.

3. Чергування різноманітних вправ робить тренування ефективним і приносить радість.

4. У 40 років люди починають набирати вагу.

5. Силові тренування допоможуть не лише набрати вагу, а й сповільнити втрату м'язової маси, вправи з гантелями.

6. Час почати бігати. Це допоможе зберегти здоров'я серцево-судинної системи.

7. Пілатес, щоб добре зміцнити м'язи спини.

3. 50 років – 60 років – 70 років і далі

1. У цьому віці фізичні здібності помітно знижуються.

2. 50-річним варто особливу увагу приділяти кардіонавантаженням. Кардіовправи – швидка ходьба або легкий біг. Велотренажер.

3. Два тренування на тиждень мають бути силовими, щоб зберегти м'язову масу.

4. Йога або гімнастика, котрі допоможуть розвинути почуття балансу і рівноваги.

5. У 60 років найкорисніша фізична активність – бальні танці. Два тренування на тиждень присвячувати нескладним вправам на розвиток сили і гнучкості.

6. Аквааеробіка, оскільки під час занять у воді добре зміцнюються м'язи, при цьому навантаження на суглоби буде мінімальним.

7. Найголовніше – підтримувати фізичну активність усе життя.

Завдання 27. Прочитайте текст.

Палац спорту

У самісінькому центрі Києва є незвичайна невелика ззовні споруда. Вона має назву Київський Палац спорту. Кияни пишаються цією спорудою, адже це унікальний багатофункціональний спортивний комплекс.

Палац спорту – чотириповерхова конструкція зі скла, алюмінію та бетону. Має довжину 138 метрів, ширину 78 метрів, висоту над спортивною ареною 18,5 метрів. Інтер'єри Палацу оснащені системою кондиціонування, холодоустановкою, новітнім світловим інформаційним кубом-табло.

Це спортивно-видовищна споруда. Архітектори поєднали тут спортивну арену, сцену та глядацькі трибуни. Трибуни розташова-

ні таким чином, що з будь-якого місця добре видно не тільки спортивну арену, а й сцену.

Спортивна арена довжиною 61 метр та шириною 30 метрів розташована біля підніжжя трибун. На арені відбуваються змагання з багатьох видів спорту. Тут змагаються фігуристи, хокеїсти, міряються силою борці, важкоатлети, боксери. За два дні можна перетворити льодовий майданчик на баскетбольне чи футбольне поле, боксерський ринг, борцівський килим, гімнастичний поміст чи фехтувальну доріжку. На арені Палацу спорту проводять змагання з 26 видів спорту.

На території Палацу є гімнастичний комплекс із сучасним обладнанням та тренажерами. Цей комплекс займається підготовкою спортсменок-гімнасток.

Журналісти працюють у репортажно-інформаційному комплексі. Вони користуються 12 коментаторськими кабінами, системами звукової інформації, 2 електронними табло, внутрішнім телебаченням, спеціальними ложами преси, 10 кабінами міжнародного та міжміського зв'язку, Інтернетом, кімнатами для роботи та відпочинку журналістів, зручним баром для гостей, фотолaboratorією, радіовузлом.

Кияни із задоволенням відвідують концерти у палаці. Глядацький зал Київського Палацу розрахований на 10000 місць. Артисти виступають на сцені розміром 42 метри на 18 метрів. Ця сцена переверотна, її можна трансформувати в додаткові трибуни на 886 місць. На сцені проводять концерти, театральні вистави, семінари, демонструють кінофільми.

Завдання 28. Дайте відповіді на запитання.

1. Яким спортивним закладом пишаються кияни?
2. Які розміри має споруда?
3. Які функції виконує Палац спорту?
4. Які змагання відбуваються у Палаці спорту?
5. Чи зручно журналістам працювати у Палаці спорту?
6. Які особливості має сцена?

Завдання 29. Прочитайте українські прислів'я, поясніть, як ви їх розумієте. Скажіть, у яких ситуаціях їх можна використати.

1. Здоров'я, як щастя, коли його не помічаєш, значить воно є.
2. Бережи одяг, доки новий, а здоров'я – доки молодий.
3. Починай нове життя не з понеділка, а з ранкової зарядки.

Завдання 30. Прочитайте жарт. А чи знаєте ви жарти на тему здоров'я?

Пацієнт запитує в лікаря:

- Лікарю, а правду кажуть, що від моркви зір покращується?
- Правду кажуть! Ви коли-небудь бачили зайця в окулярах?

Завдання 31. Прочитайте та вивчіть напам'ять вірш П'єра де Кубертена.

Спливає час за віком вік.
Життя незмінне тріумфує.
Скрізь, де проходить чоловік,
Там завжди поруч спорт крокує.
Супутник нашого буття,
Одвічний дух його вирує,
Нам щирі радості життя
Душі і тілу він дарує.
Ожив з віків на новий лад,
Ти з краху встав, вогнем залитий,
І факели Олімпіад
Зумів нам знову запалити.
Слова знайти тобі які?
О Спорт – примирення і згода!
Ти – естафета всіх віків,
Безсмертна наша насолода!

Розділ VI

Завдання 1. Прочитайте діалоги. Напишіть слова з дужок у формі родового відмінка.

1

- Привіт, Олеже! Я не піду з вами в похід.
- Привіт, Світлано! Ти сьогодні сумна. А чому не підеш?
- Загубила свій рюкзак. І не маю ні ... (книжка), ні ... (чашка), ні ... (ложка), ні ... (одежа).
- Дуже шкода. Сподіваюся, ти його знайдеш до завтра.

2

- Доброго дня, Семене!
- Добридень, Олександрє Івановичу! Як Ваші справи?
- Дякую, усе гаразд. А чому ти у вихідний сидиш у бібліотеці?
- Мені треба написати есе на понеділок, але не маю жодного ... (міркування) із запропонованої теми. Можливо, ви мені допоможете?
- Спробую, а що ти думаєш про культуру сучасної молоді?
- На мою думку, молодь не має ... (уявлення) про справжні цінності.
- Не згоден з тобою. Але це моя суб'єктивна думка.

Завдання 2. Прочитайте діалог в особах. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

Принесла бабуся хліб з магазину. Онучка Катруся не голодна була. *Покуштувала хліб і ніс зморщила:*

– Фе, який поганий!

Бабуся розсердилася і почала повчати онучку:

– Так ніколи не можна казати про хліб, коли він не подобається тобі, кажуть «Хліб негарно випечений...»

– А Юрчик теж не шанує хліба, – образилася Катруся. – Не з'їв на дворі шматочка і кинув на землю. Потім із Сергійком почали футболити.

– Ой, як не гарно! – розгнівалася бабуся. – Сама так не роби і Юрчиківі не дозволяй. Топтати хліб не можна. Він дає людям життя. Без нього ж голод, смерть. Скільки на світі людей вимерло без хліба! Він священний!

Катруся задумалася.

– Я ніколи не буду казати погано про хліб і не розкидатиму.
Тільки ти не сердься на мене.

Бабуся поклала руку на голову онучці і *пригорнула до себе*.

Завдання 3. *Складіть речення за зразком.*

Зразок: Джон, зошит, словник.
Джон має зошит і словник.
Джон не має зошита і словника.

1. Оксана, журнал, олівець.
2. Микола, фарба, папір.
3. Степан, машина, велосипед.
4. Олесь, марка, квиток.
5. Сестра, намисто, сережки.
6. Дід, сорочка, капелюх.
7. Друзі, скейт, самокат, моноколесо.

Завдання 4. *Скажіть, звідки приїхали студенти.*

Америка, Київ, Крим, Москва, Індія, Україна, Ізраїль, Тегеран, Туреччина, Ірак, Харків, Греція, Японія, Токіо, Венеція, Ірландія, Шотландія, Лондон, Канберра, Гватемала, Анкара, Стамбул, Ізмір.

Завдання 5. *Прочитайте діалог, замість крапок напишіть слова, що позначають осіб.*

- Доброго дня, ... !
- Добридень, ... !
- Сьогодні надзвичайно чудовий день. Я гуляв на озері, але не бачив ні ..., ні
- Так, згоден. І я не помітив А ось ... гуляла в парку з коляскою.

Завдання 6. *Створіть словосполучення і запишіть їх у зошит.*

не мати	підручник
підійти	майстер
поїхати	берег
потребувати	увага

виступити	порушник
досягати	підвищення
чекати	побачення
бажати	успіх
залежати	викладач
звільнитися	робота
відмовитися	звичка
попросити	професор
вимагати	сума

Завдання 7. Складіть речення із запропонованими словами і зашифруйте їх: боротися, виступити, звільнитися, йти, відмовитися, не мати, вимагати, пробачати, відвідувати, запросити, підготувати, виступати, чекати, звільняти, просити.

Завдання 8. Поділіть іменники на дві групи. У правий стовпчик – іменники чоловічого роду, що у родовому відмінку мають закінчення -а, -я, а у лівий – -у, -ю.

Курс, кандидат, блок, факультет, лауреат, колектив, план, аналіз, мільйон, успіх, журнал, спеціаліст, брат, розвиток, прапор, господар, вовк, снігопад, край, тролейбус, радіус, фініш, футбол, футболіст, звук, острів, берег, пошук, чемпіонат, чемпіон, трамвай, випуск, Іран, Кіпр, Лондон, Рим, Канів, місяць, рік, понеділок, сміх, урок, роман, настрої, оптимізм, вечір, зміст, біль, степ, січень, ранок, телефон, звір, репортер, договір, інститут, товар, Сибір, борщ, пісок, водень, бензин, чай, завод, студент, шоколад, сніг, відмінок, Київ, січень, лексикон, гектар, тигр.

Завдання 9. Прочитайте діалог. Перекажіть його, добираючи антоніми до підкреслених слів.

– Матуся приготувала несмачний курячий пиріг. Він був дуже черствий, неприємний на смак.

– Так, мені теж не сподобався, але смачнішим був десерт. Крім такий гіркуватий, легкий, а ягоди надзвичайно несвіжі і несоковиті.

Слова для довідок: пухкий, смачний, приємний, солодкий, свіжий, соковитий.

Завдання 10. Прочитайте текст і запам'ятайте виділені слова і словосполучення.

Кулінарний конкурс «Дні української кухні»

Кулінарний конкурс «Дні української кухні» проводять з метою популяризації українських кулінарних традицій, розвитку сучасної української кухні, визначення найкращих кухарів.

Кожний регіон України має свої історичні, природні, культурні та кулінарні особливості, які учасники обов'язково повинні враховувати при виборі конкурсних страв. Українська кухня – різноманітна та унікальна. Крім борщу та вареників, відомих на весь світ, багато *автентичних* українських страв, які розкривають регіональні особливості української кухні.

Змагаються команди з двох учасників. Команда має приготувати конкурсну страву – в двох *ідентичних* копіях за визначений час. Учасникам необхідно представити назву страви, *рецепт* зі списком *інгредієнтів* і процесом приготування – *технологічну карту*. Усе на тарілках має бути їстівне. Страви можуть бути виготовлені лише з натуральної сировини: овочів, фруктів, ягід, натуральних сиропів, спецій, цукру. Будуть оцінювати *презентацію роботи, креативність*, використані продукти, рівень складності. Найкращим кухарям вручать золоту, срібну і бронзову медалі.

Завдання 11. Дайте відповіді на запитання.

1. Що мають враховувати учасники при виборі страв?
2. Що мають приготувати учасники?
3. Кого будуть оцінювати судді і як?
4. Кого нагороджуватимуть медалями та якими?
5. Чого не можна додавати у страви?

Завдання 12. За наведеним прикладом створіть словосполучення з дієсловами: чекати, написати, вимагати, їхати, давати. Поділіться на дві команди, виграє та команда, яка утворить найбільше словосполучення.

Наприклад: пити: пити чай
пити чай з молоком
пити чай з молоком у їдальні
пити з друзями чай з молоком у їдальні

Завдання 13. Прочитайте діалоги.

1

- Доброго дня! А чи можна купити у вас овочі?
- Так, звичайно. Тільки у нас сьогодні немає гіркого перцю, брюссельської капусти.
- О, шкода. Я планував купити капусту, а чи немає у вас пекінської?
- Ось, будь ласка!
- Дуже вам вдячний!

2

- Мамо, приготуймо сьогодні пиріжки з вишнею.
- Давай, моя люба. От тільки у нас немає соковитої вишні, білого цукру і вершкового масла.
- Не біда. Я сходжу до магазину і все принесу.
- Добре. Я тоді нагрію молоко та розколочу яйця.

Завдання 14. Розкрийте дужки і запишіть речення.

1. Марія приготувала овочевий салат без (оливкова олія).
2. Кухарі змагалися у виконанні (найвишуканіший десерт).
3. На вечерю мати приготувала десерт, але без (цукор) та (сіль).
4. Аматори-кулінари змагалися за перемогу у приготуванні (смачна випічка) та (рибний пиріг).
5. Дівчата запросили друзів скуштувати фаршировану щуку без (голова) і (хребет).
6. Оленка вміє робити зелені млинці з додаванням соку (шпинат).
7. Бабуся спекла струдель з корицею, а онучка без (кориця) і (грецький горіх).

Завдання 15. Прочитайте текст і розкрийте дужки.

Конкурс «Управний кухар»

- Добрий день, пані та панове! У цей осінній день розпочнемо конкурс.
- У нашому виступі ми хочемо ознайомити вас, любі слухачі, з професією, яка ніколи не втрачала (своя актуальність). Правильно організоване харчування забезпечує нормальний (процес зростан-

ня) й (адекватний розвиток) організму, забезпечення здоров'я та (працевдатність) людини. Недарма в народі кажуть: «Помилка кухаря – робота лікаря».

– Ми прийшли вчитися і докладемо до цього всіх зусиль.

– Усім відомо, що найкращі кухарі – чоловіки. Давайте позмагаємося і визначимо, хто спритніший на кухні. Дайте відповіді на запитання:

- 1) що ми називаємо французьким тістом? (лишкове)
- 2) що таке підливка? (соус)
- 3) що значить консоме? (не жирний м'ясний бульйон)
- 4) що таке фламбування? (підпалювання страви)
- 5) як на флоті називають посаду кухаря? (кок)

– Гарно команди позмагалися. Але цього ще недостатньо для (остаточне визначення) сильнішого. Тому розпочнемо конкурс «Хто сильніший». Пропонуємо вийти з (кожна команда) по одному учаснику, підійти до (робочий стіл) та на якість і час пошматувати картоплю. Нарізати брусочками, соломкою, кубиками, скибочками.

– А тепер попросимо журі виставити бали за виконану роботу. Далі перейдемо до більш (складне завдання) – складної нарізки. Поки команди будуть нарізати, я розповім вам, чому так важливо вміти оформлювати страву. Ця історія сталася дуже давно, в якій країні і де, ніхто вже не пам'ятає. Один заможний граф, який любив дуже поїсти, вирішив провести конкурс (кухарі). Кухарі з'їхалися з (усі куточки) (світ). Готували страви вони день та ніч, пекли, смажили, тушкували, варили, запікали, маринували. І ось прийшов час оцінювати роботи. Усе було смачне і радники не могли обрати найкращу страву. Так, один з них запропонував: «Хай переможе той, хто найкраще прикрасив страву». Але всі страви були гарні, от суперечка і досі триває.

– Наступний конкурс з приготування салатів. А ви знаєте, що салати як страва прийшли в народну кухню з Італії, а точніше з (Древній Рим). Там під салатом розуміли єдину страву, яка складалася з ендемію, петрушки і цибулі, приправлену: медом, сіллю, перцем та оцтом.

– І останній конкурс – наймайстерніший кухар. Учасники мають наліпити вареників. А ми тим часом послухаємо пісню «А мій милий вареничків хоче».

Завдання 16. Розкажіть про проведення кулінарних конкурсів у вашій країні.

Завдання 17. Прочитайте діалог в особах. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

- Доброго ранку, Світлано!
- Доброго ранку, Анастасіє Вадимівно!
- Що ви з друзями робили на вихідних?
- Ми ходили до музею хліба. Це було щось незабутнє!
- І де розташований цей музей?
- У Києві, на вулиці Вишгородській, у будинку №19. Але туди не можна ходити поодиночки, немає індивідуальних квитків, лише заходять групами.
- Ви були там самі чи з екскурсоводом?
- Ні, ми були не самі. А ходили з ведучою, яка нам багато розповіла про хліб, зерно, його врожаї, навіть про голодомор, коли не було хліба та зернових культур. Там зібрано понад дві тисячі експонатів, які розповідають про історію хліба, його значення для людини, походження основних зернових культур (жита, пшениці, кукурудзи, озимих та ін.).
- Який саме хліб ви бачили?
- Там зібрано понад 60 калачів з різних куточків України, *обрядову здобу*, грузинський лаваш, єврейську мацу та ін. Крім того, представлений хліб з Білорусії, Росії, Казахстану, Узбекистану, Грузії, Вірменії, Киргизії, Латвії, Литви і навіть з Франції та інших країн світу.
- А що цікавого вам розповіла екскурсовод?
- Вона показала нам космічний білий і чорний хліб. Розповіла про голодомор, про видачу хліба за картками під час Другої світової війни, а також детально про історію розвитку хліборобства на території сучасної України. А ще зазначила, що сьогодні немає таких країн, де б не випікали хліб.
- Це було дуже корисно для вас відвідати цей музей. Вітаю.
- Дякую, можливо, ми зможемо відвідати його нашим класом.

Завдання 18. *Запишіть речення відповідно до зразка.*

Зразок: Джон хоче поїхати (батько). – Джон хоче поїхати до батька.

1. Ми сьогодні підемо (музей хліба).
2. На свята наша родина їздила (родичі) на дачу.
3. Учора (ми) були гості з Італії.
4. Мій друг Андрій пішов по хліб (хлібопекарня).
5. Світлана завтра піде (свої подружки) на вечірку.
6. Олег підійшов на вулиці (гарна дівчина).
7. Ми запросили друзів (затишна кав'ярня).
8. Студенти прийшли (університет) на лекцію з історії права.
9. Орест поїде на консультацію з цивільного права (Академія адвокатури).

Завдання 19. *Прочитайте текст. Знайдіть у ньому сполучники через те що, тому що.*

«Що то за господиня, яка не вмє пекти пляцків (багатошарових тортів)», так можуть сказати про жінку у Львові. Але так не говорили про Ольгу Франко (невістку Івана Франка), яка захоплювалася кулінарією, тому що її в цьому підтримував чоловік (Петро Франко). Першою її працею була «Кухня в таборі», а потім жінка систематизувала рецепти страв української кухні, через те що, розуміла, що рідні кулінарні витвори кращі за інші. Тому наступна книжка, видана у 1929 році, «Перша українська загальнопрактична кухня», здобула чималу популярність. Далі була «Всенародна кухня». Передмову до видання написав Петро Франко, тому що він вважав, що якості харчування варто надавати значної уваги, через те, що від того, що ми їмо, залежить наше здоров'я.

Завдання 20. *Розкажіть, які кулінарні книжки або сайти в інтернеті ви використовуєте, коли готуєте страви.*

Завдання 21. *Закінчіть речення і запишіть їх.*

1. Через те, що було мало солі, ...
2. ..., тому що не хотіли йти до ресторану.
3. Через те, що нині літо, ...
4. ... , тому що в лісі зараз багато грибів.

5. Олена не закінчила кулінарні курси, тому що ...
6. Студенти готують рідко, тому що

Завдання 22. Прочитайте текст про вплив харчування на здоров'я людини. Чи дотримувалися ви запропонованих правил харчування? Знайдіть речення зі сполучниками **щоб, для того щоб.**

Доросла людина за добу має випивати не менш як 1,5 – 2 л рідини (води, соків, фруктів), щоб гарно себе почувати. А якщо робота людини пов'язана з фізичним навантаженням, то не менш як 3 – 4 л. Для того, щоб організм не страждав, воду необхідно пити протягом дня, а перед сном – обов'язково.

Здорова їжа має бути наполовину із сирих або трохи пасерованих овочів та фруктів. Актуально обмежити вживання червоних сортів м'яса, особливо копченого, яке, згідно з даними Інституту онкології, сприяє утворенню злаякісних пухлин. Для того, щоб протидіяти старінню організму і виникненню злаякісних пухлин, варто вживати часник, цибулю, буряк, брюссельську капусту, полуницю, малину, всі цитрусові, квасолу, томат.

Вживання їжі має бути контрольованим, особливо з віком. Білки необхідні всім, але з віком їх кількість на добу варто обмежувати. Це і м'ясо, і риба, і сир. Кисломолочні продукти корисні у будь-якому віці, бо, крім поживних речовин, вони допомагають очищувати організм і підтримувати у ньому необхідний баланс мікроорганізмів. Необхідно, щоб їжа була ліками.

Завдання 23. Чи погоджуєтеся ви з такими твердженнями?

1. Рідина дуже важлива для людського організму, бо на 70% наше тіло складається з рідини.
2. За добу будь-яка людина має вживати до 8 літрів води.
3. Перед сном вживати воду категорично заборонено.
4. Здорова їжа – це та, що нам хочеться, а не овочі і фрукти.
5. Копчене червоне м'ясо сприяє виникненню злаякісних пухлин у людини.
6. Немає фруктів чи овочів, які можуть протидіяти виникненню пухлин.
7. Вживання будь-якої їжі з віком варто контролювати.

Завдання 24. Заповніть таблицю. Напишіть, що впливає на ваше здоров'я позитивно, а що негативно.

Позитивний вплив	Негативний вплив
Фізична активність.	Постійне сидіння перед комп'ютером.
Свіже повітря.	Загазоване міське повітря.
.....

Завдання 25. Заповніть таблицю. Наведіть назви продуктів, корисних і шкідливих для організму людини.

Корисні продукти	Шкідливі продукти
свіжі фрукти	невідомі гриби
.....

Завдання 26. Прочитайте діалог.

- Доброго дня, шановні студенти!
- Вітаємо, Олено Іванівно!
- Сьогодні наше заняття буди цікавим і смачним.
- Смачним? Олено Іванівно, Ви, як завжди, жартуєте з нами?
- Ні, сьогодні нам не до жартів. От скажи мені, Фаріде, яке сьогодні число? І яке сьогодні свято? Це свято певним чином стосується усіх людей.
- Сьогодні 20 жовтня. Але в моєму записнику немає ніякого свята.
- От які в мене неухажні студенти! Їсти любите, до кафе та ресторанів ходите, а не знаєте, що щорічно 20 жовтня своє професійне свято – День кухаря – відзначають кухарі і кулінари всього світу.
- Справді? День кухаря? Ви вмієте здивувати нас, пані викладачко!
- Скажіть, будь ласка, чи знаєте ви відомих кухарів?
- Я знаю, Олено Іванівно!
- Ну, Харуко, тоді розкажи нам, мабуть це японський повар?
- Так. Це дуже цікава історія. Кухаря звати Нобуюкі Нобу Мацухиса. Він народився у Японії, в 1949 році. Спершу був учнем ку-

харя в суши-барах у Токіо. Потім працював у Перу, в Аргентині. З 1987 року він живе в Лос-Анджелесі. Там повар відкрив ресторан. Дизайн ресторану в стилі японського села зробили з натуральних матеріалів. Сьогодні в усьому світі відкрито вже 17 подібних суши-ресторанів. Стиль цього кухаря називається ф'южн-кухня. Це такий стиль, де поєднуються класичні японські страви та інгредієнти з Південної Америки. В основному з перуанської та аргентинської кухні. Шеф-кухар не тільки готує страви, він написав дві книги, знявся у двох фільмах. Сам Нобу щедро ділиться секретами своїх страв. Він вважає, що скопіювати рецепти можна, а ось серце – ні.

– Дякую тобі, Харуко! Дуже змістовна розповідь. Може, ще хтось хоче розказати про відомих рестораторів?

– Я хочу, Олено Іванівно!

– Будь-ласка, Паоло, ми тебе уважно слухаємо.

– Мені дуже подобається Джеймі Олівер. Він молодий, народився у 1975 році у Великій Британії. Його ще називають «Голий кухар».

– Голий кухар? Нічого собі ім'я!

– Тут нічого дивного немає, друзі. Джеймі Олівер отримав прізвисько «голий кухар», коли вперше брав участь у телевізійній програмі, де говорили про прості і доступні рецепти смачної їжі без таємниць від шеф-повара. Він телеведучий і талановитий ресторатор, автор бестселерів про здорове і смачне харчування. Джеймі Олівер поширює ідеї здорової їжі. Цей шеф-повар вважає, що здоров'я людей залежить від того, що вони їдять. Його передачі і книги популярні більш як в 40 країнах світу, він бореться з дитячим ожирінням, пропагує здорове харчування, а також відповідає за їжу у спортсменів «Манчестер Сіті».

– Дякуємо тобі, Паоло, за цікаву розповідь!

Завдання 27. Дайте відповіді на запитання.

1. Про яке свято говорила викладачка на занятті?
2. Чи знають студенти відомих кухарів?
3. Що таке ф'южн-кухня?
4. Чому японський ресторатор не приховує свої професійні секрети?
5. Нобуюкі Нобу Мацухиса займається тільки приготуванням їжі?

6. Чому Джеймі Олівера називають голий кухар?
7. Які ідеї він поширює?
8. Яка проблема його турбує?

Завдання 28. *Складіть власні діалоги, використайте наведену інформацію.*

1

1. Француз Поль Бокюз засновник кулінарного конкурсу «Золотий Бокюз», а також Товариства високої французької кулінарії.
2. Поль вважає, що соуси змінюють смак продуктів, а тому слід від них відмовитися на користь натурального смаку, свіжих інгредієнтів та поєднання простоти і вишуканості на одній тарілці.
3. Поль Бокюз має власні ресторани, виступає на телебаченні, пише книги, читає лекції.
4. Нагороджений орденом Почесного легіону.

2

1. Ален Дюкасс почав свою кар'єру на кухні готелю в Бордо.
2. Сьогодні це успішний ресторатор, фахівець з провансальської кухні, і відомий шеф-кухар.
3. Його ресторани є в багатьох столицях і великих містах світу.
4. Ален Дюкасс пропагує основи грамотного харчування і вишуканої подачі їжі усім відвідувачам ресторану, а не тільки багатіям.
5. Дюкасс удостоєний найвищої французької нагороди – ордена Почесного легіону.

3

1. Хестон Блюменталь відомий світу, як автор страв молекулярної кухні.
2. Він поєднав кулінарію і природничі науки.
3. Його морозиво з беконом і яйцем, каша з равликів та інші страви викликають захоплення у людей.
4. Блюменталь власник і керівник кращого ресторану в світі The Fat Duck, що знаходиться в Британії.
5. Хестон Блюменталь знімає телепередачі, пише книги про кулінарію.
6. Його бестселер «Наука кулінарії» переклали багатьма мовами.

Завдання 29. Розкажіть своїм одногрупникам, як ви стежите за своїм харчуванням.

Завдання 30. Прочитайте діалоги. Складіть власні діалоги в ситуаціяx: а) ви запрошуєте подругу на прогулянку; б) друг поспішає на заняття; в) брат іде на зустріч з викладачем.

1

- Оксанко, вітаю!
- О, Паоло, привіт! Давно тебе не бачила! Куди ти йдеш?
- Я запізнююся на семінар, у мене обмаль часу, тому дуже поспішаю.
- То візьми таксі!
- Таксі? Ні, тут вже недалеко йти!
- *Гаразд*, не буду тебе затримувати! До побачення!
- *Авжеж*, до побачення!

2

- Ахмеде, куди ти ходив учора ввечері? Тебе шукав викладач з української.
- Учора у мене було багато справ. Після занять я ходив на пошту, потім в супермаркет, звідти пішов у спортзалу. У спортзалі я зустрів Альваро та Фернандо.
- І де ти з ними гуляв допізна?
- Вони запропонували піти на Хрещатик. Ми ходили дуже довго, я навіть стомився.
- *Зрозуміло*. Однак тобі треба обов'язково піти до викладача, він хоче з тобою поговорити.
- *Певна річ*, я піду. Дякую, що повідомив.
- Нема за що.

3

- Друзі, сьогодні така гарна погода, пропоную піти на прогулянку.
- Пішки?
- Звичайно, що пішки! По-перше, це дуже корисно для здоров'я, а по-друге, коли йдеш не поспішаючи, можна побачити багато цікавого.

- Куди ми підемо?
- Сьогодні підемо на Володимирську гірку, там такий гарний краєвид, тихі затишні алеї. А ще там можна скуштувати смачне морозиво та подихати свіжим повітрям. На гірці завжди ходять екскурсії, ще й почуємо щось цікаве.
- Ох і вмієш ти умовляти! *Доведеться погодитися.*
- *Домовилися.* Тоді до зустрічі.

Запам'ятайте слова та словосполучення

Авжеж.
 Гаразд.
 Доведеться погодитися.
 Домовилися.
 Дякую, що... .
 Певна річ.

Завдання 31. Прочитайте діалог в особах. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

- Тату, мені потрібна твоя порада.
- Добре, дочко, розповідай, у чому справа?
- Я запросила друзів на прогулянку містом і хочу показати їм Володимирську гірку.
- Гарний вибір. І що тебе непокоїть?
- Не знаю, як краще їм туди їхати – на метро, тролейбусом, автобусом, чи на таксі. А може краще піти пішки? Вони хотіли подивитися на Дніпро.
- Раджу скористатися фунікулером.
- Фунікулером? Хіба це цікаво?

Поза усяким сумнівом, твоїм друзям сподобається, адже не всюди є такий транспорт. По-перше, фунікулер в Києві працює з 1905 року, по-друге, його швидкість незмінна – 2 м/с, по-третє, довжина його колії – 200 метрів.

Згодна, я не заперечую. Мабуть, це цікаво – фунікулер.

Так воно і є. До речі, в Україні ще одне місто може похвалитися фунікулером.

- Мабуть Львів? Чи Ужгород? Там усюди гори.
- Ось і не вгадала. Це Одеса.
- Тату, ти жартуєш? Я була в Одесі. Ходила містом і не бачила там фунікулер.

– Одеський фунікулер старший за київський. Його побудували у 1902 році, і розташований він біля Потьомкінських сходів, навпроти морського порту. Наступного разу, коли будеш в Одесі, обов'язково піди та подивися.

Мушу погодитися.

Доведеться погодитися.

– *Певна річ, тату. Обов'язково піду. Підемо з друзями. Це ж так цікаво – фунікулер біля моря! Дякую за пораду і цікаву інформацію.*

Завдання 32. *Дайте відповіді на запитання.*

1. Куди Світлана хоче запросити своїх друзів?
2. Що порадив Світлані батько?
3. Про який транспорт розповів батько?
4. Що здивувало Світлану у розповіді батька?

Завдання 33. *Складіть власні діалоги, використайте наведену інформацію, слова та словосполучення.*

1. Київський фунікулер піднімається вгору 3 хвилини. Довжина колії 200 метрів. 2 вагони.

2. Одеський фунікулер піднімається вгору 1 хвилину 10 секунд. Довжина колії 100 метрів. 2 вагончики на 10 осіб.

3. Фунікулер у місті Прага. Довжина колії 510 метрів. 1891 рік. 1 вагон.

4. 3 фунікулери. Фунікулер у місті Барселона. Тибидабо (1901 рік) – найстаріший фунікулер у Барселоні. Довжина колії 1152 метри. 400 пасажирів. Фунікулер Вайвідрера. Довжина колії 729 метрів, 50 пасажирів. Монтуїка. Довжина колії 758 метрів.

5. Фунікулер у Парижі на Монмартрі. 1900 рік. 1,5 хвилини. Довжина колії 129 метрів.

Слова та словосполучення

Гаразд. Авжеж. Поза усяким сумнівом. Домовилися. Мушу погодитися. Доведеться погодитися. Певна річ. Обов'язково. Дякую, що... . Так воно і є. Згода, не заперечую. Зрозуміло.

Завдання 34. Допишіть у діалоги вирази: 1) Добре, прошу, згоден, погоджуюся, Ви маєте рацію. 2) На жаль, ніяк не можу погодитися; шкода, але про це не може бути й мови; Перепрошую, мені варто подумати (порадитися).

1

- Доброго дня, Семене Пилиповичу!
- Добридень, Олеже! Ти сьогодні налаштований попрацювати?
- ... Думаю, все вийде.
- От і гаразд. Ходімо до актової зали, подивимося чи усе готове до конкурсу.
- ..., ви перші.
- А ще не забудьте свої записи про учасників.
-
- Ось ми і побачимо, чи всі приїхали. Подивимося, як краще облаштувати сцену і робочі поверхні для проведення кулінарного конкурсу. Може варто поставити холодильники за кулісами?
- ... Там, ми дещо виграємо у вільному просторі на сцені.
- І залишиться лише укомплектувати всі продукти, які будуть використовувати конкурсанти. Можливо, це варто зробити завтра одразу перед початком.
-

2

- Привіт, Валентино!
- Привіт, Юліє!
- Як ваші справи?
- Усе гаразд. А ви як?
- Теж добре. Ми плануємо приїхати до вас на різдвяні свята.
- ... , оскільки ми планували поїхати в Карпати на ці свята.
- То може ми приєднаємося? І дітям ця ідея сподобається.
- ... з чоловіком і дітьми. Це не можна вирішувати без них.
- От і добре. А я запитаю у своїх.
- Може зателефонуєш завтра, тоді все обговоримо.
- ... Завтра цілий день на роботі. Давай у суботу.
- Добре, до побачення!
- Бувай!

Завдання 35. Закінчіть речення. Користуйтеся зразком.

Зразок: Мушу погодитися, ...
Мушу погодитися, що завтра субота і нам варто при-
брати вдома.

1. Звичайно, ...
2. Ви маєте рацію, ...
3. Безперечно, ...
4. Очевидно, це саме так ...
5. Із задоволенням ...
6. На жаль, ...
7. Дуже шкода, ...
8. Щиро жалкую, ...
9. Вибачте, ...
10. Мені дуже прикро, ...

Завдання 36. Прочитайте українські прислів'я, поясніть як ви їх розумієте. Скажіть, у яких ситуаціях їх можна використати.

1. Без хліба і без води погано жити.
2. Без хліба і любов гине.
3. Краще сухий хліб з водою, ніж паляниця з бідою.
4. На чорній землі білий хліб родить.

Завдання 37. Прочитайте жарт. А чи знаєте ви жарти на тему кулінарії?

Чоловік дружині:

– Ось ти всі ці кулінарні передачі дивишся, а готувати все одно не навчилася.

– Ти теж про рибалку дивишся.

Завдання 38. Прочитайте та вивчіть напам'ять вірш П. Воронька.

Пахне хліб,
Як тепло пахне хліб!
Любов'ю трударів,
І радістю земною,
І сонцем, що всміхалося весною,
І щастям наших неповторних діб.
Духмяно пахне хліб.

Розділ VII

Завдання 1. *Поставте запропоновані слова у форму кличного відмінка.*

Мама, матінка, матуся, мамуня, мамця, матусенька, мати; тато, татусь; батько, батечко; дід, дідусь, дідунь; бабуся, бабця, бабуня; син, синочок; дочка, донечка, доця; сестра, сестричка; тітка, тітонька, тіточка; племінник, племінничок; племінниця, племінничка; дядько; зять, зяттик, зятьок; невістка, невістонька; сват, сваха, свашенька; пасинок; пасербиця; онук; онучка.

Завдання 2. *Прочитайте власні імена, створіть форму кличного відмінка.*

1. Петро Кирилович, Олена Максимівна, Валентина Сергіївна, Вадим Станіславович, Георгій Петрович, Семен Пилипович, Олександр, Костянтин, Віталій Іванович, Юлія Віталіївна, Лідія Василівна, Анастасія Вадимівна, Богдан, Катерина, Марина, Маргарита, Олена Степанівна, Лариса Іванівна, Ірина Петрівна, Лілія Леонтіївна.

2. Хуан, Соня, Джан, Цзін, Абдель, Джонатан, Карим, Діана, Паола, Сара, Лола, Ангела, Хатуна, Жанета, Селім, Гійом, Ія, Караш, Евеліна, Кая, Вахтанг, Абдул, Нігара, Симон, Ірена, Саліх, Хелена, Мустафа, Лаша, Корай, Шахін, Максуд, Фарман, Палома, Фарух, Джахандар, Юсуф, Халіл, Сердар, Енеша, Ілінка, Єва.

Завдання 3. *Складіть речення, скористайтесь словами з попередньої вправи.*

Зразок:

- Антоне Вікторовичу! Зачекайте, будь ласка!
- Слухаю Вас, Ольго Петрівно.

- Марино Віталіївно, чи можу я до Вас звернутися?
- Слухаю тебе уважно, Вікторіє.

- Вюсале, не поспішай! Я за тобою не встигаю!
- Лейло, якщо ми не поквапимося, ми запізнимося на семінар.

Завдання 4. *Складіть речення із звертаннями.*

Шановний Андрію Сергійовичу, любий друже, громадянку Івановська, рідна матусю, дорогий татусю, високоповажний Григорію Івановичу, дівчинко моя, донечко Лізо, панове українці, шановна Людмила Прокопівно, серденько миле, дорога Лесю Тарасівно, моя кохана Ліліє, щастя моє, вельмишановний Леоніде Васильовичу, шановний пане Президенте, добродію, пане професоре, коханий мій Євгене.

Завдання 5. *Прочитайте міні-діалоги. Складіть діалоги в ситуаціях: а) ви зустріли професора, б) ви телефонуєте викладачеві, в) ви розмовляєте з сусідом, г) ви зайшли на кафедру і звертаєтесь до методистки, ґ) ви звертаєтесь до однокурсника-іноземця.*

1

- Доброго ранку, Світлано Миколаївно!
- Володю, вітаю! Добре, що ми зустрілися сьогодні. Володю, будьте ласкаві, зателефонуйте в деканат та дізнайтеся новий розклад. Методист Інна Анатоліївна попередила, що завтра буде семінар, а не лекція.
- Так, Світлано Миколаївно, зараз зателефоную.

2

- Алло, це Інна Анатоліївна?
- Так, це я. Слухаю Вас уважно.
- Інно Анатоліївно, я староста 1 курсу. Мене звати Сергій. Чи можна попросити Вас перевірити наш завтрашній розклад?
- Сергію, зачекайте трохи. Зараз я подивлюся. Так, завтра буде семінар. Готуйтеся.
- Щиро вдячний.
- На все добре.

3

- Доброго дня, Махмуде!
- Привіт, Андрію!
- Махмуде, попередь, будь ласка, своїх одногрупників про колоквіум.
- Колоквіум? Що таке колоквіум?

– Колоквіум – це таке заняття. Треба ставити запитання і швидко давати відповіді.

- Зрозумів. Коли буде колоквіум?
- Колоквіум буде завтра на занятті з економіки.
- Добре, Андрію, обов'язково попереджу.
- Дякую тобі, Махмуде. До побачення!

Завдання 6. Прочитайте діалог в особах. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

- Тату, я хочу тебе запитати, але це *особиста справа*.
- Так, Олеже, *слухаю уважно*.
- Скоро сесія, я хочу відмінно скласти іспити, але *невпевнений*, що *все буде добре*. Я хворів майже місяць.
- Не хвилюйся, сину, я теж раніше завжди нервував. Раджу тобі уважно читати підручник та додаткові матеріали, конспекти.
- Мама теж так каже, а Світлана почула і засміялася.
- Ох, вже ця Світлана! Шістнадцять років, а *поводиться як* дівчисько. Світлано, йди сюди!
- Так, тату, я тут.
- Світлано, не можна сміятися, коли мама щось радить. Вона хоче допомогти, заспокоїти. Сергій нервується, ця сесія дуже складна, а він пропустив заняття через хворобу.
- Мамо, тату, Сергію, я нічого поганого *не мала на увазі!* Просто мені смішно, такий дорослий хлопець, а нервується!
- Світлано, хіба ти не нервувалася, коли писала тести?
- Так, тату, згодна, трохи хвилювалася.
- *Отож бо й воно!*
- Дякую, тату, за підтримку!
- Нема за що!

Завдання 7. Прочитайте діалог, замість крапок напишіть звертання.

-, не поспішай! Я хочу тебе про щось запитати!
- Слухаю тебе,.....
-, та пам'ятаєш, що завтра ми святкуємо Різдво?
- Різдво? Справді, це ж вже завтра! А я й забула подивитися календар. де ти плануєш святкувати?

–, хіба ти не знаєш, що Різдво – це родинне свято і його треба зустрічати вдома.

– Ох,, це я добре знаю, але мої батьки далеко, я не киянка, мешкаю в гуртожитку.

– Тому я й хочу запросити тебе, ... та до мене завтра на вечерю. Тато й мама будуть раді вас бачити. І, якщо ви усі згодні, приходьте до нас.

– Дякую тобі, обов'язково прийдемо! Ще хотіла тебе, ..., запитати, що треба принести – фрукти, солодощі, м'ясо, хліб?

– Дякую, нічого не треба приносити. Мама вже стільки усього наготувала! Вона дотримується традицій і завжди готує дванадцять страв, ще й бабуся пече смачні різдвяні тістечка та варить традиційний узвар.

– Як цікаво! Домовилися, обов'язково прийдемо завтра ввечері!

– Згода. Чекатимемо.

Завдання 8. Прочитайте текст.

Різдво

Різдво Христове – одне з найголовніших християнських свят. Українці відзначають це свято 7 січня. Це традиційне сімейне свято.

До святкування Різдва люди готуються дуже ретельно. Усюди горять вогні, які символізують домашнє вогнище. Запалюють свічки на ялинках. Молодь співає обрядові пісні, носить по вулицях зображення зірки.

Увечері вдома збирається вся родина. Кімнати прикрашають гірляндами з живих хвойних гілок. Посеред кімнати стоїть ошатна ялинка. Наші предки робили іграшки самі. Люди вішали на ялинку кулі і зірки, які символізували добробут, здоров'я та достаток. Вони вважали, що ці іграшки оберігають житло. Українці прикрашали ялинку солодкою випічкою, горіхами, яблуками. Такі прикраси говорили про достаток у домі і гарантували гарне життя на весь рік. Наші предки вірили в те, що чим більше «багатих» прикрас на ялинці, тим багатшим стане життя сім'ї. Прикраси робили усі члени родини.

У наш час майже нічого не змінилося. Увечері люди йдуть до церкви на святкове богослужіння. Потім повертаються додому. Удома вже стоїть святковий стіл. Коли з'являється на небі перша зірка,

сідають вечеряти. Ця вечеря називається Святвечір. На Святвечір господині готують дванадцять традиційних смачних страв та різдвяний напій узвар.

З першого дня Різдва починаються Святки – велике і галасливе свято. Тут і колядування, і ворожіння, і ходіння ряджених – тут мирно уживаються язичництво і християнство. Святки закінчуються 19 січня.

Завдання 9. Дайте відповіді на запитання.

1. Коли українці святкують Різдво?
2. Як готуються до свята?
3. Що робить молодь?
4. Як українці прикрашають свої оселі?
5. Де зазвичай стоїть ялинка?
6. Про що говорять ялинкові прикраси?
7. Коли люди сідають вечеряти?
8. Як називається вечеря?
9. Що таке Святки?
10. Коли закінчуються Святки?

Завдання 10. Прочитайте фрагменти українських пісень. Підкресліть у них звертання.

1

Добрий вечір тобі,
пане господарю!
Радуйся! Ой радуйся, земле,...
син Божий народився!

2

Зимонько-снігуронько,
Наша білогрудонько,
Потруси тихесенько,
Рівненько, гладесенько
Срібненьким сніжком.

3

Зимонько, голубонько,
В білому кожушку,

Любимо ми бігати
В лісі по сніжку.

4

Ой ти, ніченько-чарівниченько,
Не смуди моє біле личенько!
Ой ти, ніченько, зоре раняя...
(Ждала милого до світання я.)

5

Вчителько моя, зоре світова,
Звідки виглядати, де тебе знайти?

6

Ой, куди їдеш Явтуше? Ой, куди їдеш мій друже?

Завдання 11. Прочитайте діалоги.

1

- Мамо, як смачно пахне! У нас сьогодні будуть гості?
- Так, синочку, приїжджають мої батьки.
- Справді? Дідусь Віталій та бабуся Лідія?
- Так, сьогодні Різдво, а це чудове родинне свято.
- А Світлана де?
- Ще не прийшла, але вже скоро буде. Чуєш, двері відчиняються. Це вона.
- Світлано, де ти барилася? Треба допомогти! (Потрібна твоя допомога)
- Зараз, брате, тільки руки помію. А ось і тато прийшов! Уся родина зібралася.
- Тату, ти купив молоко та яблука? Мама хоче спекти яблучний пиріг.
- Так, сину, не турбуйся, все встигнемо зробити.

2

- Георгію, чуєш, хтось дзвонить у двері! Треба відчинити!!
- Чую, Юліє, вже йду! Жінко, це твої батьки приїхали! Заходьте, будь ласка, ми вже давно чекаємо! Як доїхали, добре?
- Так, зятю, все нормально. А де діти? Світланко, Олежику, де ви?

- Бабусю, дідусю! Нарешті ви приїхали! Як ми скучили!
- Ось, тримайте пакунок, там різдвяні подарунки.
- Бабусю, дідусю, як ми любимо ваші сюрпризи!
- Олеже, дивися, які смачні тістечка та цукерки!
- Світлано, ти вже доросла дівчина, майже студентка, а поводи-
шся як дитина, одразу дивишся подарунки.
- Олеже, ти студент, а цукерки все одно любиш!
- Діти, не сваріться! Тато почує, буде сердитися.
- Мамо, це ми жартуємо.

Завдання 12. Прочитайте текст.

Сьогодні я хочу розповісти про мою родину. У мене є тато й мама, два дідусі та дві бабусі, а також сестра. Мого тата звати Георгій Петрович. Він директор магазину. Моя мама Юлія Віталіївна програміст. У мене є сестра, її звати Світлана, вона ще школярка. Батьки мого тата Петро Кирилович та Олена Максимівна живуть у Києві. Вони пенсіонери. Мій дідусь Петро Кирилович пілот. Моя бабуся Олена Максимівна дитячий лікар. У мене є ще дідусь та бабуся. Це мамині батьки. Зараз вони живуть в Італії. Дідусь Віталій Іванович слюсар, а бабуся Лідія Василівна перекладач.

Наша сім'я невелика та дружна. Ми дуже любимо свята і намагаємося проводити їх разом. Зазвичай ми збираємося вдома, обидві бабусі, мама та сестричка готують смачні страви, накривають великий гарний стіл, розставляють святковий порцеляновий посуд та кришталеві келихи.

На Різдво вдома збирається уся родина. Ми розмовляємо, сміємося, жартуємо, співаємо різдвяні пісні (колядки). Посеред кімнати щороку стоїть гарна зелена висока ялинка. Сестра любить її прикрашати. У нас є різноманітні ялинкові прикраси, особливо мені подобаються старі скляні іграшки, які колись купували мої дідусі та бабусі. Ці прикраси нагадують мені дитинство.

Завдання 13. Прочитайте діалоги «Запрошення на свято».

1

- Світланко, привіт!
- Вітаю, Марино!
- Що плануєш робити на Різдво?
- Як завжди, святкуватиму вдома.

- А я хочу тебе запросити погуляти.
- Де погуляти?
- Ми збираємося ввечері на Софіївський площі, там зараз встановили та прикрасили новорічну ялинку.
- Хто буде?
- Усі наші друзі. Маргарита, Сашко, Костя, однокласники. Може, прийде і твій брат Олег.
- Олег? Він же студент, йому буде нецікаво.
- Маргарита сподівається, що він прийде. Ти ж знаєш, які в неї почуття. Олег їй давно подобається.
- Що? Почуття? Маринко, про що ти говориш? Уперше чую! Це вже цікаво! А я нічого й не бачила!
- Ось така ти неуважна сестра. А ми всі це помітили.
- Тоді ми обов'язково прийдемо, я хочу все знати і побачити на власні очі.
- До зустрічі!
- На все добре!

2

- Олеже, братику, що ти робиш сьогодні ввечері?
- Нічого, сестричко, буду вдома сидіти, підручник читати.
- Я хочу запросити тебе погуляти.
- Ой, лисичко-сестричко, щось ти дуже хитро на мене дивишся. А ну кажи, що ти вже задумала?
- Та нічого я не задумала, хотіла запросити тебе подивитися, як гарно місто прикрасили.
- Ні, сестро, я тебе добре знаю. Кажи мені чесно, у чому справа?
- Олеже, ми збираємося погуляти, будуть дівчата та хлопці.
- Маргарита буде?
- Ось ти і попався! Вона теж буде. І не тільки вона. Ще прийде Оксана, Мар'яна, Наталка, Віка, Яніна та Галя. Ще й хлопці збираються. Увесь наш клас.
- Тоді і я піду.
- Добре, братику, ввечері підемо разом.

3

- Добри вечір, Маргарито!
- Привіт, Олежику!
- Як справи? Як навчання?

- Усе добре. А як твоє навчання? Важко?
- Так собі, Рито. Хвилююся, іспити складні, а я пропустив заняття.
- Так, я чула, Світлана говорила.
- Світлано, навіщо ти розповіла, що я пропустив заняття?
- Братику, я нічого поганого не мала на увазі. Я тільки сказала, що ти хворів, і більше нічого.
- Олеже, не треба сварити її, ми ж подруги.
- Сестро-сестро, доросла дівчина, а поводишся, як мале дівчисько!
- Вибач, братику!
- Хлопці, дівчата, ходімо подивимося крижані скульптури!
- Так, ходімо!

4

- Абдуле, що ти плануєш робити ввечері?
- Та начебто нічого не планую. А у чому справа, чому ти питаєш, Олеже?
- Хочу запросити тебе та усіх однокурсників-іноземців увечері прогулятися. Треба вам подивися, як прикрашають наше місто. У нас скоро буде велике свято.
- Кого саме запрошувати?
- Усіх.
- Добре, я запрошу усіх.
- Дякую, запрошуй.

Завдання 14. *Перепишіть народні прислів'я, на місці крапок напишіть пропущені звертання з дужок.*

- Терпи (козак)..... – отаманом будеш.
- Терпи (козак) горе, будеш пити мед.
- Без мови рідної, (юнак), народу рідного нема.
- Іди, (дощик).... туди, де просять.
- Посидь, (сусідка), ще трошки видко.

Завдання 15. *Прочитайте текст.*

Смак Різдва – імбир

Люди дуже люблять свята і ретельно готуються до них. В Україні перше зимове веселе та радісне свято – Різдво. Усюди сто-

ять пухнасті зелені ялинки, висять різдвяні вінки, виблискують яскраві різнокольорові ялинкові прикраси. Господині готують святкові м'ясні, рибні, овочеві страви. Продається різноманітна випічка та цукерки. Шоколадні будиночки, цукрові зірки, мармеладні ялинки... Усе це можна купити. Але справжній смак Різдва має імбирний пряник. Імбирні пряники зазвичай готують вдома. Це найвеселіший вид передноворічної творчості. Люди, які готують пряники, намагаються зробити їх незвичайними, святковими, новорічними.

Існує багато рецептів, як зробити імбирні пряники. Імбир та волоські горіхи, гвоздика та кориця, мускатний горіх та аніс, тмин та розинки, цукати та цедра – усе йде в тісто.

Імбирний пряник народився в Англії, в місті Макет Дрейтон. А найбільший пряник спекли в Німеччині. Німецьке місто Людвігсбург пишається цим. Довжина пряника – один кілометр!

Рецепт пряника нескладний. Кожна господиня може це зробити.

Різдвяні імбирні пряники

Інгредієнти:

Борошно – 500 г

Масло – 150 г

Цукор – 150 г

Мед – 125 г

Яйця – 2 шт.

Молотий імбир – 1 чайна ложка

Кориця – 1 чайна ложка

Молота гвоздика – 1 чайна ложка

Апельсинова цедра – 1 столова ложка

Сода – 1 чайна ложка

Тісто: змішати мед та пряності, повільно підігрівати та одночасно додавати масло. Охолодити. Яйця та цукор збити, додати мед. Поступово додати борошно та соду, все ретельно перемішати.

Готове тісто поставити в холодильник на ніч. Потім тісто розкачати, вирізати фігурки та випікати 10–15 хвилин. Температура при випіканні – 180°. Пряники треба прикрасити. Для цього робимо глазур. Беремо 1 стакан цукру та 0,5 стакана води і варимо густий сироп. Коли сироп охолоне, прикрашаємо пряники.

Смачного!

Завдання 16. Розкажіть про підготовку до зимових свят у вашій країні.

Завдання 17. Розкажіть, які свята відзначають у вашій країні.

Завдання 18. Прочитайте та вивчіть напам'ять вірш В. Бичка.

Дорога біла стелеться,
І краю їй нема.
Сніжок мете. Метелиця.
Прийшла до нас зима.
Льодком тоненьким скована,
Спинилася ріка.
Повита тихим сном вона,
Весняних днів чека.
І ліс дріма. Безлистою
Верхівкою поник.
Над ним пісні висвистує
Лиш вітер-сніговик.

Розділ VIII

Завдання 1. Створіть: а) просту та б) складену форму вищого ступеня порівняння прикметників.

Зразок: веселий – веселіший, більш (менш) веселий.

Багатий, солодкий, кислий, свіжий, короткий, глибокий, далекий, короткий, дорогий, легкий, високий, здоровий, приємний, низький, гарний, дужий, яскравий, старший, старіший.

в) напишіть найвищий ступінь порівняння прикметників.

Зразок: веселий – найвеселіший, щонайвеселіший, найбільш веселий, веселіший за усіх.

Довгий, сумний, сильний, міцний, солоний, твердий, гарячий, холодний, самотній, розумний, дурний, кмітливий, милий, короткий, товстий, тихий, прогресивний, вибагливий.

Завдання 2. Прочитайте вірш українського поета В. Симоненка, підкресліть прикметники.

Найогидніші очі порожні,
Найгрізніше мовчить гроза,
Найнікчемніші дурні вельможні,
Найпідліша брехлива сльоза.
Найпрекрасніша мати щаслива,
Найсолодші кохані вуста,
Найчистіша душа незрадлива,
Найскладніша людина проста.

Завдання 3. Прочитайте діалог.

- Фатіху, привіт!
- О, Сергію, вітаю! Яким вітром до нас у гуртожиток?
- Прийшов запросити вашу групу долучитися до підготовки святкування Дня студента.
- Кого саме запрошуєш?
- Усіх іноземних студентів.
- Коли свято? Сценарій вже є?

– 17 листопада. Будемо святкувати в інституті. Спочатку буде урочисте засідання, потім самодіяльний концерт, у кінці будемо обирати Міс інституту.

– О! Цікава програма. Хто бере участь у концерті?

– Усі студенти, які вміють співати, танцювати, декламувати вірші, або мають інші таланти.

– Добре. Я знаю, що Шахін та Нігора гарно співають українські пісні, Хатуна та Гія танцюють грузинський танок, Паола прекрасно декламує власні вірші, які вона сама пише українською.

– Чудово! Я й не знав, що у нашій групі безліч талантів!

– Так, ми такі! Ми найкращі та найталановитіші!

– Ну, Фатіху, ти й жартівник!

– Уся молодь така, весела та безтурботна, а турки – найвеселіші і найбезтурботніші студенти в нашому інституті.

– Добре-добре, згоден. До зустрічі завтра о сьомій вечора в актовій залі інституту.

Завдання 4. Дайте відповіді на запитання.

1. З якою метою Сергій прийшов у гуртожиток?
2. З ким і про що розмовляв Сергій?
3. Кого Сергій запрошує взяти участь у концерті?
4. Що відповів Фатіх про своїх одногрупників?
5. Як Фатіх охарактеризував своїх однокурсників та земляків?

Завдання 5. Прочитайте діалоги.

1

– Андрію, ти цього року береш участь у святкуванні Дня студента?

– Звичайно, Надіє, у цьому році я закінчую університет, тому хочу наостанок пожартувати і повеселитися!

– А який сценарій свята?

– Як завжди – спочатку урочиста частина, потім студентський концерт, а потім до ранку пісні під гітару в гуртожитку.

– А на танці підеш?

– Навряд. Я вже переріс дискотеки.

– Що ти кажеш? Переріс?

- Моя дівчина не дуже любить дискотеки, вона захоплюється співом, тому ми будемо в гуртожитку.
- Зрозуміло.

2

- Артуро, ти приїхав з Іспанії?
- Так, Наталю!
- Скажи мені, як іспанські студенти святкують День студента?
- Наталю, ти не повіриш, але в Іспанії це свято взагалі не святкують.
- Невже? Таке веселе свято і не святкують?
- Нічого дивного, у нас його просто немає. Проте іспанські студенти вміють відпочивати. Щосуботи молодь збирається великими компаніями у парку, розважається. Такі зустрічі називають «Botellon». Свято проходить під музику гітари і з піснями. Цей час молоді люди проводять романтично і спокійно.

3

- Тадеуше, у Польщі святкують День студента?
- Так, звичайно, польські студенти дуже люблять це свято. Це свято у нас називають не День студента, а Ювеналія.
- Ювеналія?
- Ювеналія, або студентські дні.
- Як святкують? Весело?
- Це найвеселіше свято студентського життя! У багатьох містах у ці дні Президент країни передає символічні ключі від міста студентам.
- Свято всюди має таку назву?
- Ні, в деяких великих університетах Польщі назву Ювеналія змінюють. Наприклад, в Гданську це «Нептуналія», а в політехнічному – «Технікалія».

4

- Клаусе, в Бельгії святкують День студента?
- Так, Марічко, звичайно, святкують.
- Весело?
- Марічко, хіба ти не знаєш, що бельгійські студенти не люблять великі галасливі компанії? Ми збираємося в цей день зі своїми дру-

зями невеликими групами і відзначаємо свято в барі. Але ми не співаємо пісні як ви, а лише слухаємо гарну музику.

– Марку, у Данії теж святкують тихо?

– Так, Марічко, ми проводимо свято в колі найвірніших і найближчих друзів, намагаємося, аби свято було найвеселішим та залишило найприємніші найдушевніші спогади.

5

– Джоне, чи святкують в Америці День студента?

– Звичайно! Ми найвеселіші студенти у світі!

– Джоне, ти завжди жартуєш, а мені цікаво знати, як ви відпочиваєте!

– Марічко, у нас усі святкують, як кому заманеться. Студенти вирушають святкувати День студента в ресторани, бари, на дискотеки, на природу, туди, де можуть повеселитися і де їм подобається.

– Дякую тобі, Джоне, тепер я усе знаю.

Завдання 6. *Розкажіть, як святкують студенти своє свято у різних країнах світу.*

Завдання 7. *Складіть коротку розповідь про те, як ви святкували День студента.*

Завдання 8. *Пригадайте та розкажіть, як святкують день знань (1 вересня) в Україні та у вас на Батьківщині.*

Завдання 9. *Прочитайте текст.*

Випускний бал

У житті кожної сучасної людини було, є, або буде чудове свято – випускний вечір. У ньому багато спогадів, мрій, сподівань, радості і смутку. Цього свята довго чекають, ретельно готуються до нього, але воно проходить швидко і залишаються тільки ніжні почуття. У кожній країні цю подію відзначають по-різному. В Україні зазвичай випускний відбувається влітку. Святкують випускний школярі та студенти тоді, коли день найдовший, а ніч

найкоротша. Найчастіше святкування випуску поділене на 3 частини: останній дзвоник, урочиста частина, випускний бал або вечірка в ресторані чи кафе.

До свята молодь готується дуже ретельно. Усі вдягають найкраще вбрання, дівчата роблять найгарніші зачіски та макіяж, підбирають прикраси.

Свято останнього дзвоника зазвичай відбувається вдень, на урочистій лінійці. Випускників вітають молодші товариші, співають пісні, усі говорять найщиріші слова подяки викладачам. Потім усі йдуть гуляти.

Святковий вечір починається з урочистої частини. Випускникам вручають атестати або дипломи і говорять гарні напутні слова. Зазвичай святкування починається з концерту, де показують найсмішніші сценки з життя випускників навчального закладу, пародії на себе та викладачів співають пісні, читають вірші. У холі в цей час грають у найрізноманітніші веселі ігри.

Продовжується випускний у кафе чи ресторані. Київські випускники віддають перевагу прогулянкам по Дніпру на катері. Здавна існує традиція зустрічати світанок усім разом. Потім усі розходяться по домівках.

Це незабутнє свято відзначають по всьому світу, однак системи освіти в європейських країнах значно різняться, а це впливає і на традиції святкування випускного. У багатьох країнах є свої неповторні, найвеселіші та найдивовижніші традиції. Так, норвезькі випускники після того, як визначаються зі своїм майбутнім, вбираються в забавні комбінезони різного кольору. Червоні позначають те, що хлопці вибрали економічну спеціальність для себе, чорні – для майбутніх техніків, білі – для спортсменів, а сині комбінезони – для тих, хто вирішив вступати до університету.

У Швеції кожен випускник має білу шапочку, на підкладці якої хлопці пишуть один одному найкращі побажання на майбутнє.

У Польщі та Італії замість випускного вечора існує бал, який проводять за сто днів до закінчення школи. Бал проходить до випускних іспитів у місці, яке випускники самі вибирають. Це не масовий захід: зазвичай кожен клас організовує окрему вечірку.

У Німеччині випускники складають собі гімн і вигадують емблему, видають стінгазету про себе і свій клас. Кожен випускник по-

винен залишити про себе пам'ять, тому на прощання вони саджають квіти і дерева в шкільному саду.

На американський випускний бал можна прийти і з компанією, і по одному, але за традицією туди приходять парами. У кінці вечора директор оголошує короля і королеву. Так само святкують випускні в Ізраїлі.

В Австралії школярі на випускний приїжджають на незвичайному транспорті, ніби змагаючись своєю фантазією з однокласниками.

За індійськими традиціями кожному учневі на пам'ять видають невеликий сувій (лист паперу, згорнутий у трубку), в якому містяться дати народження, адреси і коротенькі коментарі про кожного з випускників.

У країнах Азії також прижилася американська традиція випускного. У Лівані випускний святкують ввечері після церемонії випуску в готелі з формальним дрес-кодом, орендованими автомобілями, вибором короля і королеви балу.

У Малайзії організують випускний самі випускники, адміністрація школи участі в цьому не бере. У Пакистані випускний бал проводять як прощальну вечерю в кінці навчального року.

В Японії церемонія закінчення школи сувора і формальна – лінійка з урочистою промовою директора і врученням дипломів. Учні повинні бути в шкільній формі. Ніяких суконь, смокінгів і танців. А в Китаї зі школою прощаються своєрідно, викидаючи з вікон зошити, щоденники, ручки ...

У різних країнах проводять випускний по-різному, але церемонія урочистого шкільного балу об'єднує усіх.

Завдання 10. Дайте відповіді на запитання.

1. Чи святкують випускний бал в Україні?
2. Які почуття викликає випускний вечір?
3. Як готуються до випускного в Україні?
4. Як святкують випуск у Європі?
5. Чи є особливості святкування в різних країнах Європи?
6. Як святкують в Азії?
7. Що об'єднує усіх випускників світу?

Завдання 11. Розкажіть, як святкують випускний у вашій країні.

Завдання 12. Прочитайте полілог.

– Доброго дня, шановні студенти!

– Вітаємо, Олено Іванівно!

– Сьогодні наше заняття буде дещо незвичним. Я хочу поговорити з вами про незвичайне. Ви вже давно живете в Києві, але я не впевнена, що ви добре знаєте місто, так чи ні? Може я помиляюсь?

– Чому Ви так думаєте, пані викладачко? Ми багато гуляємо містом, уважно читаємо таблички на будинках, запитуємо місцевих жителів про історію деяких історичних будівель. Ось, наприклад, ми вже були на екскурсії в Софії Київській. Екскурсивод докладно розповів нам про її історію, про історію вулиць біля Софії. Ми гуляли Андріївським узвозом. Отже, ми дещо знаємо.

– Зараз перевіримо ваші знання. Діано, чи знаєш ти, яка вулиця в Києві найдовша?

– Проспект Перемоги?

– Ні, Діано, ти помиляєшся. Може хтось знає? Махмуде, ти ж цією вулицею щодня їздиш на заняття.

– Невже Броварський проспект?

– Так. Його довжина 14 кілометрів. А який провулок у Києві найкоротший?

– Я знаю, Олено Іванівно! Це Інженерний провулок (біля Арсенальної площі). Його довжина менше 50 м, на ньому знаходяться усього 3 будинки. А ще я знаю, яка вулиця в Києві найвузжача. Це Георгіївський провулок, де ширина проїзної частини лише 5,4 метри.

– Молодець, Махмуд! Звідки ти це знаєш?

– Я нещодавно там гуляв з дівчиною. Це моя найкраща подруга. Вона киянка і її батьки мешкають у цьому провулку. Це дуже дивно, що у вас є така вузенька вуличка. Я таке бачив тільки вдома, у Стамбулі.

– Пощастило тобі, Махмуд. Та нічого дивного у цьому немає, адже Київ дуже старе місто. А хто з вас знає, яка вулиця в Києві найдавніша?

– Олено Іванівно, та це ж усім відомо! Це Володимирська вулиця, їй понад тисяча років.

– Тоді скажіть мені, шановні студенти, що ви знаєте про Хрещатик? Фатіху, може тобі щось відомо?

– Аякже, я люблю гуляти Хрещатиком і майже все про нього знаю. Це найкоротша та водночас найширша головна вулиця серед усіх столиць Європи. Його довжина 1300 метрів, а ширина від будинку до будинку 75 метрів.

Завдання 13. *Складіть власні діалоги (полілоги), використайте наведену інформацію.*

1

1. Найбільш населений район: Деснянський, близько 354 500 жителів.

2. Найменш населений район: Печерський, тут проживає близько 139 тисяч осіб.

3. Найбільший житловий масив Києва: Троєщина (240 тисяч жителів).

4. Найвологіший житловий масив: Виноградар.

5. Найсухіший житловий масив: Харківський.

6. Найбільший київський парк: парк ім. Рильського, Голосіївський район; площа парку близько 150 га, відкритий у 1958 році.

2

1. Найглибша станція метро в Києві: «Арсенальна». Її глибина близько 200 метрів. Крім того, це одна з найглибших у світі станцій метро.

2. Найкрасивіша станція київського метро: «Золоті ворота», входить в десятку найкрасивіших станцій метро у світі.

3. Найдовший міський транспортний маршрут: трамвай №12. Маршрут починається біля станції метро «Контрактова площа» і закінчується в селищі Пуща-Водиця. Довжина маршруту приблизно 20 км.

4. Найкоротший транспортний маршрут Києва: фунікулер, протяжність – 222 метри.

5. Найперша лінія швидкісного трамваю була побудована у Києві у 1978 році. Інженери розробили систему автоматики, яка забезпечувала безаварійний рух поїздів на маршруті з інтервалом менше однієї хвилини – рекордний показник того часу.

3

1. Найвища споруда Києва: телевежа. Вона розташована в історичному районі Києва, що має назву Сирець, побудована в 1973 році, її висота 380 м.

2. Найвища точка в Києві, по відношенню до Дніпра: площа Слави, висота понад 200 м.

4

1. Найдовший житловий будинок Києва: вул. Академіка Заболотного, 2-122. Фактично будівля складається з 61 з'єднаних між собою будинків. Загальна площа будинку складає 375 тис. м². За своєю довжиною посідає друге місце в Україні (його обігнав будинок у Луцьку) та п'яте в світі. Містить 68 під'їздів. Мешкає у ньому понад 12 тис осіб, що дорівнює приблизній кількості жителів історичного Чигирини чи курортного Яремче. Довжина будинку 2128 метрів, він налічує 4496 квартир. Зводили його цілих 11 років – з 1969 по 1980-й.

2. Найдовший будинок Києва з єдиною адресою: вул. Прирічна, 5, в Оболонському районі. 9-поверхова будівля протяжністю 560 метрів збудована у 1980 році. Має найбільшу в столиці нумерацію під'їздів – 24, налічує 828 квартир і майже 2600 мешканців.

3. На сьогоднішній день найвищим будинком України є житловий комплекс на Кловському узвозі, 7, у Києві. Його висота дорівнює 168 метрів.

5

1. Найвідвідуваніший музей у Києві: Національний історико-культурний заповідник «Києво-Печерська Лавра»; тут буває близько мільйона туристів на рік.

2. Найдавніший пам'ятник Києва – пам'ятник Магдебурзькому праву. Іноді його називають Колона Магдебурзького права, також вживається назва – Пам'ятник хрещенню Русі; споруджений в 1802–1808 роках. Автор – скульптор О.І. Меленський. Пам'ятник розташований на схилах Дніпра поблизу Набережного шосе.

3. Найдавніший скульптурний пам'ятник Києва: пам'ятник князю Володимирі, Хрестителю Русі. Цей пам'ятник спорудили у 1853 році на Володимирській гірці.

4. Найвищий пам'ятник Києва: монумент-скульптура «Батьківщина-мати» на території Національного меморіального комплексу

су «Музей участі України у Другій світовій війні». Її висота 102 м, скульптор – В. Бородай. Монумент відкритий у 1981 році. Він входить до п'ятірки найвищих монументів світу та є найвищим з тих, що не має відношення до релігії.

5. Унікальний пам'ятник (єдиний у світі) – пам'ятник сміттевозу знаходиться в Києві. Цю машину установило підприємство Київспецтранс в 2004 році на вулиці Газопровідній, 2, на знак подяки робітникам санітарної очистки України за їхню працю.

6

1. Найпопулярніший сувенір з Києва: Київський торт, його виробляють з 1956 року.

2. Найбільший навчальний заклад: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». Тут навчається близько 42 тисяч студентів. А загалом колектив складає понад 50 тисяч осіб.

3. Найбільше промислове підприємство Києва: завод «Авіант», на якому виробляють найвідоміший «бренд» Києва – літаки марки АН, що літають у небі всіх континентів Землі.

4. Найбільший та найпотужніший у світі транспортний літак, створений київським конструкторським бюро імені Антонова Ан-225 «Мрія». Головний конструктор Віктор Ілліч Толмачов. Ан-225 з максимальною спорядженою масою 640 тон, є найважчим літаком у світі.

Завдання 14. Прочитайте текст.

У сучасному світі існує безліч музеїв: художні, історичні, літературні, науки, археологічні, музеї іграшок, народного побуту та одягу... Але є в світі декілька музеїв, які можуть здивувати навіть досвідченого туриста. Це музеї води.

У Києві це один із найпопулярніших музеїв. Розташований він у старовинній водонапірній башті на схилах Дніпра. Башті – понад 140 років. Це пам'ятка архітектури та історії. У середині башти є ліфт, який опускає відвідувачів під землю, де вони потрапляють у казку. Величезні акваріуми, в яких плавають різнокольорові привітні японські риби. Риби торкаються рук відвідувачів, плескаються, радує око.

У музеї можна наочно побачити, як влаштована артезіанська свердловина, моделі каналізаційного колектора, гігантський уні-

таз, душ, крани. Екскурсовод розповідає, які етапи очищення проходить річкова вода, перш ніж стане безпечною та придатною до вживання. І одразу дізнаєшся, скільки води витікає з незакритого крана або душа, якщо він протікає, і чому треба економити воду. Економія води – це питання екологічної культури людей.

У музеї ми бачимо, як вода змінює природу, несе життя, формує нашу планету. Над головою відвідувачів гримить грім, народжується та ллється дощ і шумлять перші гейзери, тануть льодовики та ревуть водоспади. Екскурсанти можуть самі прокласти річкове русло, видути величезну мильну бульбашку людського зросту і опинитися на мить у середині неї. Тут в одному із залів є грот, якщо пройти через нього, можна дізнатися про різні стани води.

На відміну від інших музеїв, у цьому музеї всі експонати можна брати до рук. Завдяки моделям і схемам екскурсанти знайомляться з процесами водоочищення, системою водопостачання в Києві, кругообігом води в природі, а також з усім розмаїттям форм існування води на нашій планеті.

Великий інтерес відвідувачів викликає історична частина композиції. Будівлі водонапірних веж, експозиція фрагментів труб, які в різний час використовувалися для водопостачання. Дуже цікава дерев'яна труба, яку знайшли археологи під час розкопок. Через цю трубу текла вода з київських гір до фонтану «Самсон» на Подолі.

Схожий музей води існує у столиці Білорусі Мінську. Тут є безліч друкованих видань про водні ресурси країни, а також і сама вода, яка зберігається в різних видах посуду. У Санкт-Петербурзі музей води приваблює відвідувачів не тільки звичайними екскурсіями, але й конкурсами, вікторинами та навіть ворожіннями.

Дуже цікавий музей води в місті Штірум у Німеччині. Він також розташований у старовинній водонапірній башті. На висоті 40 метрів розташований оглядовий майданчик, а спуститися донизу можна через захоплюючий атракціон. Прозорий ліфт спускається через резервуар, заповнений 500 тонами чистої прозорої води.

Найкращий у світі музей води знаходиться в Лісабоні, в Португалії. Він заснований у 1987 році. Цей невеликий змістовний музей охоплює всі вікові часи Лісабона – від епохи римлян і до сучасності. До складу музею входять два водосховища й акведук, побудований у 1732 році. Акведук є шедевром наукової думки. У 1990 році цей заклад отримав найпрестижнішу премію «Музей року» від Ради Європи.

Музей води в Нью-Йорку є освітнім навчальним закладом. Тут зібрана і опублікована література про взаємини між чоловіком і водою. Відвідувачам у доступній формі розкажуть захоплюючі історії про те, як створювалися цивілізації, культури, мови, і як вони були знищені силою води. У цьому музеї є єдина виставка кристалів, які змінюють форму прямо на очах відвідувачів.

У 1995 році в Монреалі, в Канаді урочисто відкрився музей Біосфера, який став першим у країні музеєм, присвяченим водній екосистемі. Головна мета музею – популяризація ідей економного використання водних ресурсів, боротьби з кліматичними змінами та забезпечення відновлюваності природних ресурсів. Адже проблема збереження води на планеті в наш час стає величезною проблемою. Деякі вчені навіть попереджають, що людство може почати воювати за воду.

Завдання 15. Дайте відповіді на запитання.

1. Які музеї існують у світі?
2. Чи є в Києві музей води?
3. Де він розташований?
4. Що можна побачити в музеї?
5. Що екскурсанти можуть робити в музеї?
6. Чи є в музеї частина історичної експозиції?
7. Чи існують подібні музеї в Європі?
8. Які експонати (особливості) вони мають?
9. Що вам відомо про музей води в Нью-Йорку?
10. Яка мета створення музею Біосфера?
11. Чому на планеті існує загроза війни за воду?

Завдання 16. Прочитайте та вивчіть напам'ять вірш В. Симоненка.

Ти знаєш, що ти — людина?
Ти знаєш про це чи ні?
Усмішка твоя — єдина,
Мука твоя — єдина,
Очі твої — одні.
Більше тебе не буде.
Завтра на цій землі
Інші ходитимуть люди,

Інші кохатимуть люди —
Добрі, ласкаві й злі.
Сьогодні усе для тебе —
Озера, гаї, степи.
І жити спішити треба,
Кохати спішити треба —
Гляди ж не проспий!
Бо ти на землі — людина,
І хочеш того чи ні —
Усмішка твоя — єдина,
Мука твоя — єдина,
Очі твої — одні.

Розділ ІХ

Завдання 1. *Виправте помилки у запропонованих словосполученнях.*

Морозний день, сонячний погода, північний вітер, погода без опади, дощовий хмари, безхмарний небо, вранішній роса, мокрий сніг, холодний вечір, різкий похолодання, штормовий попередження, безводний пустеля, день без вітер, холодний повітряний маси, короткочасний дощ, сонячний тепло, незначний хмарність.

Завдання 2. *Прочитайте речення. Замість крапок поставте дієслова іти, піти, ходити, бігати в потрібній формі.*

1. Учора ввечері раптово дощ. 2. Діти радісно ... по калюжах. 3. Я не люблю ... під дощем. 4. Узимку важко по снігу. 5. Несподівано ... густий лапятий сніг. 6. Звечора ... дощ, а під ранок сніг. 6. Альпіністи майже дійшли піку Говерли, аж раптом ... сніг з дощем. 7. Сьогодні весь день дощ.

Завдання 3. *Прочитайте діалоги «Бюро погоди».*

1

- Алло!
- Це бюро погоди?
- Так. Слухаю вас.
- Скажіть, будь ласка, яка буде завтра погода?
- Завтра в Києві буде ясна погода. Вітер південний, помірний, температура вночі 10–12 градусів з плюсом, вдень 20–22 градуси тепла.
- Дякую.

2

- Алло, це бюро погоди?
- Так.
- Повідомте, будьте ласкаві, прогноз погоди на цей тиждень.
- Будь ласка. Удень зберігатиметься холодна погода з опадами. Вночі очікують різке похолодання, можливі заморозки.
- Заморозки? У повітрі чи на ґрунті?
- Так, заморозки на ґрунті. Вночі температура знизиться до мінус десяти (-10) градусів за Цельсієм.

- Дякую.
- Будь ласка.

3

- Оксанко, ти вже зібралася?
- Так, мамусю, я вже запізнююся.
- Доню, візьми з собою плащ та парасольку.
- Навіщо? За прогнозом дощу не буде. Я телефонувала в бюро погоди, мені повідомили, що сьогодні опадів не передбачають.
- За прогнозом може й не буде, а ти подивися на небо! Он які дощові хмари насуваються! Буде не просто дощ, буде злива!
- Ой, мамо, *яка там* злива!
- Минулого разу ти теж мені не вірила, а *змокла вщент!* Дощ лив як з відра!
- Я ж встигла сховатися під дах!
- А якщо не встигнеш? Захворіти хочеш? У тебе *сесія на носі*, а ти сперечаєшся.
- Добре, мамо, зроблю, як ти кажеш. Візьму із собою плащ і парасольку.

Запам'ятайте!

Потрапити під дощ.
Дощ ллє як з відра.
Змокнути вщент.
Який там дощ!
Яка там злива!
Яке там похолодання!

Завдання 4. Дайте відповіді на запитання.

- I. Зразок:** – Не знаєш, сьогодні дощ буде?
– Та який там дощ! Буде сонячно.
1. Ти не знаєш, сьогодні буде сніг?
 2. Ти не чула прогноз погоди, вночі обіцяли туман?
 3. Подивися у вікно, на небі хмари є?
 4. Сьогодні на морі є шторм?
 5. У горах буде гроза?
 6. Учора за містом була злива?
 7. Сьогоднішній прогноз погоди обіцяє бурю?

II. Зразок: – Не знаєш, сьогодні дощ буде?

– Не знаю, ніби не буде.

– Ти не знаєш, сьогодні ввечері мороз буде?

– Ти не бачив, сьогодні вранці ішов сніг?

– Подивися, дощ іде?

– На вулиці ожеледиця є?

– Сьогодні в горах туман є?

– Сьогодні на вулиці холодно?

Завдання 5. *Складіть власні діалоги про погоду у вашій країні в різні пори року, використайте наведену інформацію, слова та словосполучення.*

1. Сьогодні на заході країни вдень очікують суху морозну погоду, вночі опади, температура вночі від 1 до 7 градусів морозу, вдень 0 градусів.

2. У столиці завтра хмарно, можливе налипання мокрого снігу, вітер північний, 10–12 метрів за секунду. Температура вночі 0–2 градуси морозу, вдень 1–3 градуси тепла.

3. На сході помірний вітер, можливі короточасні опади. Уночі температура 19–21 градус тепла, вдень 25–28 градусів тепла.

4. На півдні країни пройдуть сильні дощі, можливі зливи, вітер сильний, у горах вранці туман. На морі шторм 5–7 балів. Температура вночі 11–13, вдень 29–31 градус тепла.

5. У центрі країни збережеться помірна хмарність, вітер слабкий, 3–5 метрів за секунду, температура вночі 6–8, вдень 14–19 градусів тепла, місцями дощитиме.

Слова та словосполучення

Бюро погоди

Прогноз погоди

Погода ясна, сонячна, тепла, холодна, без опадів, з опадами

Вітер північний, південний, західний, східний, помірний, різкий, холодний, штормовий

Похолодання

Потепління

Заморозки

Мряка

Дощ

Злива
Гроза
Температура підвищилася, знизилася, впала, доходила до... , на сонці, в тіні.

Завдання 6. *Складіть прогноз погоди, який попереджає: а) про неможливість вильоту літака з аеропорту; б) про неможливість купатися в морі; в) туристів про відміну пішого походу; г) альпіністів про те, що через погану погоду підйом в гори скасовується.*

Завдання 7. *Прочитайте діалог.*

– Паоло, мій брат сказав, що ти приїхала в Україну з Латинської Америки, це так?

– Так, Світлано, чому ти раптом питаєш?

– Мені в школі дали завдання написати реферат про цей регіон.

– З радістю тобі допоможу. Яка тема?

– Клімат, природа, екологія.

– Складна тема, адже на території Латинської Америки виділяють декілька субрегіонів.

– О, як цікаво! Які субрегіони?

– Учені виділяють Середню Америку (Мексика, країни Центральної Америки), лаплатські країни (Аргентина, Бразилія, Парагвай і Уругвай), андські країни (Болівія, Венесуела, Еквадор, Колумбія, Перу та Чилі).

– Мабуть, я сама не розберуся. Допоможеш мені?

– Так, звичайно. Слухай уважно. На території Латинської Америки розташована найдовша в світі система гір, яка називається Кордильєри-Анди.

– Цікаво! Подвійна назва.

– Подвійна назва тому, що частина гір має назву Кордильєри, так її назвали іспанці. У перекладі це означає гірські ланцюги, а частина гір у Південній Америці називається Анди. Мовою інків – мідні гори. Ці гори простягнулися вздовж тихоокеанського узбережжя на 18 тисяч кілометрів.

– Це високі гори?

– Так. На території Аргентини розташована найвища гора Південної півкулі – Аконкагуа, висота якої 6959 метрів. На кордоні між Болівією та Перу розташоване одне з найбільших високогір-

них озер світу – Тітікака – 3812 метрів, його площа 8300 кв. км. Ой, забула, у нас є ще найвищий діючий вулкан на Землі – Котопахі, 5897 метрів, він розташований поблизу столиці Еквадору міста Кіто.

– А річки у вас є?

– Яке дивне питання! Звичайно ж, є! Наша найдовша річка Амазонка має довжину 7 тисяч кілометрів і вона є найбільш багатоводною річкою на планеті. Щороку Амазонка виносить в океан близько 6 тисяч кубічних кілометрів води.

– Нічого собі! Оце так річка!

– На території Венесуели є найбільше озеро-лагуна Макарайбо. Його територія 13,3 тисячі квадратних кілометрів. Крім цього, у нас є ще одне диво світу – кліматичний феномен Ель-Ніньо.

– Що? Ель-Ніньо? Що це таке?

– Це тепла течія в океані, яка з'являється в екваторіальній частині Тихого океану перед Різдом і прямує до Південноамериканського узбережжя один раз на 7–11 років. Температура повітря тоді підвищується на 3–8 градусів від звичайної.

– Хіба це погано? Буде тепліше.

– Ні, це не дуже добре, адже тоді на півночі Бразилії панує засуха, рівень води в Амазонії знижується і починаються велетенські лісові пожежі.

– Так, це недобре. Я чула, у вас є пустелі?

– Так, у нас є пустеля Атакама, її вважають найсухішою на Землі. Там випадає усього 1–5 мм опадів на рік. Взагалі, у нас клімат жаркий, середньомісячна температура вища за +20 градусів.

– Паоло, я слухала тебе уважно і звернула увагу, що в твоєму регіоні все має префікс най-. Найвища гора, найвищий вулкан, найбільше озеро, найдовша річка, найсухіша пустеля! Хотілося б побачити все на власні очі.

– Жодних проблем! Приїжджай до мене в гості! Подивишся усе сама, тоді не будеш сміятися.

– А сніг у вас хоча б інколи буває?

– Дуже рідко! Це для нас диво!

– Тоді запрошую тебе в Карпати, покатаємося на лижах, погуляємо в горах!

– З радістю!

– Дякую тобі, Паоло, ти мені дуже допомогла. Сподіваюся, мій реферат буде найкращим, адже ти все так докладно мені розповіла.

- До побачення, Світлано, бажаю успіху!
- На все добре, Паоло!

Завдання 8. Дайте відповіді на запитання.

1. Чому Світлана звернулася до Паоли?
2. Звідки приїхала Паола?
3. Чому гори в Латинській Америці мають подвійну назву?
4. Яка довжина гір?
5. Яка річка найбільша в Латинській Америці?
6. Яке озеро є в горах на кордоні Болівії та Перу?
7. Які розміри озера Тітікака?
8. Яку висоту має найвища гора в Південній півкулі?
9. Яке озеро є на території Венесуели?
10. Які розміри має озеро-лагуна Макарайбо?
11. Чому пустелю Атакаму вважають найсухішою на Землі?
12. Куди Світлана запросила Паолу?

Завдання 9. Прочитайте діалог.

- Паоло, Ангело, Терезіє, нарешті ми приїхали в Карпати!
- Так, Світлано, ми так довго збиралися! Тепер ти маєш нам усе розказати про красоти України!
- Так, Паоло, я пам'ятаю свою обіцянку. До речі, завдяки тобі за реферат про Латинську Америку я отримала найвищий бал.
- Тоді зараз виконуй свою обіцянку.
- З радістю. Слухайте! Територія України простягається із заходу на схід на 1316 км і майже на 900 км із півночі на південь. Близько 95% території займають рівнини, 5% території – гори Карпати.
- Світлано, ти розповідаєш такі подробиці, як на уроці!
- Це тому, що я патріот своєї країни і дуже люблю її. Ну добре, розповідатиму тільки цікавинки!
- Це ми пожартували, розповідай, як вважаєш за потрібне!
- Клімат України помірно континентальний. У нас взимку холодно, температура повітря може знижуватися до -20... -25 градусів, зрідка до -30, а влітку навпаки – температура підвищується до +25... +30, іноді до +35. Два роки тому в Києві був температурний рекорд – 17 липня температура підвищилася до +39 градусів в тіні. Уявіть, що було на сонці! Мабуть, усі +42, якщо не більше. Жара була така, ніби в гарячій печі!

– Ми вже відчули, що взимку у вас холодно, а влітку тепло, навіть жарко. Зараз ми живемо в Києві і майже щодня бачимо Дніпро. А які ще річки є в Україні?

– В Україні є великі річки – Дніпро, Дністер, Південний Буг, Сіверський Донець, Дунай, Тиса, Прут, повноводні притоки Дніпра – Прип'ять, Десна, Сула, Псел, Ворскла, і безліч маленьких річок. У нас є вихід до Чорного та Азовського морів.

– А озера у вас є?

– Звичайно є! В Україні близько 20 тисяч озер та лиманів. На північному Сході є велике озеро Світязь, глибина якого 60 метрів, а на півдні є найбільше прісне озеро України – Ялпуг. Довжина озера 25 км, ширина від 2 до 7 км, глибина від 2,6 м до 6 м. На території Закарпаття розташовані 32 озера, але найпривабливішим і найчарівнішим вважають Синевир, яке одночасно є найбільшим і найглибшим високогірним озером України.

– А Карпати?

– Карпати – це наша гордість, наша перлина. Їх називають «легені» Східної Європи. У Карпатах росте 2110 видів квіткових рослин, багато цінних видів дерев і лікарських рослин. Найвища гора українських Карпат – Говерла. Її висота 2061 м.

– А у вас у Карпатах є вулкани?

– Діючих вулканів немає. Конуси погаслих вулканів є в околицях міст Ужгород, Мукачеве, Берегове та Хуст. В околицях цих міст є джерела термальної води. Там можна купатися і взимку, і влітку, вода має постійну температуру +38...+42 градуси. Українці люблять відпочивати в Карпатах увесь рік. Улітку дуже популярний зелений туризм. Людям подобається жити в звичайних українських хатах, їсти традиційні карпатські страви. А взимку, коли гори вкриває сніг, катаються на лижах.

– Ось тому і ми сюди приїхали! Дякуємо тобі, Світлано, за докладну розповідь! Це було дуже цікаво!

Завдання 10. Дайте відповіді на запитання.

1. Куди приїхали на відпочинок дівчата?
2. Яка територія України?
3. Який клімат нашої держави?
4. Чи є в Україні річки?
5. Які озера є в Україні?
6. Що є в Карпатах?

Завдання 11. Прочитайте діалог «Експедиція на Синевир».

- Дівчата, зачекайте!
- Альваро, що сталося, куди ти так поспішаєш?
- Біжу до вас. Я щойно побачив оголошення про експедицію на озеро Синевир.
- Куди? На озеро? Хіба тут у горах є озеро?
- Так, чудове озеро, перлина Карпат. Його називають Синевир, а місцеві жителі називають його Морське Око.
- А ти звідки знаєш?
- Минулого року я з друзями вже відвідав це чудове місце.
- І що ти там побачив?
- Це казкове озеро. Воно розташоване високо в горах, на висоті 989 метрів над рівнем моря, його площа 5 гектарів, середня глибина становить 8–10 метрів, максимальна – 24 метри. Через висоту над рівнем моря і глибину навіть у найтепліші дні прогріваються лише верхні 1–2 метри води озера. На дні озера Синевир є отвір, який регулює рівень води, і завдяки цьому озеро не виходить з берегів навіть під час найбільших паводків.
- А риба у ньому є?
- Звичайно! У прозорій воді озера живе форель.
- Форель? Та це ж дуже красива і смачна риба! Вона живе лише у чистій прозорій воді.
- Так, вода там бездоганна.
- Альваро, чому така дивна назва – Морське Око?
- Це тому, що посередині озера є невеликий острівцець площею всього кілька метрів і здається, що це блакитне око дивиться в небо. А навкруги озера ростуть стрункі ялинки, вік яких становить 140–160 років.
- Альваро, ти поет! Так чудово розповідаєш, ми обов'язково поїдемо на цю експедицію.
- Ви отримаєте справжню насолоду. На березі є кафе, де можна поласувати свіжою фореллю.
- Дякуємо тобі, Альваро, за інформацію.

Завдання 12. Дайте відповіді на запитання.

1. Чому поспішав Альваро?
2. Що він розповів дівчатам?
3. Які розміри має озеро Синевир?

4. Чим можна поласувати на березі озера?
5. Чи поїдуть дівчата на екскурсію?

Завдання 13. Прочитайте текст.

Україна – держава, яка може вразити навіть досвідченого мандрівника. Тут можна побачити шматочок Італії, Африки, Нідерландів, Німеччини, Японії або інших не менш цікавих місць. Здивувалися? Ось, наприклад, всі знають Венецію в Італії. А чи чули ви колись назву Вилкове? Ні? А в Україні його знають майже всі.

Це невеличке місто розташоване на відстані 300 кілометрів від Одеси, на кордоні з Румунією, в дельті Дунаю. Вилкове – це місто на воді, своєрідна українська Венеція. Тут замість звичних тротуарів і вулиць канали, по яких місцеві жителі пересуваються на човнах. Повітря надзвичайно чисте та свіже, а пейзажі напрочуд прекрасні й романтичні. Основне заняття місцевих жителів – риболовля. Порибалити сюди приїжджають гості з різних куточків України.

А ще тут на островах росте полуниця, яка плодоносить практично цілий рік.

Та найбільше диво цього міста – знаменитий виноград сорту «Новак». Цей сорт унікальний, його смак не можна переплутати з жодним виноградом, адже більше ніде у світі виноград не росте на воді.

Туристів приваблюють екскурсії на катері Дунаєм, під час яких можна побувати на «нульовому кілометрі» – там, де Дунай впадає в Чорне море.

На заході України, на кордоні зі Словаччиною, розташоване місто Ужгород. Щоб побачити, як квітне японська сакура, не потрібно летіти до Японії. Достатньо у травні відвідати Ужгород. Ви побачите квітучі алеї дерев з невагомими рожевими пелюстками. А поряд із сакурами квітнуть дивовижні білі та рожеві магнолії.

Про нідерландські тюльпани і нарциси чули всі. Щорічно до Нідерландів приїжджають мільйони туристів, щоб побачити чудовий парк нарцисів. А українцям не треба їхати так далеко. Достатньо просто відвідати на початку травня місто Хуст у Закарпатті. Тут за одну ніч зелена долина перетворюється на неймовірно красивий квітучий килим із білосніжних нарцисів. Це природний заповідник, який охороняє держава. Тут можна лише милуватися квітами, їх не можна зривати.

Якщо вас цікавить старовинна архітектура, вузькі заплутані вулички, подобається кава та смачні булочки, вам треба відвідати місто Чернівці. Це місто часто називають українською Прагою, українським Віднем або українським Парижем. Місто захоплює своїми площами, вулицями, стародавніми соборами і дивовижною архітектурою. Особливо вражає красою Чернівецький національний університет. Його побудували в 1864–1882 роках і він дуже схожий на найвідоміші європейські університети – Сорбону, Оксфорд та Кембридж.

Собори, церкви, велична ратуша, площа з турецьким колодязем, будинки-близнюки, будинок-корабель і багато інших пам'яток архітектури неможливо забути.

Щоб побачити на власні очі скандинавські фіорди, українцям не потрібно їхати до Швейцарії. Усього в 100 кілометрах від Києва, біля селища Буки є місце неймовірної краси. Це Бузький каньйон, який створила річка Гірський Тікич. Неповдалік від каньйону гарний водоспад. Біля водоспаду розташоване маленьке село Водяники. Тут можна побачити старовинні вітряки, які навдивовижу подібні на пейзажі села Кіндердейк у Нідерландах.

Тож для знайомства з Україною достатньо зібрати рюкзак, купити квиток на найближчому вокзалі і вирушити на зустріч з мальовничою Україною!

Завдання 14. Дайте відповіді на запитання.

1. Де розташоване місто Вилкове?
2. Чому його називають українською Венецією?
3. Чим може зацікавити туристів це місто?
4. Що можна побачити в Ужгороді?
5. Де в Україні розташована долина нарцисів?
6. Чим приваблюють туристів Чернівці?
7. Чому українцям не обов'язково їхати до Швейцарії, щоб побачити фіорди?

Завдання 15. Складіть діалоги, використайте інформацію.

1. Український аналог Ніагарського водоспаду

1. Ніагарський водоспад – Джуринський водоспад (Річка Джурин).
2. Розташований в Тернопільській області біля села Нирків.

3. Найвищий рівнинний водоспад України.
4. Гірський бурхливий потік з шумом падає з висоти 16 метрів.
5. Ширина водоспаду 20 метрів.
6. Водоспад має три каскади, тому він надзвичайно шумний. Якщо стояти у підніжжя водограю, неможливо почути співрозмовника.

2. «Шотландський» залізничний міст в с. Плебанівка, Тернопільська область

1. У селі Плебанівка в Тернопільській області є залізничний міст, який побудували в 1896 році.
2. Міст має 9 арок і побудований з натурального каменю, саме тому він зберігся до наших днів практично в первинному вигляді.
3. Висота мосту 30 метрів, довжина 130 метрів.
4. Шотландський міст Гленфіннан – брат-близнюк моста з Тернопільщини.
5. Обидва мости мають казковий вигляд.
6. Шотландський міст Гленфіннан більш відомий в світі, адже саме там знімали епізоди з відомого фільму про Гаррі Поттера.
7. По цьому мосту у фільмі потяг віз учнів до чарівної школи.

3. Білгород-Дністровська фортеця

1. Білгород-Дністровська фортеця – історико-архітектурна пам'ятка 13–15 століть.
2. За своїми розмірами ця фортеця найбільша в Східній Європі.
3. Фортецю побудували на території колишнього античного міста Тіра, її загальна площа становить 9 гектарів.
4. З трьох боків навкруги фортеці є рів шириною 14 метрів і глибиною 20 метрів. З півночі фортецю захищають води Чорного моря.
5. Фортеця має міцні стіни. Їх довжина 2,5 кілометри.
6. За високими стінами є вежі й бастіони. Колись тут було 34 вежі, залишилось лише 26, і цитадель – найбільш важлива частина фортеці. Раніше в ній розміщувався комендант й офіцери гарнізону, зберігався арсенал і скарбниця, в темниці утримували в'язнів.
7. У наші дні на території фортеці функціонує музей-заповідник.
8. Подивитися на пам'ятку архітектури середньовіччя приїжджають туристи зі всього світу.

9. Фортеця розташована за 90 км від Одеси. З обласного центру сюди можна дістатися залізницею, автобусом або на маршрутному таксі.

Завдання 16. *Опишіть природу та клімат: а) місцевості, де ви народилися; б) країни, звідки ви приїхали, в) погоду в місті, де ви живете зараз. Використайте слова та словосполучення.*

Північ, південь, гори, рівнина, море, річка, озеро, пустеля, прісний, солоний, термальний, вулкан, сніг, сонце, сонячний, ширина, довжина, глибина, висота, континентальний, субконтинентальний, мороз, спека, жара.

Завдання 17. *Опишіть погоду, про яку говорять:*

1. Сім погод на дворі: сіє, віє, мутить, крутить, рве, зверху ллє, знизу мете.
2. Прийде лютий, то спитає, чи добре взутий.
3. У таку погоду господар й собаку на вулицю не вижене.
4. Один день блисне, а сім днів кисне.
5. Багато грому, мало дощу.
6. Зуб на зуб не попадає.

Завдання 18. *Опишіть пори року, використовуючи такі слова.*

1. Погода ясна, тиха, безхмарна, сонячна, морозна.
2. Зима морозна, сувора, холодна, тепла, сніжна, безсніжна.
3. Спека літня, сильна, неймовірна.
4. Сонце пригріває, гріє, припікає, пече, зимове, літнє, весняне, осіннє.
5. Вітер слабкий, помірний, холодний, теплий, гарячий, сухий, вологий, сильний, ураганний.

Завдання 19. *Опишіть природні явища: гроза, ураган, шторм, злива, мряка, снігопад, спека, лавина в горах, буря в пустелі, веселка, град, туман.*

Завдання 20. *Складіть діалоги, можливі в таких ситуаціях:*

1. Ви на прогулянці. За прогнозом має бути тепла сонячна погода, аж раптом почалася злива.

2. Ви збираєтеся поїхати відпочивати в Одесу. Друзі вже там. За- телефонуйте другові та запитайте про погоду на курорті.

3. Ваша однокурсниця живе на півночі. Вона повернулася з кані- кул. Розпитайте її про погоду на її батьківщині.

4. Де тепліше влітку – у Києві чи у вашому рідному місті? По- рівняйте.

Завдання 21. *Складіть коротку розповідь на одну із запропоно- ваних тем.*

1. Ваша улюблена пора року.

2. Ви ніколи не були в горах. Перші враження від поїздки в Кар- пати.

3. Ви приїхали з південної країни, де ніколи не було снігу. Упер- ше ви побачили сніг у Києві.

Завдання 22. *Прочитайте діалог. Запам'ятайте виділені слова і словосполучення.*

– Альваро, привіт!

– О, Сергію, вітаю! Давно не бачив тебе! *Яким вітром?*

– Та ось, прийшов зустрітися з Алісією, а тут у вас таке свято на факультеті! *Що святкуєте?*

– О, Сергію, ти мене здивував. Ходиш до нас на географічний факультет вже два роки, а не знаєш, що щороку 19 листопада ми святкуємо День синоптика.

– Який день? День синоптика? *Уперше чую.*

– Ох, Сергію, про День дипломата ти знаєш, ваш інститут вла- штовує *грандіозне свято* щороку, а про нас забув?

– Згоден, *мені соромно*. Запам'ятаю цей день. Як ви будете свят- кувати?

– Спочатку декан привітає нас усіх, потім вшануємо відмін- ників, а потім буде дискотека. Ще ректорат обіцяв солодкий стіл. Бачиш, у їдальні вже столи накриті? Приходь з Алісією, буде весело.

– Тепер уже обов'язково прийду.

Запам'ятайте!

Яким вітром?

Уперше чую

Грандіозне свято
Мені соромно

Завдання 23. Прочитайте текст.

День синоптика

У сучасному світі існує багато великих та маленьких свят. Є свято медиків, вчителів, захисників Вітчизни, День матері і батька і ще безліч інших свят. Але є у світі свято, яке так чи інакше стосується кожної людини – це День синоптика. Своє професійне свято синоптики щороку відзначають 25 березня. Започаткували це свято не так давно – у 1950 році. 23 березня 1950 року була підписана Конвенція Всесвітньої метеорологічної організації. На сьогоднішній день Всесвітня метеорологічна організація налічує 189 країн світу. Мета цієї організації полягає в міжнародній співпраці в сфері метеорології. А почалося все ще у 1855 році. 19 лютого 1855 року Директор Паризької обсерваторії Урбен Левер'є представив Паризькій академії наук оперативну карту погоди в Європі. Робота Левер'є довела, що за допомогою синоптичних карт можна передбачити погоду. Цей день вважають Днем народження синоптичної карти, яка поклала початок всесвітній службі погоди.

В Україні синоптики відзначають своє свято 19 листопада. У нашій країні його почали святкувати з 2003 року.

В Україні фах метеоролога можна отримати в Київському університеті імені Тараса Шевченка та в Одеському державному екологічному університеті.

Метеорологи – незмінні учасники різних експедицій, вони зимують на полярних станціях, працюють у малонаселених районах, на високогірних плато і перевалах, на бортах океанічних кораблів, на аеродромах, літають на літаках і аеростатах тощо.

Метеоролог постійно стежить за небом та за всіма змінами погоди. Він має бути дуже уважним та об'єктивним, і оцінювати все, що відбувається в атмосфері на його очах. Професія метеоролога інтернаціональна. Без міжнародної співпраці неможливо збирати метеорологічну інформацію. Явища погоди розвиваються над землею поверхнею, вони не зважають на державні кордони. Метеорологи обмінюються інформацією на усій земній кулі, тому вони мають свою специфічну міжнародну мову. Ця мова незвична – це цифрові коди та стандартні символи.

Метеорологи – люди зі спеціальною освітою. Серед них є метеоспостерігачі, оператори метеорологічних радіолокаторів, техніки, інженери і науковці. У метеорологічній службі разом з метеорологами працюють люди інших спеціальностей – радіотехніки, зв'язківці, механіки, телеметристи, програмісти й оператори ПК і багато інших. Без їхньої допомоги не можна собі уявити роботу метеорологів.

Синоптики складають прогнози погоди, аерологи вивчають стан атмосфери на висотах, морські метеорологи забезпечують метеорологічною інформацією морський транспорт, авіаційні метеорологи – повітряний транспорт. Радіометеорологи розробляють різні радіотехнічні засоби для дослідження атмосфери.

Завдання 24. Дайте відповіді на запитання.

1. Які свята існують у сучасному світі?
2. Коли започаткували День синоптика ?
3. Скільки країн входить до Всесвітньої метеорологічної організації?
4. Яка подія сприяла виникненню всесвітньої служби погоди?
5. Коли в Україні святкують День синоптика?
6. Де в Україні можна опанувати професію синоптика?
7. Які професії є в службі метеорології?

Завдання 25. Прочитайте діалог.

– Доброго ранку, шановні студенти! Вітаємо вас у Карпатах! Для того, щоб оселитися у нашому готелі, вам необхідно заповнити анкету. Ось бланки, напишіть, будь ласка, відповіді на запитання.

– Так, подивимося. Треба написати число, місяць, рік народження.

– Сергію, допоможи мені заповнити анкету!

– Із задоволенням, Альваро! Зараз подивимося. Перше запитання – дата народження. Альваро, коли ти народився?

– 12 квітня 1990 року. А ти, Сергію?

– Я народився 17 березня 1995 року. Альваро, твоя сестра Жанет коли народилася?

– У травні.

– У якому році?

– У 1997 році. Я старший від неї на 7 років. Сергію, у тебе є брати та сестри ?

– Так, Альваро, вони всі молодші від мене. Брат народився у 2006 році, а сестра у 2009 році.

– Які маленькі! А скільки років твоїй мамі?

– 45 років. Вона народилася 11 серпня 1975 року. Вона ще молода. А батькові 52 роки. Він народився у 1968 році. Ми святкуємо його день народження 27 лютого.

Завдання 26. *Напишіть відповіді на запитання анкети.*

1. Прізвище, ім'я, по-батькові.
2. Дата народження.
3. Місце народження.
4. Місце навчання.
5. Дата вступу в університет.
6. Дата закінчення навчання.
7. Адреса: місто, вулиця, номер будинку, номер помешкання.

Завдання 27. *Складіть власні діалоги, в них використайте прислів'я.*

1. Снігу зимою не дістанеш.
2. Удень при сонці пошукати.
3. Аж мороз схопив за плечі.
4. Чекати з моря погоди.
5. Узимку літа не діждеш.

Завдання 28. *Складіть коротку розповідь на одну із запропонованих тем.*

1. Професія – метеоролог.
2. Що сталося з погодою?
3. Озера України.

Завдання 29. *Прочитайте та вивчіть напам'ять вірш О. Олеся.*

Довго хмарами небо покрите було,
Довго землю встеляли тумани,
А сьогодні — дивлюсь — і весна, і тепло,
І блакить, і повітря весняне.
Все радіє, живе і співа навкруги,

Ніби дихають луки і ниви,
І в струмки обертаються білі сніги,
І туркочуть, як голуби сиві.
Я стояв і дививсь, і здавалось мені,
Що кричать журавлі десь в блакиті,
Що несуть вони нам і любов, і пісні,
І тепло, і розкоші, і квіти.
Я дививсь і радів, що минула зима,
Що весна наближається, літо...
Коли — глядь — уже сонця ясного нема.
Небо ж хмарами сизими вкрито...

Розділ X

Завдання 1. Прочитайте діалог. Напишіть цифри з дужок словами.

- Привіт, Максиме! Ти сьогодні бачив звіт за квартал?
- Привіт, Олено! Так, бачив.
- Як тобі результати роботи фірми?
- Дуже добре. Мені сподобалось, що ми отримали прибуток у березні у розмірі (271) тисяча гривень, у квітні – (695) тисяч гривень, а у травні – (820) тисяч гривень.
- Так, це набагато краще порівняно з минулим роком. Тоді ми заробили від (120) до (300) тисяч гривень.
- Сподіваюсь, ця тенденція збережеться, наступного кварталу ми підвищимо ці цифри максимально.

Завдання 2. Прочитайте діалог в особах. Запам'ятайте виділені слова та словосполучення.

Прийшов Олексій до Андрія в гості, а той щось із захопленням читає.

- Андрію, що це ти таке читаєш?
- Нам задали підготувати розповідь про Нобелівську премію, ось і збираю інформацію.
- А я знаю, що це одна з найпрестижніших міжнародних премій, яку щорічно присуджують за видатні наукові дослідження, революційні винаходи, значний внесок у культуру чи розвиток суспільства.
- Заснована ця премія у тисяча вісімсот дев'яносто п'ятому році Нобелем. Присуджують її за надзвичайні досягнення в фізиці, хімії, літературі, фізіології або медицині, мирі, економіці. Заснували премію згідно із заповітом шведського підприємця, винахідника та філантропа Альфреда Бернарда Нобеля. Він винайшов динаміт.
- Андрію, а хто є спонсором цієї премії?
- Нобель залишив величезний статок і щорічний прибуток з цього статку ділять на п'ять частин і дають лауреатам. На дві тисячі тринадцятий рік капітал становить приблизно чотириста сімдесят п'ять мільйонів доларів США, а розмір премії становив до дві тисячі дванадцятого року десять мільйонів шведських крон (приблизно 1,4 млн доларів США).

Завдання 3. Дайте відповіді на запитання.

1. Скільки Вам років?
2. Скільки років Вашому батьку?
3. Скільки років Вашій бабусі?
4. Скільки років Вашій подрузі (Вашому другові)?
5. Скільки років викладачці?
6. Скільки років Вашому одногрупнику?

Завдання 4. Прочитайте правильно речення.

1. Моєму батькові (51 р.).
2. Нашому викладачеві (65 р.).
3. Його бабусі (77 р.).
4. Її другові (24 р.).
5. Подрузі Андрія (19 р.).
6. Моєму молодшому братові (4 р.).
7. Його синові (26 р.).
8. Її матері (43 р.).

Завдання 5. Назвіть наведені роки: 1876; 1981; 2000; 2002; 2015; 2020.

Завдання 6. Дайте відповіді на запитання. Використайте інформацію з дужок.

1. У якому столітті утворилося Київське князівство? (VIII)
2. У якому столітті спорудили Софійський собор? (XI)
3. У якому столітті Верховна Рада проголосила Акт незалежності України? (XX)
4. Коли народився Василь Сухомлинський? (XX)
5. Коли народився Альфред Нобель? (XIX)

Завдання 7. Дайте відповіді на запитання.

1. У якому році ти народився?
2. У якому році народився твій брат?
3. У якому році народилася твоя сестра?
4. У якому році народився твій тато?
5. У якому році народилася твоя мати?
6. У якому році народився твій дідусь?

7. У якому році народилася твоя бабуся?
8. У якому році народився твій однокласник?
9. У якому році народилася твоя однокласниця?
10. У якому році народився твій викладач?

Завдання 8. Назвіть якого року відбулася подія.

1. 1657 р. помер український гетьман Богдан Хмельницький.
2. 1789 р. народився Джеймс Фенімор Купер.
3. 1814 р. народився Оскар Уайльд.
4. 1901 р. вперше було вручено Нобелівські премії.
5. 1945 р. закінчилась Друга світова війна.
6. 1959 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила «Конвенцію про права дитини».

Завдання 9. Прочитайте біографію першого нобелівського лауреата в галузі фізики.

Вільгельм Конрад Рентген отримав першим нобелівську премію з фізики 1901 року. Він народився 17 квітня 1845 року у місті Ленепе (Німеччина). З 1861 року він відвідував Ухрехтську технічну школу, але в 1863 р. його відрахували за карикатуру на викладача, через що він змушений був переїхати до Цюриха навчатися у вищій технічній школі. Особливу цікавість він проявив до математики та фізики. У 1869 році захистив дисертацію на ступінь доктора філософії.

У період з 1871 по 1873 рік Вільгельм працював у Вюрцбурзькому університеті, а 1874 року разом зі своїм професором перейшов до Страсбурзького університету. Там Рентген п'ять років працював лектором (до 1876 р.), а потім професором (з 1876 р.).

З 1888 р. Рентген очолив кафедру фізики в Університеті Вюрцбурга, у 1894 році його обрали ректором цього університету.

Головне його відкриття – X-випромінювання. Це відкриття з 1896 р. почали використовувати в медицині для діагностування переломів у військовому госпіталі.

Помер 10 лютого 1923 р. від раку.

Завдання 10. Дайте відповіді на запитання.

1. Коли народився Вільгельм Рентген?
2. В якому році він захистив дисертацію?

3. У які роки Вільгельм працював у Вюрцбурзькому університеті?

4. Коли його обрали ректором університету?

5. З якого року почали використовувати його винахід?

6. Якого числа помер Рентген?

Завдання 11. Утворіть речення з наведених слів.

1. Рентген, мати, інженерний, освіта.

2. Вільгельм, бути, чесний, і, дуже, скромний, людина.

3. Нобелівський, премія, він, присудити, в, 1901, рік.

4. Під час, Перший, світовий, війна, Вільгельм, Рентген, віддати, свій, заощадження, уряд, Німеччина.

5. Рентген, бути, почесний, доктор, Франкфуртський, університет.

Завдання 12. Передайте основні положення тексту у вигляді перекладу.

Завдання 13. Дайте письмові відповіді на запитання.

Зразок: Коли народився Микола Гоголь? (20.03.1809 р.)

Микола Гоголь народився двадцятого березня тисяча вісімсот дев'ятого року.

1. Коли народився письменник Всеволод Нестайко? (30.01.1930 р.)

2. Коли народився український поет Євген Маланюк? (1.02.1897 р.)

3. Коли народилася українська співачка Джамала? (27.08.1983 р.)

4. Коли народився відомий лікар Микола Амосов? (6.12.1913 р.)

5. Коли народився один з найкращих футболістів України Валерій Лобановський? (6.01.1939 р.)

6. Коли народився відомий IT-розробник Макс Левчин? (15.07.1975 р.)

7. Коли народився авіаконструктор Ігор Сікорський? (6.06.1889 р.)

8. Коли народився засновник космонавтики Сергій Корольов? (30.12.1906 р.)

9. Коли народився розробник WhatsApp Ян Кум? (24.02.1976 р.)

10. Коли народився нобелівський лауреат Петер Хантке? (6.12.1942 р.)

Завдання 14. Прочитайте текст і розкрийте дужки.

Роберт Едвардс

Народився в (1925 р.) в (Манчестер) (Англія). Після закінчення середньої школи служив у британській армії. Брав участь у Другій світовій війні. Після неї навчався в (Бангорський університет) (Північний Уельс), потім – в (Единбурзький університет). У (1955 р.) отримав звання доктора філософії за дисертаційну роботу в галузі ембріонного розвитку мишей. З (1958 р.) працював в (Національний інститут) медичних досліджень у (Лондон), де ініціював вивчення проблеми людського запліднення.

(1963 р.) переїхав у (Кембридж). Там спільно з Патріком Степто відкрив перший у світі центр людського запліднення. (25.07.1978) народилася перша дівчинка «з пробірки» – Луїза Джой Браун.

У (2007 р.) Роберт Едвардс посів 26-е місце в списку 100 найбільших геніїв за версією «Daily Telegraph».

Саме за розробку технології штучного запліднення, яка зробила революцію у боротьбі з безпліддям, учений отримав (2010 р.) Нобелівську премію.

Завдання 15. Дайте відповіді на запитання до тексту.

1. Коли і де народився Роберт Едвардс?
2. У якій галузі він отримав Нобелівську премію?
3. З якого року вчений працював в медичному інституті Лондона?
4. Коли народилася перша дівчинка «з пробірки»?
5. Які нагороди отримав вчений?

Завдання 16. Підготуйте розповідь про Нобелівського лауреата у галузі літератури Жан-Поля Сартра.

- 21.06.1905 народився в Парижі;
- отримав вищу освіту;
- у 1953 р. був обраний членом Світової ради миру;
- виступав проти катувань, геноциду, захищав свободу народів;
- у 1964 році Сартр став лауреатом Нобелівської премії в галузі літератури.

Завдання 17. Розкажіть, кого Ви знаєте з Нобелівських лауреатів. У яких галузях вони отримали нагороду?

Завдання 18. Скажіть, чи хтось з Ваших співвітчизників отримав Нобелівську премію? Які їх досягнення?

Завдання 19. Прочитайте текст. Знайдіть у ньому сполучники тоді, поки.

Щорічно в третю суботу вересня в Україні відзначають день винахідника і раціоналізатора. Цей день об'єднує людей різних професій, які наділені відчуттям нового, умінням розширити межі звичного і вийти за рамки стереотипів.

1. Електрична лампа

На винахід електричної лампи Томаса Едісона підштовхнула газова компанія, що погрожувала відключити газ у його майстерні за несплату. Американець розробив план по зниженню вартості виробництва лампи. У 1880 році він запатентував свій винахід – першу електричну лампочку з тривалим терміном служби. Едісон розробив і налагодив промислове виробництво ламп та складових: кабелів, електролічильників, генераторів.

Винайдена Едісоном електрична лампочка, горить з 1901 року до цього часу біля будівлі пожежної охорони міста Ліверморс.

2. Телефон

Офіційним винахідником телефону, здатного передавати звуки людської мови, вважається американець шотландського походження Олександр Грем Белл. Створення першого телефону в світі зафіксовано в 1876 році, саме тоді подали заявку на патент на винахід, який зробив революцію в науковому світі. Принцип роботи телефону був описаний за 20 років до цієї події в дисертації Шарля Бурселема, втілити та запатентувати ці звукопередачі за допомогою електрики зумів тільки Белл.

3. Комп'ютер

У 19 столітті англієць Чарльз Беббідж так близько підійшов до розробки основних функцій комп'ютера, що тепер його вважають батьком комп'ютера. Перша спроектована Беббідж машина, диференційний двигун, працювала на паровому двигуні. Вона вираховувала таблиці логарифмів і заносила результати на металеву пластинку. Працююча модель, яку він створив в 1822 році, була

шестицифровим калькулятором, здатним виробляти обчислення і друкувати цифрові таблиці.

4. Акумулятор

Першим зробив крок до створення акумуляторів Алессендро Вольта, але він не здогадався, як зробити отриманий ним гальванічний елемент, що перезаряджається. Інший вчений німець Вільгельм Зінстеден спостерігав ефект отримання постійного струму при зануренні свинцевих пластин у сірчану кислоту, але не зробив з цього висновків, які можна застосувати на практиці.

Проте французький учений Гастон Плант створив в 1859 році свинцево-кислотну батарею, яку можна було на відміну від гальванічного елемента перезаряджати.

5. Окуляри

Як своєрідний оптичний прилад окуляри використовували у 13 столітті. Перша згадка про властивості сферичного скла належала арабському вченому Ібн аль-Хайсама. Уже в X столітті він дуже наближено викладає особливість заломлення променів світла через такі скла і вважає, що при погляді через сегмент скляної кулі виходить збільшення предметів.

До середини 13 століття окуляри виглядали як відполіровані прозорі шматочки скла і кристалів. Виготовляли їх, переважно, для одного ока, трохи пізніше їх почали прикрашати металевою оправою.

6. Електродвигун

Перший електродвигун з обертанням робочого валу створив у 1834 році фізик і академік Борис Якобі. Але вперше ідею про створення більш сучасного електродвигуна з обертовим рухом висловив англійський учений В. Річчі ще в 1833 році.

Двигун Якобі складався з двох груп електромагнітів. Поперемінна зміна полярностей рухомих електромагнітів відбувалася шляхом спеціального комутатора. Принцип цього пристрою використовується в деяких сучасних електродвигунах. Потужність двигуна складала 15 Вт, при частоті обертання ротора 80–120 об/хв.

7. Годинник

Винахідниками сонячного годинника називають єгиптян та мезопотамців. Вони першими порахували час: розділили рік на 12 міс.,

день і ніч – на 12 год., година – на 60 хв., хвилину – на 60 сек. Проте протягом року сонце сідало і вставало по-різному, і годинник починав «брехати».

Удосконалив стародавній сонячний годинник жрець Бероз. Циферблат годинника він виготовив у вигляді чаші, що повторює форму небосхилу. На кінці голки-стрижня Бероз закріпив кульку, чия тінь вимірювала години. Шлях сонця в небі точно відбивався в чаші, а на краях її жрець так хитро зробив розмітку, що в будь-який час року його годинник показував вірний час.

8. Фотографія

Перший фотознімок в історії зробив в 1826 році француз Жозеф Нісефор Ньєпс. Він використовував камеру-обскуру й асфальт, який твердне в місцях, освітлених сонцем. Він покрит тонким шаром бітуму металеву пластину і протягом 8 год. фотографував вид з вікна майстерні, в якій працював. Зображення вийшло неякісне, проте це була перша фотографія в історії людства, на якій можна було розрізнити обриси реальних об'єктів.

9. Телеграф

У 1816 році американець Семюел Морзе винайшов телеграф, який працював за рахунок подачі і переривання електричного струму. Морзе пересилав розроблену ним систему знаків, закодованих в електричні імпульси – азбуку Морзе – по дротах. На кінцевому пункті важільний штифт, керований електромагнітом, фіксує ці знаки на папері.

10. Компас

Кілька видів компаса придумав в 11 столітті китайський вчений Шень Гуа, який багато працював над дослідженням властивостей магнітної стрілки. Він пропонував намагнітити природний магніт на звичайну швейну голку, потім прикріпити її за допомогою воску в центрі корпусу до вільновисячої шовкової нитки. Цей компас вказував напрям більш точно, ніж плаваючий, бо відчував набагато менший опір при своєму повороті.

***Завдання 20.** Дайте відповіді на запитання.*

1. Яке свято відзначають у третю суботу вересня в Україні?
2. Назвіть, які винаходи названі в тексті?

3. Хто є офіційним винахідником телефону?
4. У якому столітті створили першу модель комп'ютера?
5. Як виглядали перші окуляри?
6. Що створив Борис Якобі? Яке значення має його винахід?
7. Що і коли винайшов китайський вчений Шень Гуа?

Завдання 21. *Розкажіть, які ще важливі винаходи для людства Вам відомі. Чи використовуєте Ви їх у своєму житті?*

Завдання 22. *Розкажіть про відомого Вам винахідника. Використайте слова і словосполучення: особистість, народитися (де?), освічений, прогресивний, талановитий, працюючий, працювати (де?), винайти (що?), зробити модель, мати свій погляд, мати здібності.*

Завдання 23. *Прочитайте текст і зверніть увагу на правильне вживання дат.*

Брут де Вільруа

Брут де Вільруа (фр. *Brutus de Villeroi*; 1794 р., Тур, Франція – 1874 р.) – французький інженер 19-го століття, розробник підводних човнів.

Працював у Нанті, відомий завдяки розробці першого оперативного підводного човна («Наутілус», 1832 р.) і першого підводного човна ВМС США («Алігатор», 1862 р.).

Невеликий підводний човен «Наутілус» був завершений у 1832 році. Назва, можливо, є посиланням на човен «Наутілус» 1800 року, розробленого Робертом Фултоном. Човен був продемонстрований на річці недалеко від Нанта 12 серпня 1832 р., а потім представникам Королівства Нідерландів в 1837 році.

Де Вільруа кілька разів намагався продати свої проекти підводних човнів ВМС Франції (1832, 1855 і 1863 р.), але кожного разу отримував відмову.

Існує думка, що у 1842 році де Вільруа був професором малювання і математики в семінарії Сант-Донато в Нанті, де також навчався Жюль Верн, однак жодних доказів цього до цих пір не знайдено і жодного прямого зв'язку між ними не встановлено.

У 1856 році емігрував до Сполучених Штатів. У кінці 1850-х відправився у Філадельфію, штат Пенсильванія, де розробив кіль-

ка підводних човнів. В американському переписі 1860 року рід занять описується як «природний геній». Здобув популярність в США 16 травня 1861 року, коли перший американський підводний човен, збудований Вільруа був затриманий поліцією Філадельфії під час плавання вгору річкою Делавер.

Запропонував проект човна ВМС, щоб протистояти загрози військово-морського флоту броньованих кораблів з боку Конфедерації. Восени 1861 року був укладений контракт на будівництво човна протягом 40 днів на суму \$ 14 000. Корабель «Алігатор» став першим підводним човном ВМС США, але ніколи не був офіційно введений в експлуатацію. Де Вільруа керував першими етапами будівництва в Філадельфії, але поступово був відсторонений від проекту, оскільки виступав проти деяких змін у конструкції.

Завдання 24. *Допишіть етикетні формули:* Щиро дякую! Дуже дякуємо! Сердечне Вам спасибі! Прийміть мою найсердечніше подяку! Ми дуже вдячні!

- Доброго дня, Олено Василівно!
- Добридень, Марино! Як Ви себе почуваете?
- Уже набагато краще. Ви нам так допомогли з сином. Тепер він ходить у найкращий дитячий садок.
- Це, оскільки без Ваших ідей ми б не впорались.
- Ой, це дрібниці. директорці садочка, вона така добра пані, прийняла нас з відкритим серцем. Передавайте їй наші вітання.
- Обов'язково передам.
- До зустрічі. І ще раз Гарного Вам дня!

Завдання 25. *Закінчіть речення.*

1. Дякую ...
2. Щиро вдячний ...
3. Вік не забуду ...
4. Велике спасибі ...
5. Дозвольте висловити вдячність ...
6. Прийміть мою найщирішу подяку ...
7. Красно дякую ...
8. Глибоко вдячний ...

Завдання 26. Прочитайте поезію «Синові» Нобелівського лауреата Редьярда Кіплінга (у перекладі В. Стуса).

Коли ти бережеш залізний спокій
всупр загальній паніці й клятьбі,
коли наперекір хулі жорстокій
між невірів ти віриш сам собі.
Коли ти вмієш ждати без втоми,
обмовлений, не станеш брехуном,
ошуканий, не піддаєшся злomu
і власним не хизуєшся добром.
Коли тебе не порабують мрії,
в кормигу дум твій дух себе не дасть,
коли ти знаєш, що за лицедії —
облуда щастя й машкара нещасть.
Коли ти годен правди пильнувати,
з якої вже зискують махлярі,
розбитий витвір знову доробляти,
хоча начиння геть уже старі.
Коли ти можеш всі свої надбання
поставити на кін, аби за мить
проциндрити без жалю й дорікання —
адже тебе поразка не страшить.
Коли змертвілі нерви, думи, тіло
ти можеш знову кидати у бій,
коли триматися немає сили
і тільки воля владно каже: стій!
Коли в юрбі шляхетності не губиш,
А будши з королями — простоти,
коли ні враг, ні друг, котрого любиш,
нічим тобі не можуть дорікти.
Коли ти знаєш ціну щохвилини,
коли від неї геть усе береш,
тоді я певен: ти еси людина
і землю всю своєю назовеш.

ДОДАТОК І

Закінчення іменників чоловічого роду у родовому відмінку

-а, -я		-у, -ю	
Назви істот	директора, керівника, героя	Явища природи	морозу, дощу, вітру
Назви конкретних предметів	словника, олівця	Матеріал, речовина, маса	рису, меду, азоту, свинцю
Терміни	атома, іменника	Назви країн, країв, територій, річок	Криму, Китаю, Дунаю, Кавказу
Назви міст, сіл	Парижа, Борисполя	Абстрактні поняття	романтизму, успіху, розвитку
Назви тварин і дерев	вовка, дуба	Назви будівель та їх частин	даху, поверху, музею
Назви мір довжини, ваги	сантиметра, кілометра	Почуття	гніву, страху
		Збірні поняття	колективу, ансамблю
		Назви установ	університету, інституту

Закінчення іменників у кличному відмінку

1 відміна

група	закінчення	приклад
тверда	-о	Мамо, сестро, Світлано Оксано, Миколо, школо
м'яка	-е (-є)	Маріє, Вікторіє, Ліліє, земле
пестливі жіночі імена і назви жінок	-ю	Катрусю, матусю, доцю

2 відміна

група	основа	суфікс	закінчення	приклад
тверда		-	е	Павле, Іване, брате
тверда		-ик, -ок, -к	у	Батьку, дядьку, братику, синочку
тверда		-ист, -ор, -тор, -ер	е	Радисте, ректоре, кондукторе, контролере
м'яка			ю	Сергію, Георгію, учителю
мішана	ш, ч		у	Товаришу, викладачу, читачу
мішана (власні та загальні назви)	ж, дж, ш, р		е	Тимоше, стороже, каменяре
Іншомовні іменники	г, к, х		у	Людвігу, Джеку, Фатіху

3 відміна

Імена по-батькові	закінчення	приклад
Імена по-батькові жіночого роду	о	Галино Ярославівно
Імена по-батькові чоловічого роду	у	Петре Павловичу

1. Творення форми вищого ступеня порівняння якісних прикметників

прикметник	суфікс	випадіння суфікса	зміна звуків	форма вищого ступеня
молодий	-ш-	-	-	<i>молодший</i>
теплий	-іш-	-	-	<i>тепліший</i>
тонкий	-ш-	-к-	-	<i>тонкий</i>
глибокий	-ш-	-ок-	-	<i>глибший</i>

далекий	-ш-	-ек-	-	<i>дальший</i>
дорогий	-	-	Г - ЖЧ	<i>дорожчий</i>
близький	-	-к-	З - ЖЧ	<i>ближчий</i>

2. Від основи іншого слова

великий	-ш-	<i>більший</i>
малий	-ш-	<i>менший</i>
хороший	-щ-, -ш-	<i>кращий, ліпший</i>
поганий	-ш-	<i>гірший</i>

3. Складена форма вищого ступеня

відомий	більш відомий	менш відомий
досвідчений	більш досвідчений	менш досвідчений
здібний	більш здібний	менш здібний
талановитий	більш талановитий	менш талановитий

ДОДАТОК II

Завдання для самостійного опрацювання

Розділ I

Завдання 1. *Допишіть закінчення у словах.*

Важлив... родина, близьк... люди, безпечн... домівка, маленьк... світ, справжн... диво, особлив... ставлення, унікальн... особистість, бабусин... казки, родинн... тепло, мамин... турбота, батьківськ... підтримка, старш... покоління, визнан... майстер, міжнародн... рейс, державн... нагороди, дитяч... лікар, гарн... сад, дорог... прикраса, нов... фотоапарат, чудов... нагода, відповідальн... робота, чуйн... особистість, маленьк... дівчинка, сімейн... коштовності, приємн... почуття.

Завдання 2. *Утворіть словосполучення із запропонованих слів.*

Зразок: лектор, питати – лектор питає.

Дідусь, літати; бабуся, готувати; пенсіонер, вирощувати; мама, працювати; брати, сваритися; дівчата, гратися; Олена, лікувати; програміст, створювати; юрист, доводити; онуки, малювати; діти, спати; Світлана, вчитися; перекладач, говорити; журналісти, запитувати; тато, піклуватися; ми, прибирати; студенти, жити; дружина, чекати; односельці, забрати; тітка, розсердитися; я, зробити; жінка, пам'ятати; юнак, розповідати; вони, вирішувати; син, допомагати; дівчина, народитися.

Завдання 3. *Перепишіть речення, дієслова, що стоять у дужках, поставте у формі теперішнього часу.*

1. Дідусь і бабуся (вирощувати) сад.
2. Онуки (провідувати) своїх рідних щонеділі.
3. Друзі (дивитися) футбол у барі.
4. Студенти (танцювати) по суботам у клубі.
5. Сергій (лікувати) хворого їжака.
6. Я (вчитися) в Інституті філології.
7. Ти (розуміти) сьогоднішню лекцію.
8. Ми (слухати) викладача і (писати) завдання.
9. Олена (перекладати) нові слова зі словником.

10. Дівчата (носити) сучасний одяг.
11. Бабуся (телефонувати) Богданові щодня.
12. Ти (запам'ятати) мою нову адресу.

Завдання 4. А. Розкрийте дужки і напишіть дієслова у формі минулого часу.

1. Ми (планувати) поїхати в Карпати.
2. Дівчата (поїхати) на екскурсію в Прагу.
3. Батько (радити) мені гарно вчитися.
4. Одногорупниця (привітати) усіх з Новим роком.
5. Сонце (світити) дуже яскраво.
6. Мати (запросити) усіх дітей обідати.
7. Андрій і Наталка (працювати) в бібліотеці.
8. Студентка (отримати) нові підручники.
9. Ви (приносити) словники на заняття.
10. Чоловіки (будувати) цей дім кілька місяців.

Б. Перепишіть речення, дієслова напишіть у формі майбутнього часу.

Розділ II

Завдання 1. Напишіть замість крапок прийменники **в, у, на**.

Мій найкращий друг – Алі. Він народився __ Ірані. Сьогодні він навчається __ Київському національному університеті імені Тараса Шевченка __ II курсі __ Інституті філології. __ Україні він уже живе три роки. Гарно орієнтується __ місті і показує його одногорупникам. Вони часто гуляють вулицями, п'ють каву __ різних кав'ярнях, ходять __ кіно __ цікаві фільми. Їм подобається сидіти __ сучасних кінотеатрах. А потім хлопці обговорюють сюжет __ кафе за вечерею.

Таким чином, вони відпочивають після занять __ інституті і планують свої наступні вихідні.

Завдання 2. Розкрийте дужки і запишіть речення.

1. Моя родина любить відпочивати на (великі чисті пляжі).
2. Батьки інколи гуляють на (тихі вулиці).
3. Діти люблять кататися на (сані і ковзани).
4. Спортсмени бігають швидко на (сучасний стадіон).

5. Ви живете у (велика трикімнатна квартира).
6. Майстри зробили новий круглий стіл у (власна майстерня).
7. Дизайнери запланували гардеробну в (наша кімната).
8. Ми повісимо гарні гардини на (великі вікна).
9. Нам порадили багато ходити на (свіже повітря).
10. Ліки можна придбати в (цілодобова аптека).
11. Дятім сподобалося літати на (сучасний лайнер).
12. Коляска стояла на (чиста підлога).
13. Афіши рок-концерту висіли на (усі дошки) оголошень.
14. Студентам необхідно написати твір у (свої конспекти).
15. Хлопці смажили яєчню на (гаряча пательня).
16. Олена мріє жити в (новий будинок).
17. Відкрилася нова виставка в (художній музей).

Завдання 3. Слова, подані в дужках, поставте у формі місцевого відмінка.

Моя кімната невелика. Вона дуже світла, тому що вікно виходить на південь. Перед вікном стоїть письмовий стіл. На (стіл) є лампа, підставка для ручок. Біля столу – стілець. На (книжкові полиці) стоять мої книжки і підручники. У (велика шафа) лежить весь мій одяг. А ще є спортивний куточок, на (шведська стінка) я виконую різні вправи. Біля неї стоїть диван, мої друзі іноді сплять на (він). Постільна білизна зберігається в (дерев'яний комод). На (стіна) над комодом висять мої малюнки.

На (підлога) лежить сірий килим. Шпалери на (стіни) зеленого кольору, він дуже мене заспокоює.

Розділ III

Завдання 1. Напишіть замість крапок необхідні прийменники, сполучники.

Я дуже люблю ходити у походи. Це захоплення я перейняла ___ своїх близьких друзів. Це дуже цікаво, ___ з кожною новою подорожжю я відкриваю ___ себе щось нове. ___ минулому місяці я вирішила зробити невелику мандрівку ___ місто разом ___ родиною. Хоча вже було холодно, я отримала багато вражень ___ зимових пейзажів ___ покаталася ___ лижах. Під час катання ми зустріли багато пташок, ___ із захопленням шукали ___ сніжку поживу. ___ зворотньому шляху ми весело обговорювали мандрівку.

Завдання 2. Розкрийте дужки і запишіть речення.

1. На заняттях студенти читають (українська література).
2. Батьки подарували (нові іграшки) дітям.
3. Олена чекала (своя подруга) на зупинці.
4. Шанувальники зустрічали (улюблена команда) в аеропорту.
5. Українські спортсмени перемогли (суперники).
6. Марічка одягає (сучасний одяг) у школу.
7. Кілька років робітники будували (спортивний стадіон).
8. Біля аудиторії хлопці зустріли (нова однокласниця).
9. Олексію необхідно виконати (складні завдання) на завтра.
10. Архітектори створили (зменшений макет) нового району.
11. Друзі привітали (найкраща подруга) з днем народження.
12. Мати викликала (дільничний лікар) додому.
13. Сусід розбудив (я) о сьомій ранку.
14. Ніколи не можна забувати (свої батьки).

Завдання 3. Слова, подані в дужках, використовуйте у формі знахідного відмінка.

Мільйони людей проводять (своя відпустка), подорожуючи. Вони подорожують, щоб побачити (інші країни і континенти), (сучасні міста). Завжди цікаво відкрити щось нове, побачити (інше життя), зустріти різних людей, спробувати (різна їжа), послухати (різні музичні ритми) і зробити (фотографії).

Тим, хто живе за містом, подобається їздити у велике місто і проводити свій час, відвідуючи музеї і художні галереї, роздивлятися (вітрини) і обідати в ресторанах.

Більшість мандрівників беруть з собою (фотоапарат або відеокамера) і знімають усе, що їх цікавить – (визначні пам'ятки) міста, (старі церкви), (озера), та ін.

Якщо ми любимо (подорожі), ми можемо побачити багато нового. Кращий спосіб вивчати географію – це подорожувати, а кращий спосіб дізнатися і зрозуміти (люди) – це познайомитися з ними в їх власних будинках.

Розділ IV

Завдання 1. Закінчіть речення.

1. Олексій подарував квіти ...
2. Батьки дали гарну пораду ...

3. На іспиті варто швидко відповідати ...
4. Бабуся читала казки ...
5. Треба вивчити нові правила дорожнього руху ...
6. Хлопці подарували квіти ...
7. Ми хотіли показати це завдання ...
8. Батьки не дозволяють довго гуляти ...
9. Оля пообіцяла ... купити квитки в цирк.
10. Вони виконали обіцянку, яку дали ...

Завдання 2. Розкрийте дужки і запишіть речення.

1. Одногорупники подарували (дівчата) гарні квіти.
2. На свято хлопці купили (свої дівчата) подарунки.
3. Олена показала (своя сусідка) новий годинник.
4. Водій порекомендував (туристи) їхати потягом.
5. Олег написав лист (свій друг) в Америку.
6. Мати показала (маленький синочок) книжку про риб.
7. Онуки пообіцяли (бабуся і дідусь), що прийдуть на наступні вихідні.
8. Нас вчать, що ми повинні говорити правду (батьки).
9. У театрі люди аплодували (найкращі актори).
10. Завтра необхідно зателефонувати (вона і її подруга).
11. Лікарі мають допомагати (наймолодші маленькі пацієнти).
12. Андрій та Сергій дозволили (Оксана і Світлана) сходити на виставку.
13. (Іноземні студенти) варто зареєструватися протягом тижня.
14. Занесемо свіжі фрукти (наш одногорупник) в лікарню.

Завдання 3. Слова, подані в дужках, вживайте у формі давального відмінка.

Яку роль відіграє зовнішність у наших відносинах? Існує думка, що для того, щоб знайти гарного друга, не варто звертати увагу на зовнішні дані.

У різних наукових передачах часто говорять про людську красу. У них йдеться про те, що ми схильні довіряти (симпатичні люди). Справді, (ми) приємніше спілкуватися з симпатичними людьми, а не з тими, в кого пересічні риси обличчя.

Водночас, (люди) з ідеальною зовнішністю теж живеться нелегко. Багато з них змушені постійно доводити (оточення), що чогось варті. Найголовніше – внутрішній світ людини.

Розділ V

Завдання 1. *Вставте пропущені прийменники і сполучники у текст.*

Сучасний світ стрімко розвивається. Усі ми поспішаємо, затримуємось __ роботі, проводимо час __ автомобільних заторах. І, звичайно, __ знаходимо сили __ занять спортом.

Заняття спортом дуже важливі __ здоров'я людини. Тим паче, __ для зарядки необхідно виділити 15–20 хвилин __ день. За бажанням можна підібрати тренування, __ припадуть __ смаку. Комусь подобається бігати, комусь кататися __ велосипеді. А ще можна займатися йоогою, гімнастикою, плаванням.

Видів спорту настільки багато, __ улюблене заняття знайдеться __ кожного. Головне, __ була мотивація.

Завдання 2. *Розкрийте дужки і запишіть.*

1. Заняття (спорт) – це приємний і доступний спосіб турботи про своє тіло.

2. Організм з (певна легкість) долає будь-які фізичні навантаження.

3. Людина після занять (йога) відчуває себе бадьорою, повною сил.

4. Введіть три або чотири тренування на тиждень, спрямовані на заняття (улюблений вид) спорту.

5. Під час тренування тіло працює над (отримання) нової енергії.

6. Крім того, ми маємо стежити за (водний режим) і (своє харчування).

7. Систематичні тренування є (вірна запорука) здорового способу життя.

8. Спортсмени завжди є (ідеальний приклад) для наслідування.

9. Проста зарядка заряджає (позитивна енергія) на весь день.

10. Хтось бігає, хтось ходить на аеробіку, хтось займається (футбол або карате).

Завдання 3. Слова, подані в дужках, використовуйте у формі орудного відмінка.

Деякі люди займаються (спорт) заради здоров'я або просто для задоволення. Інші – заради професійної кар'єри. Вони займаються: (плавання), (волейбол), (футбол), (баскетбол), (гімнастика), (фітнес), (хокей).

Спорт є (необхідна частина) їхнього життя. Йому також приділяється велика увага в наших навчальних закладах. Деякі люди люблять грати, а деякі лише спостерігають за (гра) інших.

Молоді люди тренуються з (велике задоволення). Усім варто займатися (той чи інший вид) спорту, оскільки існує гарне прислів'я: «У здоровому тілі – здоровий дух».

Розділ VI

Завдання 1. Допишіть закінчення в іменниках.

1. Сьогодні на виставці немає літак __, поїзд __, автомобіль __.
2. Ми гуляли в ботанічному саду, але не знайшли ні дуб __, ні лип __, ні горіх __.
3. Діти чекають літа, щоб не було сніг __, вітр __, мороз __.
4. Студенти приїхали з Нью-Йорк __, Париж __, Кита __, Іран __, Туркменістан __.
5. У наступному місяці будуть змагання з футбол __, теніс __, баскетбол __.
6. Ми відвідуємо театр другого числ __ кожного місяц __.
7. Учені відповідають за розвиток інтелект __, гуманізм __, менталітет __ людей.
8. Олег любить чай без молок __, цукр __.

Завдання 2. Розкрийте дужки і запишіть речення.

1. Існування (певні традиції) у харчуванні людей притаманне кожній країні.
2. Раніше їжа мала символічні функції, які мало чим відрізнялись від (символіка) (обрядові страви).
3. Археологи знаходять предмети (культові обряди), пов'язаних з харчуванням.
4. Хліб використовувався як символ життя в (різні традиції) (українці).

5. Основним заняттям (люди, пращури) було землеробство.
6. Технологія приготування (хліб) (суттєві зміни) не зазнала.
7. Рідні страви в Україні називали по-різному, але це не стосується (знаменитий борщ).
8. Борщ відомий не лише в Україні, про що свідчить наявність (тридцять) (записані рецепти) його приготування.
9. З (напої) українці подавали до (стіл) пиво, мед.
10. Уживання (міцні алкогольні напої) не характерні для українських традицій.

Завдання 3. Прочитайте текст і розкрийте дужки, поставте слова і словосполучення у форму родового відмінка.

Традиційна українська культура ґрунтується на цінностях хліборобської праці та шануванні (хліб). Любов до (хліб) відобразилась у традиційному меню українців, яке в основному складалось з (хлібні страви) і (борошняні вироби). Доповненням до борошняних страв для (наші предки) були риба, ягоди, молоко, олії, рідше – м'ясо. Традиційні страви готувались швидко, не потребуючи багато (час).

Багато страв української кулінарії набуло (етнічна символіка), яка визначалась насамперед через усвідомлення українцями (окремі страви) як (своєрідний код) (національна культура), вписаних в систему (етнічна історія). Вони розумілися ними і як зразки (найвищі досягнення) (власне культурне мистецтво).

Розділ VII

Завдання 1. Вставте пропущені прийменники і сполучники у текст.

Великдень святкують __ перший тиждень після весняного рівнодення і повного місяця. Разом __ людьми його відзначає і природа, що пробуджується.

Родинний обід цього дня готують урочисто і прикрашають квітами.

Свято Івана Купала є народним звичаєм. Його історія йде __ дуже давні часи. Свято пов'язане __ поворотом сонця __ зими. Його відзначають у ніч __ 7 липня, коли природа створює особливі умови __ гуляння. Ніч на Івана Купала, найчастіше дуже темна, __ чари особливо могутні. Цілющою є роса, __ треба вмитися. Дівча-

та кидають __ воду вінки, спостерігають __ ними. Старовинні звичаї – це скарб українського народу.

Завдання 2. Розкрийте дужки і прочитайте.

- Привіт, (Олексій)!
- Привіт, (Артем). Скоро зимові свята. Ти підготував подарунок для мами?
- Звісно.
- (Друг), зима – це найкраща пора року, правда?
- Так, згоден.

- Привіт, (Оксана)!
- Привіт, (Юлія)! Яке твоє улюблене зимове свято?
- Новий рік.
- Чому?
- Бо це ж новорічна ялинка і багато подарунків.

Завдання 3. Прочитайте текст і розкрийте дужки.

Державна незалежність відкрила Україні можливість для встановлення (прямі взаємовигідні відносини) у всіх сферах (суспільне життя) з іншими державами світу.

У сучасних державах можна виокремити три найголовніші моделі (взаємовідносини) держави з (культурна сфера): американську, британську і французьку. Вони відрізняються рівнем державного втручання в процесі підтримки (культура).

Американська модель відзначається головною роллю (приватні спонсори) і (фундації).

Британська модель передбачає підтримку культури (держава) розподілом (бюджетні кошти) через автономні недержавні заклади.

Французька модель передбачає сильну підтримку (національна культура).

Щодо України, то збереглося багато цінностей і традицій (українська національна культура), які нині мобілізують культурний самозахист (українське суспільство), готують нову інтелектуальну еліту нації.

Розділ VIII

Завдання 1. *Вставте пропущені прийменники і сполучники у текст.*

День студента __ Україні святкується 17 листопада __ міжнародною традицією.

__ 1939 році 17 листопада понад 1200 студентів було заарештовано і поміщено __ концтабір, частину __ них стратили. Для вшанування пам'яті цієї молоді і був проголошений Міжнародний день студента.

Немає певних традицій святкування цього дня. Сценарій може бути різним. Свято тим і чудове, __ кожен його відзначає по-своєму. Хтось організовує вечірку, __ десь відбувається урочистий вечір. Міжнародна мета цього свята – об'єднати студентів у всьому світі – підкреслити важливу роль цієї соціальної групи __ житті __ розвитку суспільства.

Завдання 2. *Утворіть ступені порівняння прикметників, які наведені в дужках.*

У Києві кожного року в листопаді проводять міжнародні освітні виставки, в яких беруть участь (відомий) українські та закордонні заклади освіти. Такі виставки відбуваються не лише в Києві, але і в Харкові, і Дніпрі.

Організатори виставки запрошують (зацікавлений) людей, старшокласників і їх батьків. Там вони можуть дізнатися про (сучасні) підготовчі програми, які пропонують заклади освіти, рівень вимог до сертифікатів ЗНО з навчальних предметів, (шалений) кар'єрні перспективи після отримання диплому тощо.

У виставці братимуть участь (головний) ЗВО країни – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київський політехнічний інститут імені Сікорського, Київський національний університет будівництва та архітектури, Національний авіаційний університет, Національний медичний університет імені О. Богомольця, Національний університет харчових технологій та ін.

Експозиція виставки «Освіта за кордоном» розрахована на тих, хто бажає навчатися за кордоном. Відвідувачам буде представлений (різноманітний) спектр освітніх програм.

Традиційно (великий) павільйонами будуть представлені навчальні заклади Чехії, Польщі та Словаччини, що здобули попу-

лярність в Україні завдяки (привабливий) співвідношенню вартості та якості освіти.

Розділ IX

Завдання 1. *Вставте пропущені прийменники і сполучники у текст.*

___ 1994 році стартував проект «Україна повертається ___ Антарктиду». Британці передали станцію разом ___ обладнанням, серед якого полярна реліквія – спектрофотометр Добсона – прилад ___ вимірювання озону, завдяки якому в 80-их роках була відкрита озонова діра ___ Антарктидою. Українські полярники підняли синьо-жовтий прапор ___ станцією 6 лютого 1996 року. Станція отримала назву «Академік Вернадський».

Чисельність української експедиції зазвичай ___ перевищує 15 осіб. Станція орієнтована ___ вивчення клімату.

Чим ясніша погода, тим більше роботи. Раз ___ тиждень – зв'язок ___ Києвом.

Завдання 2. *Прочитайте текст і розкрийте дужки.*

Глобальна зміна клімату – одна з (найгостріші екологічні проблеми), які стоять перед людством. Згідно з (прогнози) провідних міжнародних наукових центрів з дослідження клімату, протягом наступного століття температура підвищиться на 2-5 градусів за Цельсієм. Такі темпи (глобальне потепління) спричинять серйозні кліматичні зміни.

Сьогодні можна зі (впевненість) сказати, що значні кліматичні зміни вже відбуваються. Виникає потреба в розробленні та реалізації плану заходів з (адаптація) до зміни (клімат). Адаптація – це пристосування у природних чи людських системах як відповідь на фактичні або очікувані кліматичні впливи або їхні наслідки, що дозволяє знизити (школа) та скористатися (сприятливі можливості).

Найбільш помітним наслідком зміни клімату буде не поступове потепління, а «надзвичайні ситуації»: сильні засухи, повені, шторми, урагани, надзвичайно спекотні дні.

Рівень (світовий океан) підніметься й океанічні течії можуть істотно змінитися. Людство буде змушене вирішувати проблеми водопостачання.

Сьогодні Україна знаходиться серед першої двадцятки країн (світ), які найбільше викидають (парникові гази) в (атмосфера).

Національний екологічний центр України намагається відслідковувати діяльність (український уряд) та впливати на його рішення для швидшого впровадження кліматоохоронних програм.

Розділ X

Завдання 1. *Дайте відповіді на запитання.*

1. У якому році Ви народилися?
2. Скільки років Вашому батькові? Коли він народився?
3. Скільки років Вашій матері? Коли вона народилася?
4. Якого року Україна отримала незалежність?
5. У якому році засновано Київський національний університет імені Тараса Шевченка?
6. Якого року було створено ООН?
7. Коли закінчилась Друга світова війна?
8. У якому році збудували «Берлінську стіну»?
9. Коли відбулась найбільша терористична атака проти США?

Завдання 2. *Запишіть дати словами.*

Серед лауреатів Нобелівської премії, поки що немає українців за громадянством. Наприклад, Ілля Мечников відомий український мікробіолог, зоолог та імунолог. Він народився 1845 р. на Харківщині. Емігрував до Франції. А 1908 р. Іллі Мечникову разом із німецьким ученим Паулем Ерріхом було присуджено Нобелівську премію – «за праці з імунітету». Помер у 1916 році.

Семен Кузнець (1901–1985) – виходець з України. Навчався в Харкові. 1971 року «за емпірично обґрунтоване тлумачення екологічного зростання, яке привело до нового, глибшого розуміння як економічної та соціальної структур, так і процесу розвитку», йому було присуджено премію з економіки.

Георгій Харпак (1924–2010) – французький фізик, родом з Рівненщини. Його вважають одним з найталановитіших учених-експериментаторів. Лауреат Нобелівської премії з фізики 1992 року.

Світлана Алексієвич народилась у 1948 р. в сім'ї білоруса та українки. Лауреатка Нобелівської премії з літератури 2015 р. «за поліфонічні тексти, що є монументом страждання і хоробрості в наш час».

ДОДАТОК III

Тексти для самостійного читання

Розділ I

Терещенки

Є в Україні одна родина, яку знають майже усі. Це родина на прізвище Терещенко. Великі землевласники й успішні промисловці, цукрові магнати та щедрі благодійники, Терещенки жили в Україні в XIX–XX столітті. Вони залишили вагомий слід в історії держави.

Спочатку Терещенки жили в місті Глухів, а потім переїхали до Києва. Родина була не дуже велика – батько, мати та три сини: Микола, Федір і Семен. Родина мала власність. Це була земля. Спершу вирощували цукровий буряк та зернові культури. Згодом почали експортувати за кордон цукор, спирт і високоякісну пшеницю. Водночас успішно будували бізнес у промисловості. Родина мала власні цукрові та спиртові заводи. У 1870 році їх було десять. Багатопрофільна підприємницька діяльність родини дозволяла ефективно господарювати і примножувати статки. Особливо любив господарювати старший син – Микола Терещенко. На своїх землях господар розвивав різноманітні напрями сільського господарства. Він завжди ретельно враховував місцеві умови. Виробництво цукру приносило мільйонні прибутки родині. Цукор продавали не лише в країні, але й вивозили за кордон.

У 1900 році на Всесвітній виставці в Парижі цукор, спирт і борошно отримали золоту медаль, а Миколу Терещенка нагородили французьким орденом Почесного легіону.

Більшість грошей Терещенків ішли на благодійність. 80% прибутків родина витратила на потреби громади. За гроші Терещенка побудували Національний транспортний університет, Київський національний університет імені Карпенка-Карого, Національний художній музей, Київську картинну галерею, лікарню «Охматдит».

Київські музеї також завдячують своїми колекціями родині Терещенків. Донька Миколи Варвара Терещенко та її чоловік Богдан Ханенко усе своє життя збирали найкращі твори західного та східного мистецтва. Зараз ця колекція знаходиться в музеї мистецтв імені Богдана і Варвари Ханенків на вулиці Терещен-

ківській у Києві. Микола активно підтримував заклади освіти, медичні центри, притулки і храми. Він був також засновником Глухівського музею.

Сьогодні нащадки родини живуть у США, Франції та Швейцарії. А кілька років тому праправнук Миколи Мішель Терещенко повернувся на батьківщину з Франції і став мером Глухова. Як і його видатний прапрадід, Мішель підтримує місто і намагається розбудувати там успішне сільське господарство.

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. Що ви дізналися про родину Терещенків?
2. Чи чули ви це прізвище раніше?
3. Чи були ви у музеї мистецтв імені Богдана і Варвари Ханенків?
4. Якщо ще не були, то коли плануєте піти туди?
5. Якщо вже були, то що вам сподобалося (або не сподобалося)?
6. Чи знаєте ви у своїй країні подібну родину?

Завдання 2. Закінчіть речення.

1. Спочатку родина жила в Глухові, а потім ...
2. Вони були землеробами, та згодом ...
3. Микола Терещенко любив ...
4. Дочка Миколи Варвара та її чоловік ...
5. Зараз нащадки родини ...

Розділ II

Шоколадний будинок на Печерську

Учора була неділя. Наша викладачка Олена Іванівна запросила нас прогулятися по місту. Ми з радістю погодилися, адже це надзвичайно цікаво. Олена Іванівна сказала, що ми підемо на Печерськ. Кияни називають цей район Липки. На Печерську знаходяться Офіс Президента України, Верховна Рада, Уряд України, різні міністерства. Це величні офіційні будівлі.

А на тихих вулицях у цьому ж районі ми побачили будинки в стилі модерн. Вони схожі на тістечка, адже їх прикрашає різноманітна ліпнина. Ось Бісквітний будиночок, схожий на солодке печиво. Поруч – Рожевий замок. Його вишукані шпилі нагадують свічки на святковому пирозі.

Сьогодні наша мета – Шоколадний будинок. Ззовні він коричневий, як шоколад. Декоративні завитки, рослинні орнаменти і леви на фасаді немов прикраси на гігантському торті.

У будинку білі мармурові сходи. На підлозі художній паркет. На ньому різноманітні малюнки. На стелі над сходами намальовані два лебеді.

Кожна кімната виконана в окремому стилі. Тут зустрічаються готичний та східний стилі, модерн і ренесанс.

Готичний стиль ми побачили в їдальні. Елегантні меблі, великі дзеркала, розпис на стінах, стелях, мармурові підвіконня, різьблені двері – все витримано в одному стилі.

Білий зал – це найбільше приміщення у будинку. Його площа 92 кв. метри. Архітектор створив зал у стилі бароко. Стіни та стелю прикрашає вишукана барокова ліпнина та величезна кришталева люстра. На стіні висить унікальне старовинне венеційське дзеркало. Цей зал витриманий у білому кольорі та нагадує солодкий біло-рожевий зефір. Тут відбувалися прийоми, музичні вечори та бали.

У залі Модерн великі вітражні вікна. На них різнокольорові квіти – прекрасні граціозні іриси. На сонці вікна сяють, немов різнобарвна карамель. Милують око дивовижні розписи та дерев'яна інкрустація. На стіні ми побачили червоні та блакитні маки, барвінок. Ми здивувалися, але викладач сказала, що це традиційні українські квіти. Барвінки та нарциси зображені на позолоченому фризі на стелі. У барвінку намальовані традиційні для модерну павич та метелик.

Візантійський та східний зали у будинку розташовані поряд. Їх прикрашають великі гірлянди. На гірляндах ми побачили виноград, яблука, горіхи та ягоди і одразу згадали медові східні солодощі.

Оздоблення Російського залу дуже гарне. На стінах дубові панелі. На панелях вишукане різьблення. Бурштиново-коричневі кольори нагадують медовий пряник.

Під час екскурсії Олена Іванівна сказала, що меблі в залах майстри зробили на спеціальне замовлення. Ми побачили, що орнамент на стелі та стінах у кожному приміщенні повторюється на меблях.

Зараз у Шоколадному будинку розташовується Мистецький центр. Тут міститься картинна галерея, школа дитячого естетичного виховання та музей приватних колекцій. У цьому ж примі-

щенні є цікавий музей однієї картини. Сюди привозять знаменитий твір мистецтва і влаштовують тематичні диспути, демонструють фільми.

Ми подивилися не тільки будинок, але ще й картини в галереї. Нам дуже сподобалася екскурсія.

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. Як кияни називають Печерськ?
2. Які державні установи розташовані на Печерську?
3. Які будинки можна побачити на тихих вулицях?
4. Чому деякі будинки схожі на тістечка?
5. Чи відрізняється Шоколадний будинок від інших?
6. Які архітектурні стилі можна побачити в середині будинку?
7. Що зараз знаходиться у Шоколадному будинку?

Завдання 2. Закінчіть речення.

1. Кияни називають будинок шоколадним, тому що...
2. Прийоми, музичні вечори та бали відбувалися...
3. Маки та барвінок ми побачили...
4. Павич та метелик намальовані...
5. У кожному залі...
6. Ми здивувалися, коли побачили...

Розділ III

Одеса – обласний центр на півдні України. Узимку населення міста складає 1,5 мільйони осіб. Улітку кількість населення збільшується, тому що сюди приїжджають на відпочинок люди.

Весела й галаслива, працьовита та привітна Одеса має давню історію, свої пам'ятки, унікальні місця, безліч туристів звідусіль.

Сьогодні Одеса – це великий морський порт та торговий центр. Люди селилися тут з часів палеоліту і неоліту. Дві тисячі років тому тут жили скіфи, кіммерійці і сармати, а також предки давніх слов'ян. Тож не дивно, що й зараз Одеса – багатонаціональне місто. Українці, болгари, греки, вірмени, поляки, турки, євреї, молдавани, румуни, німці, білоруси – усі вони добрі сусіди. Тут навіть деякі райони мають назви, пов'язані з національністю людей, які тут жили. На Молдаванці здавна селилися молдавани, а селище Люстдорф колись заснували німці. Єврейська

вулиця, Французький бульвар – ці назви теж викликають подив туристів.

На зовнішній вигляд міста вплинув клімат Одеси. Одеський дворик завжди привертає увагу туристів. Щоб сховатися від спеки, жителі будували портики, лоджії, криті галереї. Як будівельний матеріал тут використовували вапняк та черепашник (ракушняк). Ці матеріали видобували з-під землі, тому там утворилися великі штучні печери. Такі печери мають назву катакомби.

Однією з визначних пам'яток міста є Потьомкінські сходи. Їх довжина становить майже сто п'ятдесят метрів. Верхня частина сходів в два рази ширше, ніж нижня частина. Усього 192 сходинок. Поряд зі сходами побудували фунікулер.

Привертає увагу Одеський оперний театр. Це найстаріший та найгарніший театр в Україні. У цьому театрі найкраща акустика.

В Одесі є різні вищі навчальні заклади. Це Одеський аграрний університет, Національний університет «Одеська юридична академія», Одеська політехніка, Одеський національний медичний університет, Одеський університет внутрішніх справ, Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова, Одеський національний морський університет, Південноукраїнський національний педагогічний університет та інші. Тож, якщо ви хочете отримати гарну освіту, її можна отримати в Одесі.

Одеса – українська столиця хорошого настрою. Щороку першого квітня тут проходить фестиваль гумору та сатири. Цей фестиваль називається Гуморина. В Одесі перше квітня офіційний вихідний день. Люди відпочивають, веселяться, гуляють, жартують.

В Одесі люблять спорт. Перше футбольне поле в Україні ще на початку ХХ століття побудували саме в Одесі.

Цікаво, що в Сполучених Штатах Америки вісім міст та населених пунктів у штатах Вашингтон, Делавер, штаті Міссурі, Міннесота, Флорида, Нью-Йорк, Небраска та в штаті Техас мають назву Одеса. Також своя Одеса є в провінціях Онтаріо та Саскачеван в Канаді.

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. Де знаходиться місто Одеса?
2. Чому влітку в Одесі кількість населення збільшується?
3. Хто мешкає в Одесі?
4. Які одеські назви викликають подив туристів?

5. Як виглядають будинки в Одесі?
6. Що таке катакомби, як вони виникли?
7. Які особливості мають Потьомкінські сходи?
8. Чи можна в Одесі отримати вищу освіту?
9. Чому одесити не працюють першого квітня?
10. Чи є в світі ще міста, які мають назву Одеса?

Розділ IV

Як виглядають українці

Наша країна розташована в південно-східній частині Європи. В Україні є зони мішаних лісів, лісостепи і степи. На території України є гори. Географія місцевості, погодні умови, в яких живуть українці, сформували різні типи зовнішності українців. Раніше говорили, що українці мають чорні брови та карі очі. Зараз вони виглядають інакше. Тут зустрічаються русяві й чорняві, кароокі і блакитноокі люди.

Антропологи виділили декілька типів зовнішності українців і з'ясували, який у них характер.

На півдні України багато сонця та тепла. Жителям південних та степових регіонів притаманна чорнява зовнішність: темне волосся і карі очі, чіткий прямиий ніс, у чоловіків густа борода, вуса. Зазвичай це емоційні, оптимістичні та веселі люди. Вони мають гострий розум і дуже підприємливі. Ці риси характеру люди отримали завдяки розміреному життю біля моря і теплому клімату. Вони легко ставляться до змін і схильні до переїздів через проживання на рівнині, де відсутні природні перешкоди. Далекі родичі українських південців – їхні сусіди молдавани, румуни та болгары.

Жителі Західної України мають круглу голову, вузьке обличчя, прямиий лоб і опуклий ніс. Колір очей та волосся цих українців найтемніший. Зазвичай це люди невисокого зросту. Подібну зовнішність мають балканські народи: черногорці, серби, а також північні румуни та словаки.

Західні українці загартовані та стійкі, мають суворий характер. Психологи кажуть, що це досить терплячі й обережні люди, які мають гостре почуття справедливості. Такі риси сформувалися завдяки гірській місцевості та важким географічним умовам проживання. Також їм притаманна наполегливість, відданість принципам, рішучість і любов до землі. Водночас вони оптимістичні, гостинні та життєрадісні.

У центрі України мешкають вихідці з усіх регіонів держави. Тому тут є чорноокі та світлоокі, біляві та чорняві, високого та низького зросту люди. Завдяки проживанню на рівнині у центральних українців не було перешкод, а було багато можливостей. На думку психологів, ці українці мають розвинену уяву і фантазію, але вони дуже суперечливі. Їм притаманні перепади настрою і самопочуття.

Українців з півночі вважають раціональними та скептичними завдяки холодному клімату. Вони мають світлий колір волосся, широке обличчя, блакитні очі, масивне підборіддя. Це люди середнього зросту. Схожих людей можна зустріти в південній частині Балтії та Білорусі. Їм притаманна активна життєва позиція і добре розвинене почуття естетики.

На півночі Чернігівської області України живуть люди, які мають дуже світлі очі та руде волосся, видовжене обличчя, що нехарактерно для інших регіонів нашої країни. Зазвичай це люди високого зросту. Цьому рідкісному типу українців психологи приписують помірну життєрадісність і спокійний норов. У них добре розвинене почуття прекрасного, прагнення до гармонії з природою. Схожих людей можна зустріти серед північних поляків і білорусів, та деяких груп естонців.

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. Де розташована Україна?
2. Які географічні особливості має Україна?
3. Як впливають умови життя на зовнішність та характер українців?
4. Яка зовнішність притаманна жителям півдня України?
5. Які риси характеру вони мають?
6. Як виглядають жителі західних регіонів?
7. Як впливають умови життя на характер цих людей?
8. Кого можна зустріти у центрі нашої держави?
9. Який характер вони мають?
10. Як виглядають українці з півночі нашої країни?
11. Які риси характеру притаманні усім українцям?

Розділ V

Наше здоров'я

Життя кожної людини на нашій планеті залежить у першу чергу від її здоров'я. Єдина річ, яку ніхто в світі не може купити чи обміняти на якісь коштовності – це здоров'я. Здоров'я – це справа кожної людини. Держава мусить піклуватися про своїх громадян, однак і громадянин повинен розуміти, що лікування будь-якої хвороби передбачає значні матеріальні витрати.

Усе починається з родини. Батьки піклуються про маленьку дитину від народження. Вони навчають її дотримуватися гігієни, вести здоровий спосіб життя, займатися спортом, уникати шкідливих для здоров'я звичок. На жаль, у сучасному світі батьки впливають на дитину лише до підліткового віку. А потім на підлітка починають впливати друзі. І не завжди цей вплив корисний. Свій внесок до світогляду підлітка вносять соціальні мережі з Інтернету. Неосвіченість і байдужість підлітка до свого здоров'я, неувага до свого тіла та розуму можуть привести до поганих наслідків. Тому дуже важливо вести здоровий спосіб життя.

Тривалість життя людини залежить від способу її життя. У наш час модно бути здоровим, модно ходити в тренажерний зал, бігати марафони на свіжому повітрі, займатися паркурком, плаванням, пляжним футболом та волейболом. Люди зрозуміли, що спорт – це здоров'я, і не потрібно купувати абонемент в дорогий спортзал, можна робити спортивні вправи на майданчику біля свого будинку.

Людина сама обирає, яким видом спорту займатися, з якою метою. Якщо ми почнемо займатись спортом просто так, то результат буде нульовий, а через тиждень взагалі не будемо нічого робити. Бажання підтримувати своє здоров'я є найважливішим стимулом займатися спортом. Людина, яка регулярно займається спортом, завжди впевнена, весела, життєрадісна.

Починати заняття треба поступово. Ми самі обираємо час, коли будемо бігати на свіжому повітрі, а коли працювати на тренажерах. Навантаження треба збільшувати поступово, аби не нашкодити собі. Якщо хочеться мати гарну фігуру, хороший настрій та міцне здоров'я, а часу обмаль, можна займатися спортом ввечері. Тут допоможе ходьба. Після роботи або занять можна розмірено та спокійно йти додому. Лікарі кажуть, що кожна людина за день має пройти пішки п'ять кілометрів.

Дуже важливо підібрати собі саме ті заняття, які будуть приносити задоволення. Тоді можна очікувати на гарний результат.

Крім занять спортом, зараз популярно їсти корисну їжу, пити якісну воду та дихати очищеним повітрям. Молоді люди, які бережуть своє здоров'я, намагаються не пити алкоголь, не палити цигарки. Якщо людина має хорошу фізичну форму, вона живе із задоволенням. Вона не має зайву вагу та шкідливі звички. І завжди знайдеться хтось, для кого ця здорова спортивна весела людина буде прикладом.

Завдання 1. *Дайте відповіді на запитання.*

1. Яку річ не можна купити на нашій планеті?
2. Хто повинен піклуватися про здоров'я людей?
3. Яка роль батьків у вихованні дитини?
4. Хто впливає на світогляд підлітків?
5. Від чого залежить тривалість життя людини?
6. Якими видами спорту можна займатися на вулиці? У залі?
7. Як виглядає людина, яка постійно займається спортом?
8. Що робити, якщо не має часу займатися спортом в залі чи на майданчику?
9. Яку їжу зараз модно вживати?

Розділ VI

Сучасний світ дає жінці чимало можливостей, але й кидає нові виклики. Вона мусить поєднувати освіченість і високі професійні якості з чуйністю дружини та матері. У кожній представниці прекрасної половини людства є власні секрети, як поєднати жіночість і професійну наполегливість, материнство й кар'єру.

Проект «Жінка III тисячоліття» стартував давно. Цю премію отримали найвидатніші жінки України та зарубіжжя. Переможниці зініціювали створення міжнародної громадської організації «Жінка III тисячоліття», яка відтоді щорік відзначає досягнення представниць прекрасної статі з України та інших держав.

Премією нагороджуються найбільш гідні особи в трьох номінаціях: «Знакова постать», у якій вшановуються видатні особистості; «Рейтинг III тисячоліття», котрою відзначають найкращих у сферах бізнесу, культури, спорту; «Перспектива III тисячоліття», в якій нагороджують молодих жінок, що своїми досягненнями впевнено заявили про себе.

Серед нагороджених – представниці різних держав, соціальних верств і сфер діяльності. Наприклад, звання «Жінка III тисячоліт-

тя» у першій номінації удостоїлися видатна українська кінорежисерка Кіра Муратова, перша леді Грузії Сандра Елізабет Руловс, колишній посол Ізраїлю в Україні Наомі Бен-Амі та жінка-космонавтка українського походження Гайдемарі Стефанишин-Пайпер. У номінації «Рейтинг III тисячоліття» відзначено, зокрема, народну артистку України Наталю Сумську, гімнастку Ганну Безонову, дизайнерку Айну Гассе та ведучу ТСН Аллу Мазур. Звання «Перспектива III тисячоліття» отримали серед інших модель Інна Цимбалюк і співачка Маша Фокіна.

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. Якою має бути сучасна жінка?
2. Хто отримав цю премію?
3. Що таке «Жінка III тисячоліття»?
4. Які є номінації в проекті?
5. Хто отримав цю премію? Яка їх спеціальність?

Розділ VII

– Матусю, вчора ми дивилися американський фільм «Сам вдома». Нам дуже сподобалася музика до цього фільму. А Олег сказав, що це варіант різдвяної мелодії «Щедрик» українського композитора Миколи Леонтовича.

– Так, доню. Це вірно.

– Мамо, але ж Микола Леонтович не сучасний композитор? У школі вчителька музики розповідала нам, що Микола Леонтович – один із засновників української національної композиторської школи. Отже, це було дуже давно?

– Так і є, Світланко. Автором мелодії цієї найпопулярнішої пісні гарних і добрих новорічних побажань є український композитор. Ми називаємо цю пісню «Щедрик». У світі вона відома як «Різдвяні дзвони». Британці називають її «новорічна серенада», латиноамериканці – «пісня бурхливого моря», а канадці – «нововідкритий сфінкс». Весь музичний світ визнав «Щедрик» піснею XX сторіччя, а Україну – «країною пісень».

– Невже справді її співають усюди?

– Перед новорічними святами цю мелодію виконують багато різних хорів, професійних та непрофесійних виконавців.

– Як же композитору вдалося створити таку прекрасну мелодію?

- Дону, Микола Леонтович працював над нею усе своє життя.
- Коли люди почули цю мелодію вперше?
- Дуже давно. У 1916 році в Києві хор Київського Університету виконав «Щедрик» уперше. А 5 жовтня 1921 року «Щедрик» заспівали в концертному залі Карнегі-хол у Нью-Йорку. Ця пісня дуже сподобалася американцям. У 1936 році американець українського походження Пітер Вільговський написав англomовну версію тексту «Щедрик». Тож тепер чудову музику українського композитора знає весь світ. Ця мелодія звучить у рекламі, мультфільмах, серіалах і в кіно. Її можна почути у фільмах «Гаррі Потер», «Міцний Горішок» та «Сам удома».
- Дякую тобі, мамусю, за таку ґрунтовну розповідь. Тепер я ще більше пишатимуся культурою своєї країни!

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. Який фільм дивилася Світлана?
2. Що її здивувало у фільмі?
3. Що сказав Олег про музику до цього фільму?
4. Хто такий Микола Леонтович?
5. Що у світі відомо про мелодію «Щедрик»?
6. Яку назву має ця мелодія в різних країнах світу?
7. Де її можна почути?
8. Чому Світлана сказала, що пишатиметься культурою своєї країни?

Розділ VIII

Подорожувати Україною дуже цікаво. Недарма щороку сюди приїжджають люди, щоб побачити стародавні Львів та Одесу, Харків та Полтаву, Запоріжжя та Луцьк, Чернівці та Тернопіль, Ужгород та Івано-Франківськ.

Є в нашій країні місто, де зібрані дивовижні пам'ятки архітектури, панує романтичний дух та самотність українська культура. Якщо один раз відвідаєш це місто, то закохаєшся в нього назавжди. Це місто Львів. У Львові живе майже 740 тисяч мешканців.

Коли приїжджаєш на залізничний вокзал, то одразу бачиш величну церкву – Собор Святого Юра. Його побудували в 1760 році. Усього у Львові є понад 100 діючих храмів, представлено два десят-

ки конфесій. Всі вони живуть у мирі і злагоді. Гасло міста – «Львів відкритий для світу». Громада міста поважає свої святині.

Люди у Львові дуже працьовиті, привітні та щирі. Вони люблять свята та розваги. Щороку у Львові відбуваються різноманітні культурні, музичні, релігійні, гастрономічні фестивалі. У 2019 році їх було майже 100.

У Львові працює 60 музеїв. Дуже цікавий музей всесвітньо відомого скульптора Йогана Пінзеля. Він робив з дерева монументальні скульптури. Його роботи в 2013 році возили на виставку в Лувр. А ще Львів – єдине місто в Україні, де можна побачити пам'ятник Пабло Пікассо. У місті є кілька вулиць, назви яких можуть здивувати іноземців. Це вулиця Джона Леннона, Джорджа Вашингтона, Авраама Лінкольна.

У Львові 26 університетів. Кожен п'ятий мешканець Львова – студент. Тут їх майже 170 тисяч. Найбільші університети – Львівський національний університет імені Івана Франка та «Львівська Політехніка». Саме львівські фахівці розробили додаток Skype для мобільного телефону та програмне забезпечення для голівудських фільмів. Так, спецефекти для фільмів «Спайдермен», «Гаррі Поттера», «Халк» зробили тут. А також у Львові на площі поставили велогенератор: якщо крутити педалі, можна заряджати смартфони та інші гаджети.

Львів має специфічний мікроклімат. Це пов'язано з його географічним положенням. Майже щодня у Львові йде дощ. Іноді про Львів кажуть, що це дощова столиця України. У різних частинах міста в один і той самий час температура повітря може сильно відрізнятись. Так, влітку в центрі міста іноді на дванадцять градусів тепліше, ніж на вершині гори Високий Замок.

Неподалік від міста Львів у Західній Україні є невелике затишне місто Тернопіль. Це обласний центр. Місто має давню історію. У літописі перша згадка про нього у 1540-му році, а у 1548-му місто отримало Магдебурзьке право. У місті є найстаріша будівля, яку побудували в 1540 році. Це Тернопільський Замок.

У Тернополі бували відомі люди. Навіть французький письменник Оноре де Бальзак деякий час жив у Тернополі.

У цьому місті є собор, де вперше в Україні почали проводити богослужіння англійською мовою. В Україні перший підручник мовою Есперанто видали саме у Тернополі.

Посеред міста – величезне озеро, яке оточує гарна набережна. Поряд затишний парк. Тут завжди можна зустріти місцевих жителів,

рибалок, туристів. Влітку люди купаються на пляжах, здійснюють водні прогулянки на катерах. На озері є маленький мальовничий острів. Тут зазвичай призначають зустрічі закохані молоді люди. Тернопільське озеро штучне, дуже давно його створили люди.

У 1986 році в Тернополі відкрили Співоче поле. Це було вперше в Україні. Зараз тут відбуваються концерти, виставки квітів.

Біля Тернополя є ще одна дивина – це найдовша печера Євразійського континенту. Вона носить назву «Оптимістична».

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. Чому в Україну приїжджають туристи?
2. В яке місто можна одразу закохатися?
3. Яке гасло має громада міста Львів?
4. Що можна сказати про жителів Львова?
5. Чи є у Львові цікаві музеї?
6. Де у Львові можна отримати вищу освіту?
7. Який клімат у Львові?
8. Коли вперше в літописах згадується Тернопіль?
9. Яка будівля в Тернополі найстаріша?
10. Де в Тернополі розташоване озеро?
11. Це природне чи штучне озеро?
12. Яке природне диво розташоване неподалік Тернополя?

Розділ IX

Уманський національний дендропарк «Софіївка» Національної академії наук України за гармонією з природою і мистецтвом є найкращим серед світових зразків садово-паркової архітектури. Розміщений він у місті Умані Черкаської області.

«Софіївка» – ландшафтно-архітектурний парк. Головна композиційна вісь проходить по річці Кам'янці, яка об'єднує великий (понад 150 гектар) масив парку з численними творами паркової архітектури і скульптури на античні сюжети та різні види гідроспоруд (водоспади, шлюзи, фонтани, каскади, ставки, підземна річка Стікс тощо).

Парк створений у 1796–1802 роках за задумом графа Станіслава Потоцького працею місцевих майстрів Уманщини. Автор і керівник робіт – талановитий інженер Людвіг Метцель, також активну участь приймав садівник-кріпак Заремба. При створенні основних

ділянок парку широко використовувалися ясен, липа, клен, тополя, верба, гірकोкаштан звичайний, берест, сосна, ялина. Велику роль в оздобленні парку відіграли талановиті народні майстри-кріпаки, серед яких відомі імена лише Івана та Іллі Вдовиченків, Діброви, Дрозденка, Корнія Кузьменка, Лещенка, Письменного, Стайгородського, Трояна. На сьогодні в дендропарку 500 різновидів за формою і сортами рослин, зокрема декоративних і лікарських. У парку проводяться роботи з акліматизації цінних рослин.

Створення парку окутане романтичними легендами, за якими молода гречанка Софія, куплена на ринку у Стамбулі, опинилася на Україні. Софія своєю надзвичайною красою і розумом зачарувала навколишніх, а потім і королівські палаци Польщі, Німеччини, Австрії, Франції, Росії.

Особливо мальовнича природа долини річки на окраїні Умані, кохання Станіслава і Софії, талант інженера Л. Метцеля, хист і тяжка праця майстрів Уманщини і народили цей парк.

Надзвичайне відчуття свята оволодіває тими, хто відвідує парк. Мальовничі пейзажі зі столітніми деревами, озерами і водоспадами, гротами (печерами) і скульптурами ведуть нас у світ античних легенд та героїв Гомера «Одиссея».

Наче храм Природи відкривається в парку павільйон Флори, названий іменем богині весни. За ним – Іонічне море (Нижній ставок). Серед моря знаходиться величезний фонтан у вигляді окаменілої Змії, що піднімає струмінь води на 20 метрів вгору. Далі можна спостерігати протилежний берег Ітака – володіння Одисея. За ним – скеля, яка приховує вхід в царство Аїд... На скелі – статуя Орфея, який грою і співом зачарував і богів і природу. Зліва можна побачити Меркурія – опікуна ремесел, торгівлі і мандрівників.

На краю площі – статуя Паріса з яблуком у руці – винуватця Троянської війни. На верхні терасі улаштувався Амур зі своїм луком. Далі відкривається простір Єлісейських полів з широкою долиною і камінням Критського лабіринту.

Якщо піднятися на гору до Верхнього Пруду, то відкривається перед зором красивий острів Анті-Цірцеї з Рожевим павільйоном. Тут – мандри човном підземною рікою або ставом на пароплаві.

Краса і природа «Софіївки» вразить будь-кого, хто побачить її. Бажаю усім побувати в цьому парку і дізнатися багато цікавого про грецьку міфологію.

Завдання 1. Закінчіть речення.

1. Дендропарк «Софіївка» розташований ...
2. Річка Кам'янка є головною композиційною віссю, яка ...
3. Людвіг Метцель – це людина, яка ...
4. Архітектором широко використовувались різні дерева, а саме ...
5. За легендами Софія Потоцька – молода гречанка, яка...
6. Цей парк народили природа долини річки, кохання ...
7. Архітектура парку веде нас у світ ...
8. Є можливість покататися човном на...

Розділ X

Ілля Ілліч Мечников

Народився Ілля Мечников 15 травня 1845 року. Усе своє дитинство Ілля Мечников провів у селі біля Харкова. Одного разу родичі взагалі побачили таку комічну сцену: п'ятирічний Ілля з серйозним виглядом читав лекцію малюкам про будову жабенят. Дітям не дуже хотілося слухати уроки юного «професора». Але Ілля платив своїм «учням» по дві копійки за лекцію.

У 23 роки Ілля Мечников уже був доктором зоології та професором Санкт-Петербурзького університету. У 1872 році почав працювати в Одеському університеті. Сьогодні часто можна почути: «треба зміцнювати імунітет», «організм повинен сам побороти хворобу», «все залежить від захисних сил організму». Наприкінці XIX століття поняття імунітет ще не існувало. Ілля Мечников сформулював загальну теорію запалення як захисної реакції організму в боротьбі з інфекцією. Він заклав основи науки про імунітет. Усі розуміли, що існують якісь хвороботворні бактерії. Мечников першим заявив, що запалення – це захисна реакція організму.

Мечников ретельно стежив за способом життя: пив лише кип'ячену воду, ніколи не їв немитих плодів, не вживав алкоголю, не грав в азартні ігри. 1903 року вчений опублікував книжку «Етюди про природу людини», яка присвячена «вмінню жити правильно». У цій праці Мечников доводив, яким величезним є вплив харчування на тривалість життя. Він був переконаний, що для довголіття треба вживати велику кількість кисломолочних продуктів або кефіру.

Сам Ілля Мечников помер у 71 рік після кількох інфарктів. У нього не було дітей. Його дружина Ольга Білокопитова казала, що

він прийняв таке рішення свідомо, тому що вважав... «злочинном сприяти появі на світ собі подібних».

Завдання 1. *Визначте, які твердження правдиві, а які ні.*

1. У п'ять років Мечников прочитав свою першу лекцію.
2. Юний Мечников мріяв навчатися у «провінційному» Харкові.
3. У 19 років Мечников здобув вищу освіту.
4. Здоров'я людини залежить від захисних сил організму.
5. Мечников першим розробив теорію про імунітет.
6. Зоолог вів здоровий спосіб життя.
7. У Мечникова не було дітей.

Завдання 2. *Дайте відповіді на запитання до тексту.*

1. Де і коли народився І. Мечников?
2. Яка була перша лекція лікаря?
3. Ким працював далі Мечников?
4. Що першим збагнув про захисні сили організму Мечников?
5. Яку теорію сформулював Мечников?
6. Який вплив має харчування на тривалість життя?

Наукове видання

Дерба Світлана Миколаївна
Любчевська-Сокур Вікторія Олександрівна

УКРАЇНСЬКА МОВА
(навчальний посібник для іноземців)

Друге видання, виправлене і доповнене

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 10,5.
Наклад 300 прим. Зам. 20-046.

Видавець і виготовлювач ПП «Видавництво «Фенікс».
03067, м. Київ, вул. Шутова, 13Б.
www.fenixprint.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК за № 271 від 07.12.2000.